

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Éves előfizetésben átvéve.
Egy évre 16 k.
Három évre 48 k.
Melyben házhoz hordva.
Egy évre 20 kor.
Három évre 60 kor.
Melyben postán szállítva.
Egy évre 24 kor.
Három évre 72 kor.
Egyes újság ára 6 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfői és
ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezsa-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XII. évfolyam 294. szám.

Nagyvárad

Vasárnap, 1916 december 24.

A karácsony hősie motívuma.

Irta: Prohászka Ottokár.

Nagyon nehéz az idén karácsonyt ülnünk, mert azt, hogy „Dicsőség a magasságban Istennek“, azt csak elhisszük s szívből mondjuk is, de azt, hogy „békesség a földön“, azt még csak megsóhajtani tudjuk. Az a dicsőség ugyancsak magasan járhat, fönt messze, . . . ott ül diadalt az az erő, mely itt a világban csupa kikezdés s küzdelem; az Isten gondolatai ott fönt, messze öltözködnek valóságba, melyek itt lent még csak eszmék, hitek és fohások. Azért van a békességből még nagyon is kevés a világon! Békesség államok s nemzetek közt egyáltalában nincs s az a béke is, melyet az Evangélium említ s melyet „jóakaratu emberek“ békességének mond, az is harcba s szenvedésbe s küzdelembe van beleállítva. A kardokat ekevassá nem kalapálhatom át, az ágyukból harangokat nem önthetek s a harcot s tömegmészárlást nem számíthatom. Azért hát karácsonykor is az isteni jószágot csak csiráiban láthatom meg, melyek feszülve pattognak; — az isteni dicsőség terveit csak kipontozva szemlélem, melyeket folyton elborít s átszakít a bűn s alávalóság, — a békét magát csak gyöngynek tarthatom, mely fekete és véres káoszban hanyódik; mindenbe pedig a munkát, a küzdelmet, a harcot látom beleállítva, mely elsőrendű s vezető tényező a világ kiépítésében.

Ez is karácsony, ha nem is oly édes, mint különben, ha nem is oly naiv, mint máskor, de igaz! Nem gyermekeknek való, hanem küzdő embereknek, kik glóriát énekelnek s a diadalmas jóban is hisznek, — kik nem háboruspártiak, hanem a békét szeretik s kívánják, de akik azt is tudják, hogy ezidőszerint nekik is elsősorban erős munkásoknak s küzdelmes harcosoknak kell lenniök.

Ez a munkában s harcba álló lelkiület a maga temperamentumát nézi bele a karácsonyi éjbe is, s a harcos, küzdő világ előtt szinte elváltozik a betlehemi szín s a karácsony nagy igazságai egészen más viziókban mutatkoznak be.

Először is a karácsonyi jászol mellett a láthatatlan szellemi jelenlétek közt első helyen nem a bölcseséget, nem is a világmegvetést s a szegénységet, hanem az erőt s a hatalmat látom. Máskor is ott állt az a trónálló fölségek közt, de nem ötlött úgy a szemembe, mint most. S az erőnek motívumai szerint alakul át azután barlang, jászol, angyal, pásztor, csillag s három király is; az egész Betlehem más lesz, elváltozik az erő s a hatalom stílusában, a glóriát éneklő angyalok nekem ma nem gögicsélő babák, hanem a szellemi világ óriásai, — nem leányarcok, hanem cherubinok a sas, a bika, az oroszlán s az emberarc vonásaiból megrajzolva.

Az ének is másképp hangzik. Máskor is elhallgattam a karácsonyi éneket, de az énekből csak a melódiát, azt az édes ritmust vettem ki s a hurok ércsengését, s azt a fémkeménységet nem vettem észre rajta; — máskor is elhallgattam az éjféli harangszót, de csak a ringó hanghullámot élveztem, azon lejtett, abban fürdöt imádkozó lelkem; azt az

erős ütést pedig mellyel a harang nehéz szive nekivágódik az ércfalnak, mintha ki akarna ugrani, azt nem vettem észre. Most pedig hallom, hallom a karácsonyi énekekben is az ércsengést s az éjféli harangszóban az ütközést s érzem glória s békesség dacára a világ nagy ütközéseit, . . . keménységeit, . . . betöréseit s oh, ezekből oly nehéz éneket, harangszót, harmóniát teremteni!

Nehéz, de hát meg kell lennie! Mert hát van erős, kemény karácsony is! Vannak hangok, melyek ütközések s vannak angyalok, akik szélvész s tüzlángok is!

Ezt a küzdő, harcos s mégis bizni tudó erőt kell beleállítanom az ezidei karácsonyba! Az isteni gyermekben is óriási erők heve gyulladt ki. Eljött ugyan közénk mint bájos gyermek, de azért jött, hogy küzdjön és szenvedjen. Eljött mint rózsaszál, de ék és kard lett belőle. Gyermekkacsóit nynyjtja felénk, de tudjuk, hogy e kacsókból erős férfikezek lettek, melyek ostort fontak s ostort suhintottak. A gyermekmosoly bája néz felénk a jászolból, de tudjuk, hogy e szemekben később villámok gyultak ki s lelkének e tüzével világot akart lángba borítani. Most angyalszárnyak keretezik fejcskáját, de tudjuk, hogy az angyalszárnyak kemény keresztikarokká merevedtek, hogy azokon a gyermek szeretete vértanui győzelmeket üljön.

Ez az az isteni tragikum, melyből az emberi élet nagysága való, s ebben a fényes homályban áll Betlehem s a szent karácsony is. Ez az isteni stílus, melyben föl kellett épülnie Krisztus lelkének is, — az a stílus, mely teremt és tör, — mely oly nagy, hogy semmire sem szorul s oly gazdag, hogy mindent pazarol, . . . napsugárt a világűr mérhetetlen mezőire s vért a történelem harctereire. Ebbe a tragikumba bele kell állnunk s át kell éreznünk, hogy mindez a harc és áldozat nem passzív lemondás, nem tompa megadás, hanem csupa erő és csengés. Kell, hogy harcainkat s szenvedéseinket a győzelem öntudata járja át, mert áldozataink nem gyöngeségből, hanem erőből valók. Ne értsen félre senki; nem vagyok háboruspárti, mikor vérontásról van szó; sőt ellenkezőleg, hiszem s vallom, hogy a háboru kő a kertünkben s szégyen a lelkünkben; de azért hiszem, hogy e botrányköveken s e szégyenen át is a világkiemelés s a világszabadítás utja nyílik s hogy ezekből is végre a jobbnak, a békesség világnak kell előkerülnie.

Hogy ez így van s hogy ezt bátran hihetjük, arra biztosíték nekünk a karácsonyi gyermek, aki a kint s a harcot, a küzdelmet s a kudarcot is Isten dicsőségébe annak szent, céltudatos, s célját kivívni tudó akaratába akasztotta bele, — aki békét szerzett nekünk máris lelki világunkban s éleszti bennünk a reményt, hogy a földön is a haladó emberiség majd jobb világot s több békét terem.

A karácsonynak ez erős, hősie motívumára rászorul a háborus világ áhitata, hogy lelke most is erős, áldozatkész, hősie vagyis a szó igaz értelmében krisztusi legyen.

Gyermekek.

Karácsony hajnalán szólhatnánk-e olyan szívbeli melegséggel másról, mint a gyermekekről?

Róluk, akiknek jöttével békeség és öröm érkezik az emberi hajlékba, kiknek első mosolyától elsimul a szenvedés és gond barázdája, akik nélkül üres és rideg a legfényesebb palota.

Róluk, az édes kicsinyekről, kik hóféheren, isteni szikrával lelkükben, de oly nagyon törékenyen érkeznek hozzánk, kiknek tiszta szeme olyan öntudatlan kíváncsisággal és segélykéréssel tekint bele ebbe a mi zavaros világunkba.

Nincs az a bűnös ember, kit meg ne indítana egy ilyen gyermektekintet, nincs érző szív, mely a kicsi gyermek gyengeségével, tehetetlenségével szemben szeretetre, részvételre ne kelne; melyben vágy nem támadna a kicsinek segítségére, oltalmára lenni. Az erő természetes hivatása ez a gyengeség védelmezésére. És mégis mennyi apró élet pusztul el a nagyok oltalmának nélkülözése közben.

„Egy van örömkor az életben szép rózsanapokból koszoruba fonva: ez a gyermekkor, és mégis hány gyermek szenved most örömtelenül és roskad össze az élet sulya alatt?”

Gyermek, aki előtt nem titkolják az élet nehézségeit, aki gondtalan gyermekjátékait idő előtt erejét felülmúló munkával cseréli fel. Még alig tanult meg járni, már huzza az igát: hajlja a lovat, cipeli a terhet, nyeli a gyári port fejletlen szervezettel, betegségekre fogékonysággal olyan nagyon korán, amikor még lepkét kellene kergetnie himes mezőkön.

Gyermek, aki több könnyet lát most, mint mosolyt, több bünt, mint amennyi erényt. Gyermek, akit az ellenség kiűzött otthonából, aki apát, anyát veszített, aki éhez, szomjazik, fázik. Oh, van-e borzasztóbb valami, mint a gyermeknyomor, a gyermekszervenvedés, amit a háboru pusztításai idéztek reánk?

Igaz, hogy évtizedekkel a háboru előtt már sok panasz hangzott a gyermeknyomorról, gyermekbetegségről, gyermekhalálról, melyet a gyermekvédelem és gyermekápolás hiánya okozott. Történtek is nagyszabású intézkedések a gyermekek megmentésére. Megalkották az óvodatörvényt, a gyermekvédelmi törvényt, a büntető novellát, állam és társadalom bőkezűen megkezdte a gyermekvédelmi intézmények létesítését. Gyermekmenhelyek, bölcsődék, óvodák, gyermekotthonok, árvaházak, szeretetházak, gyógypedagógia intézetek, gyermekkórházak keletkeztek. Egymás után alakultak társadalmi egyesületek, hivatalos testületek a gyermek vé-

delmére. A nevelésben is egészen új irány lépett előtérbe, amely több tiszteletben részesíti a gyermek egyéniségét; több gondot fordít a fejlődő test és a kibontakozó gyermeklélek különleges érdekeire.

Szóval, megmozdult minden kéz és minden gondolat, hogy felszáradjon a gyermek-könnny és ragyogjon mindenfelé gyermekmosoly. Az eredmény csakhamar mutatkozott is a gyermekégeszségügy javulásában, a gyermekhalandóság csökkenésében, a születések számának emelkedésében, de a büszke mondásban is, hogy a „huszadik század a gyermekek százada.”

Ami kigyúlt a tíz az ország minden sarkán, megdördült az ágyuk és szárnyaszegetten állt meg a gyermekvédelem angyala. A haza gondját, a társadalom szívét a hazáért vérző sebesültek kötötték le. A szenvedések sikoltásai elfojtották a gyermekírás nesztét s a szörnyű zürzavarban nem bírtuk fölteni a koronát a gyermekvédelmi intézményeink fejére.

Pedig a háboru korántsem szaporította a gyermekörömekeket, de megsokasította a gyermeknyomort. Hogy elrebbentek a védőszárnyak még azokról a kicsinyekről is, akik felett békeidőben meleg, púha családi fészkekben örködtek gondos szülők! Hány ezer gyermek lett hirtelen apátlan árva! Hány ezer vesztette el az édesanyai gondviselést is! Nem bírta el az édesanya a veszteség fájdalmát, vagy könynyelmű életnek adta magát s a gyermek fizette a legnagyobb árt a háboru okozta veszteségeért.

Mennyire kihívják az emberi szív részvételét ezek a mi szegény háborus gyermekeink! Ezek a sápadt, sovány, vérszegény, ideges, nélkülözések és megpróbáltatások közt vergődő apróságok! Hát ezekből lesznek Magyarország daliái és munkásasszonyai? Ezek fogják pótolni elesett hőseinket, a háboru gyötrelmeitől elpusztult emberanyagot? Hányan meghalnak még közülök kicsi korukban és hányan lesznek emberi romok a munkás életkor hajnalán! Hát kik emelik majd Magyarországot új virágzásra? Nem hasztalan-e a jelen minden küzdelme, győzelme, ha nem lesz erős kezű és edzett akaratu új nemzedék a jövő munkájának átvételére?

Valóban nemzetünk fennmaradása függ a mostani gyermekektől, akik olyan csenevészek s akikre mostanában olyan sok a panasz. A gyermekbírók azt panaszolják, hogy soha nem volt annyi gyermek-bűneset, mint ma; az iskolák panasza, hogy még soha nem volt annyi duhaj, iskolakerülő gyermek, mint most. Az anyák panasza is hangos, hogy az apa távol-

létében nem bírnak a gyermekekkel. Pedig a hiba nem a gyermekekben van, nem ezekben a koravén, sokat nélkülözött kicsinyekben, hanem a korban, mely őket szüli és neveli.

Valóban kétségbe kellene esni a gyermekvilág mai állapota fölött, ha még a háboru kegyetlen, vad zaján keresztül is nem érkeznek hozzánk üzenet a gyermekekhez való ós vonzódásról. Azok a csaták borzalmi között megkeményedett vitézek ott az Erdély lövészárkai-ban azonnal ellágyultak, mikor egy menekült erdélyi családtól elmaradt kis gyermekre találtak. Tőlük telhető puha ágyat készítettek neki, ételüket megosztották vele, a harc szüneteiben eljátszottak vele, sorra becézték, a széltől is védték és könnyeztek, mikor el kellett tőle búcsuzniok, hogy a rokonok eljöttek érte.

Eppen az erdélyi menekülés nem egy adót szolgáltatott arra, hogy a társadalom is mily nagy áldozatokra kész a gyermekekért. Hány ember lemondott mindennapi kávéjáról, hogy a menekülő gyermekek elég tejet kapjanak s mégis mennyi kis gyermek pusztult el menekülés közben. Mondják, hogy a kocsin visszautazó menekülők gyermekei közül sok megfagyott. De alig hihető, hogy meg ne védte vola őket a szülők szeretetének melege. Hiszen szemtanuk állítják, hogy marhaszállító vasuti kocsiban zsufova menekülő anyák és apák a kocsni falához lapulva hosszú éjjeleken át állva utaztak, fáztak, virrasztottak, csak hogy kicsinyeik, akiknek a kocsni fenekén szalmából készítették fekvőhelyet, nyugodtan pihenhessenek.

Hát ha vannak is a háboru kinövéseként főleg a hadiözvegyek és harctéren levők feleségei közt szivtelen anyák, akik nem törődnek a gyermekeikkel vagy túlterhelik azokat munkával: ezekkel szemben most is légió anya áll, aki a menekült anyához hasonló önfeláldozással kész a gyermekét megvédelmezni. S amíg lesznek ilyen anyák: addig nem szűnik meg a gyermekáldás és nem mulik el a mosoly a gyermekek ajkairól.

A társadalom is erre építi legújabb gyermekvédelmi intézményét, melyet a háboru szült, de melyet a béke fog nagyra nevelni: az anya és csecsemővédelmet.

Ernek is, meg egyéb gyermekvédelmi intézményünknek, de minden jó embernek az legyen a célja, törekvése, hogy benépesedjenek gyermekekkel a családi fészkek, hogy visszaállítsák a gondtalan, örömtől duzzadó gyermekkor, hogy legyenek új Magyarországnak egészséges, erős, boldog gyermekei.

Ozv. Személy Kálmánné.

A KARÁCSONYFA MAGVA *)

Irta: Bodnár Gáspár.

Abba a kastélyszzerű házba, mely a város utcájának lesvégén emelkedik, ritkán érkezik vendég. Ugy áll ott büszkén, egy magában, mintha sziget a szárazon — épült volna.

Karácsony előtt mégis két uri hölgy csenget a kapuján. Sohaig várnak. Sokszor csengetnek. Mig végre megayilik a kapu.

És betérnek a nagy ur, a tőkepenzész nagy ur szobájába. Aki ott ült karosszékében, mint a penzirályok szoktak a maguk bírodalmában.

— Mivel lehetek szolgálatukra? — emelkedett föl, szinte érezte a kényelmetlenséget amit neki a két uri hölgy látogatása okoz.

— Nagyságos uram, a munkásgyermekek árvaházának karácsonyfájára kergetünk.

— Karácsonyfa? — szólott a nagy ur szinte őt gunyosollyal. Minek ez a munkásgyermekeknek, akik kenyeret, ennivalót és nem komédiát kérnek tőlük. Jézuska; Angyalok! Bethlehem, csillag? Lári fári. No, de éppen a karácsonyfáról van szó. Ennek a magvát is a papok szórták szét a hiszékeny nép között . . .

*) Mutatvány a „Családi Könyvtár“ 6. füzetéből.

— Ó, nem, ó, ne higgye uram — szólott az éltés asszonyosság — A karácsonyfa az ember hitéből nőtt. A megváltás gyümölcseinek, mászóiból való fa. Széthullott az egész világon. És ahol gyökeret eresztett: ott békeség, öröm, megnyugvás, újra átélte gyermekkor mosolyog.

— Lári fári. A buta nép hiszi, gondolja érzi úgy . . . Suggestio Semni más!

— Ó, uram, — szólott a fiatal leányka, az éltesebb urnó társa — hiszen nem az a boldog, akit a világ annak tart. Az az igazán boldog, aki annak érzi magát.

— Mert jámbor csalással a gyermekeket egy kis időre boldoggá tesszük a karácsony misztériumával. Ugy-e? Hogy aztán annál tudarabb, bolondabb legyen — a felébredés. Valósággal megcsalják gyermekeinket. Valósággal.

Mesébe, költészetbe megy át az önök hite . . . Suggestio. Az a . . . A semmi.

— A költészet is jobb, szebb, kedvesebb, mint a gyűlölet, a sötét hitetlenség . . . a nihil . . .

— Jobb, nem jobb . . . Az én házamból pusztul a karácsonyfa. És így lesz mindnyájunk házában, akik úttörő munkát végeztünk a sötétség ez országában. Különb, hogy mégis ne fáradtak legyen biaba, hölgyeim, ime itt van . . . És két koronát nyújtott át a madonna arcú leánynak . . . Anok a gyönyörű leánykának.

Karácsony előtt való napon pedig a dúsgazdag tőzsér megfogta gyermekeinek kezét és vitte — a kereskedésekbe. A kalmárokhöz. És vásárolt nekik drága ajándékokat. Aranyból, ezüstből is bőven — eleget. Sok sok csepp-bongó apróságot. Aztán tisztelesen is hangoztatta, ismételtette:

— Ezt én vettem pénzért. Az én pénzemért. Amit keresvesen kerestem. Értitek?

A gyermekek, egy kis fiú és leányka, csak annyit értettek apjuk szavaiból, amennyit már tultak eddig is. Hogy apjuk nagyon gazdag. Sok sok pénze van. De nem örültek. Igaz örömről tudni se tudtak.

Mert lelkük már oda-oda szállott a szegény munkásházba. Abba a házba, melyben nem a gazdagság lakott. Hanem a minden napi kenyér. A napról-napra való szerény kereset, munkabér. Ahol szintén két kis gyermek, a Misi és Erzsike növekedett. És most várják, de még hogy várják a kis Jézuskát. Aki a szegény munkásnépet is szereti. Ahová a karácsonyfának magva hullott. Az egyszerű, de olyan csodás karácsonyfának a magva.

Mikor a gazdag bankár gyermekei a drága aranyos, ezüstös ajándékkal hazatértek: félrevonultak egy szögletben. Immel ámmal nézgettek azokat a tárgyakat, mintha valami nyers érekevekkal foglalatostkodnak, amely köveknél előtűk semmi értelmű és értéke nincs.

A király Nagyváradon.

Mikor Károly király mint trónörökös a püspöki rezidenciában lakott.

A nagyváradai ősi püspöki rezidencia ódon falai közt legenda szövődik. Legenda a magyarok ifjú királyáról, aki még mint trónörökös eljött Szent László városába, vendége volt a Szent László alapította egyházmegye főpásztorának, meghódított itt minden szívet, azután megcsókolta diadalmas elődje, Szent László király ereklyéjét és csatára kelt és a leggonoszabb elleuségünkön nyert dicső győzelmek csatateréről lépett Szent István és Szent László trónjára . . .

A nagyváradai rezidenciában eltörölhetlen emlékek hirdetik az új királyról, hogy nem csak kardjával, hanem magyar szívével is méltó utódja a legmagyarabb királyoknak.

Karácsony van, kint a katonák haza gondolnak. Haza, a rég elmúlt meghitt kedves estékre. A nagyváradai püspöki rezidenciában ma egy daliás ifjú katonára gondolnak, aki tizenkét napot töltött Nagyváradon, innen intézte Erdély felzabálásának magyar királyfihoz méltó dicső munkáját és aki azóta győzelmes karddal kezében ellenségeinknek oda kiáltani a karácsonyi ígét: békesség a földön dön az embereknek.

Nem titok többé, hogy ez év október havában IV. Károly király, akkor még mint trónörökös és egy hadseregarcvonal parancsnokának főhadiszállása Nagyváradon volt és itt a főherceg gróf Széchényi Miklós nagyváradai megyés püspök vendége volt. Gróf Széchényi püspök ugyanis amint értesült arról, hogy a trónörökös főhadiszállása Nagyváradon lesz, leajánlotta a fenségnek egész palotáját. A meghívást a trónörökös a következő igen meleg hangú magyar táviratban fogadta el:

Wien, Burg.

Nagyméltóságú Széchényi Miklós gróf nagyváradai püspök urnak Nagyvárad.

Fogadja Nagyméltóságod szives meghívásáért, melyet több napi távollét folytán, sajnos, csak ma vettem kézhez, őszinte köszönetemet. Igaz örömmel fogok felszólításának eleget tenni.

Szívélyes üdvözzel

Károly Ferenc József főherceg, lovassági tábornok.

A trónörökös távirata természetesen nagy mozgalmat keltett a váradai püspöki palotában. A palota ura, gróf Széchényi püspök a legaprólékosabb gondtal rendelkezett minden felől, hogy minél otthoniasabban érezze magát itt a trónörökös, akihez régi kedves ismeretség szállai fűzték a kegyelmes urat.

Evek előtti emlékek voltak feljúlóban . . .

A vasvörösvári napok.

Mikor még a Románia elleni hadjárat diadalmas vezére gyermek volt, szülei, Ottó főherceg és Mária Jozefa főhercegnő nagy súlyt helyeztek arra, hogy a kis Károly főherceg tökéletesen megtanuljon magyarul és magát a magyar nyelvben minél jobban gyakorolja. A magyar nyelv hozta kapcsolatba Magyarországgal leendő királyát a Széchényi és Erdődy grófi családokkal. Nevelője, Wallis György gróf százados u. i. rokonságban áll a Széchényi és Erdődy grófi családokkal, keresve sem találhatott volna tehát a magyar nyelv gyakorlására kedvezőbb alkalmat, mint ha fenséges tanítványa a két magyar arisztokrata család körében szereti meg a magyar nyelvet és ismeri meg a magyar nemzetet.

Vas megyében, Vasvörösvárt van gyönyörű kastélya, parkja és birtoka gróf Erdődy Gyula v. b. t. tanácsosnak, aki Széchényi Emília grófnőt, püspökünk nővérét bírja feleségül. Itt tett látogatást évről-évre megismétlődve hosszabb időn át Wallis gróf kíséretében a kis főherceg, akinek akkor játszótársai voltak Erdődy Gyula gróf fiai, Tamás és Lajos grófok és itt találkozott először gróf Széchényi Miklós püspökkel is, aki akkor a bécsi Pázmáneumnak volt rektora és szünidejének egy részét többnyire Vörösvárt töltötte.

Mikor a püspök ezekről a vörösvári trónörökös napokról beszél, ki nem fog a kedvesnél-kedvesebb visszaemlékezésékből. Károly főherceg — csak így hívták szülei s ő is így írta alá magát, nem pedig a hivatalos Károly Ferenc József néven — akkor tizenkétéves, eleven eszt, minden iránt érdeklődő fiúcska volt, aki a magyar grófi család körében rendkívül jól érezte magát s Erdődy Tamás és Lajos grófokat éppen úgy, mint más gyermek a játszótársait egyszerűen te-nek szólította. Állandóan magyarul beszélt velük, együtt jártak lovagolni, vadászni, halászni, tettek pompás kirándulásokat, szóval élvezték mindazt a gyönyört, amit a szünidő a tizenkétéves gyermekeknek nyújthat.

A kis főherceg szünideje csak egyben tért el a másokétól: az egyszer kitűzött programot török-szakad végig kellett csinálni. A pontos kötelességteljesítés. A Habsburgoknak ez a kiváló uralkodói erénye benne volt már a kis főherceg egész nevelési rendszerében és ebben az egy pontban nem volt vakáció. Megtörtént egy ízben, meséli Széchényi püspök, hogy a főherceg nevelőjével és a két kis Erdődy gróffal kirándulást tett és a kirándulás programjában befejezésül egy vasuti állomástól hosszabb gyalog séta szerepelt. Mikor a társaság a vasutól leszállt, az állomáson szakadó eső fogadta őket. Mindegy, a programban benne volt a gyalogséta, azt végig kellett csinálni, nekivágtak tehát a gyalogutnak és megmutatták hogy holmi kis esőtől akkor sem ijednek meg, ha az szakadó záporrá dagad.

A kis főherceg részt vett játszótársai minden szórakozásában. A vörösvári kastélynak pompás parkja van, melybe a gazdasági udvarból be-be rándultak az apró jószágok csemegézni, természetesen ritkán találván szives fogadtatásra. A két fiatal Erdődy gróf sokszor magyarázgatta a betolakodóknak a tilost és ebben a passziójukban igazi gyermekes örömmel osztozott a kis főherceg is. Máskor meg

— Te Pisti, miért is nem szegény ember a mi édes apánk?

— O, te bohó, hát hogy beszélhetsz így — válaszol a nagy, élénk szemű fiú csapnoka lányka testvérének.

— Akkor nekünk is lenne karácsonyfánk, mint az Erzsikek, meg a Misiék. Ott az uca végén. És hozzánk is eljönne a kis Jézuska . . .

És leszáll a nagy, a szent, az emlékezetes karácsony este. A kastély elő kocsik robognak. Vendégek érkeznek. A bantár házában nagy csélesztly lesz. Nem karácsonyi szent este. Hanem uttörő felolvasó este. Ahol kacagni foznak a kulturbabok a — sőtét ség, a kul urátlan, a babonás, naiv emberek hitén. Ahol tépni fogják a karácsonyfa leveleit, válogatják a magvát is. Hogy pusztuljon — az uttörés világossága nyomában . . .

. . . A felolvasás már megkezdődött a nagyteremben. Mind aki odacsődül. Még a családtag is kultur cseléd akar lenni.

A két gyermekre nem ügyel, nem figyel senki sem. Ott ülnek a gyermek-szobában, mint valami gubbasztó kis galambok a duoban. Sokáig szótlannul. Aztán suttognak. Fontoskodnak. Terv-egyetnek — és határozak:

— El, az Erzsikejék, a Misiék házába! Meg kell látni a karácsonyfát. A kis Jézuska ajándékát. Mit hozott?

Több szöbeszéd nem is csik köztük. Nesztelenül oszonnak ki a szobából. Onnan az udvarra. Az udvarról — az uca-ra.

Ki vezeti ezt a két gyermeket? Ki ad nekik bátorrágot ebben a mélyseges esendőségben?

Már oda érkeznek a kis munkásházba. És szemük ragyog, szívük kis madárszívként ver; ott találják az egyszerű karácsonyfát. Misi és Erzsike boldogsággal ugrálnak törötte. Lepkék módjára ropkédtek. És mikor megpillantják az érkező gyermekeket, tap solnak, feikialtanak kiőrő örömlükben — összecsokolják őket.

És a kis szökevények némán, meghatva bámulják a szegény gyermekek karácsony fáját. És érzik, hogy megértették, hogy ők is részesei most az ártatlan, egyszerű, tiszta örömlüknek. Egy pillanat alatt egyé lesznek, léle ben össze forrnak.

De nem úgy a szegény munkásszülők. Azok megrémültek.

— Kivel jöttek?

— Ki kísérte el?

— Hol maradt a család?

A gyermekek meg némán maradtak. És ebben a némaságban, ebben a nagy esendőségben, mintha angyal repült volna át a karácsonyfa fölött abban a kis házában. Mintha az őrző angyalok szavát hallanák:

— Angyalok kísérték ide őket . . .

A nagy házában, a kastélyban pedig éppen ebben a pillanatban riadalom támad. Patália.

— Hová mehettek?

— Ki vitte őket el, rohant teremről-teremre a ház urnője

Keresik a gyermekeket a szobákban. Az udvaron.

— Nincsenek!

— Berzasztó!

Kinos bizonytalanságban telik mulik az idő. Már a rendőrség felé száll a gondolat. A kétségbeesés, mikor a munkásembert, annak a kis háznak a lakója, ölében hozza a gyermekeket.

A háziur durcásan fogadja őket. De az uriaszony, a vendégek örvendezve szólnak felé:

— Ugye az uca-ra távedtek?

— Hozzánk jöttek. Osodálatosan, ma. gukban jöttek. Talán az angyalok hozták. Mi nem tudjuk, hogy jöttek hozzánk.

. . . Egyszer a kis Jézuska játszott. Mada-akat gyurt agyagból. És gonosz fiú jött oda hozzá. A kis madarakat össze akarta törni, rombolni. De az agyagmadarak villám-gyorsan élő madarakká változtak. És azóta röpködnek, ezáltal az angyalokként a világban. És szájukból hullatják a karácsonyfa magvait.

Hullatják szegénynek és gazdagoknak tüzhelyére. És ahova hull, ott gyökeret ver, és nyomában hit, béke és szeretet fakad.

magyar színelőadásokat, multságokat rendeztek, mindenben együtt a főherceggel, aki a magyar főuri család meghitt körében a gyermekkor kedves időtöltése közepette szerette meg igazán a magyar társas életet és a magyar nyelvet.

Ezt a jó viszonyt a trónörökös a Széchényi és Erdődy grófi családokkal tovább is állandóan fenntartotta; nemcsak maga volt több ízben hosszabb ideig a vörösvári kastély vendége, hanem Széchényi Miklós gróft meg látogatta Bécsben a Pazmaneumban, meghívta az Erdődy grófokat Bécsben az Augartenbe, kirándulásokat csináltak a Schneebergre, Raxra és más hegyvidékekre.

Ezekből a kedves időkből egész sor fényképet őriz Széchényi püspök. Amatőr fényképek, a kegyelmes asszony, gróf Erdődy Gyuláné sikerült felvétele mind. Ott van az ifjú főherceg a két Erdődy gróffal a Schneebergen a hóban, másik képen gróf Széchényi Miklós, Jenő és Pál, valamint gróf Erdődy Tamás van vele, egy rendkívül sikerült kép valamelyik halászatot örökíti meg, ismét más képen lovon ül a kis főherceg, vele ugyancsak lóháton a Széchényi és Erdődy grófok és Wallis gróf, van amatőr felvétel a főhercegről első hadnagy egyenruhájában stb. Mindenik egy-egy kegyelmeivel őrzött emlék a feledhetetlen napokról.

Maga a főherceg is szívesen emlékezett mindenkor ezekre az időkre. Hosszu évek múltával is elkérdezősködik egy-egy erdőorról, tőtényhordozóról, akivel akkor találkozott.

Egy érdekes apróság a vörösvári napokból.

Egyizben tengeriéréskor járt Erdődy grófnál a főherceg s nagyon izlett neki a főtt és sült kukorica, ami bizony az udvari étlapon nem szokásos fogás. Annyira izlett neki ez az új étel, hogy mikor Vörösvárból nagyszüleihez, anyja szüleihez, a szász királyi párhoz Drezdába utazott, egy egész csomagot vitt magával a fölfedezett új csemegéből.

Vörösvárt félíg elfeledték már az esetet, mikor sürgőnyt kapott Erdődy gróf Drezdából. Sürgősen kértek még egy szállítmány kukoricát.

A vörösvári tengeri meghódította a drezdai udvart is.

A későbbi megismételt látogatások idejéből való az alábbi történetke.

Vadászatra ment a főherceg s a vörösvári kastély egyik öreg kocsisa vitte ki az erdőre. A főherceg szóba ereszkedett a kocsissal, aki természetesen roppant nagyra vette ezt a kitüntetést és a kirándulás után nagy meglepetéssel számolt be róla.

— Azt hiszem, mondotta kellő önérettel, jól szólítottam a főherceget, mikor azt mondtam neki: Excellenciád.

Károly trónörökös megérkezése Nagyváradra.

El nem mosódható emlékek ujjaltak fel gróf Széchényi Miklós szívében, mikor vendégül várta Magyarország trónörökösét.)

A váradai püspöki palota teljesen a fenséges ur és kísérete rendelkezésére bocsátott, akik pedig a nagyszámu kíséretből a palotában el nem fértek, a kanonokok házaiban nyertek elszállásolást. Maga a trónörökös gróf Széchényi Miklós püspök lakosztályát foglalta el és használta teljesen abban a beosztásban, mint máskor a házigazda Szűkebb kíséretéből Berchtold gróf dr Bundala Mihály vendége volt, Hunyady József gróf, Walderndorf kapitány és Ledochowsky Wladimir gróf (az ismert jezsuita generális unokaöccse) a püspöki palotában nyertek elhelyezést.

A trónörökös és kísérete részére átadtattak az istálló, kocsiszin, garage, kertész lakás is, a nagyterem s a szentszéki termék katonai irodákká alakultak át, maga a püspök Várad-

szentlászlói kastélyába költözött ki, a palotában csak az egyházmegyei hivatal maradt meg.

A trónörökös és kísérete természetesen egész nagy utikészletet hozott magával: teljes konyhaedény felszerelést, tányérokat, poharakat, evőeszközöket. A service ugyanaz az ezüst készlet volt, mely valaha még Albrecht főherceg tulajdonát képezte s melyet ő az olasz hadjáratban is használt. Hozott magával a trónörökös természetesen megfelelő számú kocsit, lovat és autót is.

Október 13-án reggel fél kilenckor gördült be a trónörökös különvonata a nagyváradai állomásra, ahol a fenséges vendéget a hatóságok fejei fogadták. A fogadás után a trónörökös Széchényi püspökkel együtt automobilon jött be a rezidenciába s itt a káptalan tagjai és az udvari papság várt rá. A fenséges urnak mindenkihez volt néhány szíves szava és ép úgy feltűnt kifogástalanul tökéletes magyar beszédjével, mint ahogy egyszerre mindenkit megnyert lebilincselő közvetlen modorával.

Egyik jelen volt így írja le a trónörökösöt, az első benyomások után:

— Karcu, előkelő megjelenésű, méltóságának teljes tudatában lévő, de azt ridegen senkivel sem érezhető férfi. Igazi király. Szemeivel élesen tekint a vele beszélőre, mintha lelkében karna annak olvasni. Arca egészen fiatalos, de a hosszú háboru szemmel láthatólag megviselte: hajában a háboru óta ősz szálak vannak.

Megérkezése után a fenséges vendéget lakosztályára kísérte a püspök, akinek a főherceg igen melegen köszönte meg a szíves vendéglátást és mikor megtudta, hogy a püspök Váradszentlászlóra költözött, megígérte, hogy még aznap megfogja látogatni.

Nagyon tetszett a trónörökösnek úgy a püspöki palota, mint annak egész berendezése és érdeklődött a palota története iránt.

— Fel lehet rajta ismerni, mondotta, a bécsi barokkot és látszik rajta a híres bécsi építész, Hildebrand stílusa.

Rendkívül megnyerték a fenség tetszését gróf Széchényi püspök pompás képgyűjteménye és régi butorai is.

Alig érkezett meg a főherceg, már jelentésekkel vártak reá és azonnal munkához kellett látnia.

Délután annyi időt szakított magának, hogy autón kiment Váradszentlászlóra és Hunyady és Ledochowsky grófok kíséretében meglátogatta a püspököt.

A váradszentlászlói kastély a korai ősz pompájában lévő erdő közepén rendkívül megnyerte a trónörökös tetszését. A fák levelei már itt-ott sárgultak, aranyba, másutt halvány rózsaszinbe hajolt a lombzat színe, mindez a ragyogó őszi napfényben olyan színpompát nyújtott, melyben a váradszentlászlói kastély a kis erdei tisztás közepén valóban festői látványt nyújtott. A püspök meghívására a trónörökös készséggel megígérte, hogy amennyi-be csak ideje engedi, a váradszentlászlói látogatást meg fogja ismételni.

Hogyan élt Károly trónörökös Nagyváradon?

A hadműveletek vezetése nem sok szabad időt engedett a fáradhatatlan és lelkiismeretes hadvezérnek. Károly főherceg mindig korán kelt, a hajnal már munkánál találta, és a város közönsége sokszor láthatta, hogy a püs-

pöki palotának nemcsak a katonai irodák által lefoglalt része, hanem a trónörökös lakosztálya is gyakran éjfélig ki volt világítva.

Akkor folytak a lázas előkészületek az Erdélybe betört oláhok visszaverésére. Minden perc drága volt, hiszen minél hamarabb felkészültünk a felvonulással, annival kevesebb terület jutott ideiglenesen is az áruló ellenség kezére. Erdély védszentje Szent László — s érdekes, hogy ennek az Erdélynek a védelmét akkor a legnehezebb időkben a Szent László alapította püspökség rezidenciájából irányította Szent László jóvendő utóda.

Nagyváradai tartózkodása alatt a főherceg két ízben is utazott a harctérre, hol vonaton, hol automobilon. Mindig éjjel utazott, a nappalt a harctéren töltötte, következő éjjel hazajött s másnap ismét munkában volt. Jellemző a trónörökös fáradhatlanságára és munkabírására, hogy a háboru egész tartama alatt eddig az összes frontokon mintegy hetven ezer kilométer utat tett meg, a mi több, mintha kétszer körülutazta volna az egyenlőt.

Pihenésre, étkezésre mindig csak az éppen szükséges időt fordították. Az ebéd egyszerű, katonás, a felszolgálás gyors volt. Több ízben vendége volt a trónörökösnek gróf Széchényi püspök is. Október 19-én Nagyváradon járt gróf Tisza István miniszterelnök. Ő is automobilon érkezett délután és vacsora után nyomban visszautazott Gesztre. A hadvezetésé volt minden idő, a kötelesség volt az első.

Cserkészések.

Csak néha volt lehetséges a trónörökösnek annyi időt szakítania magának, hogy pihenésül, szórakozásul délutáni rövid sétája helyett Váradszentlászlóra kiránduljon, egy kis cserkészésre. Természetesen ez csak akkor történhetett, ha valamely váratlan esemény a szükséges pihenéstől is el nem vonta a fenséges urat.

IV. Károly elsőrangú vadász. Pompásan lő és a váradszentlászlói vadaskertben nagy gyönyörűségét találta, amikor óriási elfoglaltsága mellett egy-két órára néha kirándulhatott. Valóságos üdülés volt ez számára. Mielőtt Nagyváradról elutazott volna, a Fácánosban is rendeztek vadászatot tiszteletére, amelyen a fenség szintén igen jól találta magát. Ez a vadászat is mindössze két óráig tarthatott. Váradszentlászlón a főherceg dämvadat és őzet, a Fácánosban fácánt, nyulat és különböző más vadat lőtt. Az általa lőtt vadak száma a következő:

Dämvad	44
Őz	2
Fácán	117
Nyul	12
Különböző vad	18
Összesen	193

A vadászatok alkalmával — már amennyire a néha-néha rendelkezésre álló rövid idő engedte — a király el-elbeszélgetett a vele levő urakkal s ekkor ismét mindenki meggyőződhetett a közvetlen, meghitt beszélgetések során, hogy Magyarország leendő királya mennyire ismeri és szereti a magyar nemzetet. Minden alkalommal kitűnt az ország és viszonyai alapos ismeretével és a nemzet iránti igaz, őszinte jóakarattal.

Érdekes epizódja volt a fácános rövid vadászatnak. A vadászat idejére katonai őrség volt kirendelve, nehogy a vadászterületre járókélők tévedjenek. A katonai különítmény parancsnoka a vadászat megkezdése előtt jelentkezett a trónörökösnel. A trónörökös ránézett a tisztre és megszólította:

— Nem én tüztem hadnagy urnak még mint zászlósnak a mellére a kitüntetést a harctéren?

— De igen, fenség! volt a válasz.

A trónörökös, akinek csodálatosan jó em-

lékezőtehetségs van, megismerte azt a tisztet, akit egy percre egyszer látott életében, amikor kitüntette.

A trónörökös vallásossága és családi élete.

Nagyvárad tartózkodása alatt is kitűnt a trónörökös mély vallásosságával és családjá iránti igaz szeretetével.

Legelső nap megtekintette a váradi gyönyörű székesegyházat s behatóan érdeklődött nemcsak a templom, hanem az egész nagyvárad katolikus hitélet iránt is.

Nemcsak pontosan hallgatott misét, hanem egész lelkét és életmódját is a mély vallásosság hatja át. Egy ízben mikor kint volt Váradszentlászlón, vette a hírt, hogy valamelyik tisztje rosszul lett és állapota válságos. Azonnal intézkedett, hogy az illető mellé papot hívjanak és nem nyugodott meg addig, míg meg nem kapta az értesítést, hogy dr Vucskics Gyula kanonok sietett a súlyos beteghez. Ittléte alatt többször járult a szentségekhez s minden cselekedetével kimutatta, hogy mélyen meggyőződéses katolikus.

Köztudomású róla, hogy utazásai alatt is kiváló gondja van a lelki szükségletre. Utj programját is úgy állítja össze, hogy a kötelező szentmisehallgatást semmi körülmények közt soha el ne mulassza.

Mélységes vallásosságára jellemző a püspöki levéltárban őrzött következő okmány:

2877—1916.

Kegyess emlékeztül. 1916. október 17-én, Szent Hedvig napján Károly Ferenc főherceg, Magyarország trónörököse, lovassági tábornok, mint a hazánkat igazságtalanul, rablómódra megtámadó Románia ellen indított hadseregek vezére Nagy-Váradon a nagyvárad i. sz. püspöki palotában tartózkodván és a nevezett püspöki palota kápolnájában reggel fél kilenckor gróf Széchenyi Miklós nagyvárad i. sz. püspök urtól végzett csendes misét meghallgatván, Szent László királynak a székesegyházból ez alkalomra oda átvitt fejkéjét az ellenség ellen induló régi magyar királyok jámbor szokását követve, ájtatosan megcsókolta. Jelen voltak dr Karácsonyi János örkanonok, Brém Lőrinc oldalkanonok és dr Mazurek Gyula püspöki titkár.

Családjához rendkívül ragaszkodik. Nagyváradra állandóan kellett családjá hogylétéről hírt kapnia s napjában többször is érdeklődött a fenséges asszony és a kis főhercegek és főhercegnők állapotáról, kik akkor Bécsben vagy Reichenauban voltak.

Az elutazás.

Az erdélyi hadműveletek Isten segítségével oly gyorsan haladtak előre, hogy kívánatos volt a trónörökös főhadiszállását az előrehaladó hadszíntérhez közelebb vinni. Távoznia kellett tehát a főhercegnek Nagyváradról, a hol annyira jól érezte magát.

Október 24-én volt az elutazás.

Az elutazáshoz természetesen gróf Széchenyi püspök is bejött Váradszentlászlóról. A

trónörökös még egyszer magához kérte a püspököt, rendkívül meleg szavakkal megköszönte a vendéglátást és 9 órakor autóval elutazott Erdély felé, további diadalok színteréhez közelebb.

Károly főherceg elutazása utáni napon átutazott Nagyváradon Zita főhercegasszony is és kiszállt Nagyváradon, hogy megtekintse a várost és palotát, a hol férje el volt szállásolva. Brém Lőrinc kanonok kalauzolása mellett megtekintette a székesegyházat, valamint a rezidenciát. Kiséretében voltak Ledochowsky gróf, a ki a főherceg kíséretéből utazott elébe Bécsbe, továbbá Kállay Erzsébet udvarhölgy. Rövid itt tartózkodás után a főhercegasszony férje után utazott s a lapok másnap már irtak róla, milyen szeretettel kereste fel Erdélyben a sebesült magyar hősokeket, mennyire megnyerte szívüket jóságával, magyar beszéddel.

A kik a trónörökös környezték.

A trónörökösnek illetve most már királynak jó szívét és fenkölt gondolkozásmódját semmi sem jellemzi inkább, mint az az igazi jóindulat, mellyel környezetének minden tagja iránt viselkedik.

Wallis gróf, a trónörökös volt nevelője mondotta el az alábbi esetet gróf Széchenyi püspöknek:

Ferenc József király halála után tudvalevőleg a halottas szobában naponta miséket mondottak, amelyeken az egész udvar, élén az új királyi párral, állandóan részt vett. Ott volt Wallis gróf is, akit egy ilyen mise után megkért Károly király, hogy várjon rá, beszélni kíván vele.

Mise után azonban jöttek a polgári és katonai méltóságok, jelentés és kihallgatás egymásután következett. Eljött a déli egy óra is és Wallis grófra még mindig nem kerülhetett sor. A királyi pár ebédelni ment s akkor — minthogy előbb nem lehetett — megkérte a király a gróft, jöjjön be az ebédhez s aközben intézzék el a megbeszélésüket. A teremben csak az ebédnél ülő királyi pár és Wallis voltak. Egyszerre a beszélgetést félbeszakította a király:

— Kedves Wallis, talán ön még nem is ebédelt?

— Nem felség, vallotta meg a gróf, pedig éhes volnék.

A király azonnal terítéket tétetett a grófnak az asztalra, megvárták, míg utóleri őket a gróf és aztán együtt ebédeltek. Ebéd alatt közölte vele a király, hogy altábornaggyá nevezi ki. Egész polgári jelenet, minden pöz, feszesség, szertartásosság nélkül, de tele bensőséggel.

Másnap megszólalt Wallis telefonja.

— Halló!

— Halló! Itt Wallis gróf. Ki beszél ott?

— Itt Schönbrunn.

— Schönbrunn! De kicsoda Schönbrunnból?

— Ugyan kedves Wallis, hát már a hangomat sem ismeri meg? szól bele a telefonba az előbbi hang, amelyben a gróf a királyéra ismert. Persze mentegetőzve kért bocsánatot, a király pedig folytatta:

— Csak azt akartam közölni önnek, hogy most neveztem ki titkos tanácsossá!

Ugyanilyen jóindulattal van a király első magyar tanítója, Tormássy Artur iránt is. Tormássy nevé ma már a sajtóból mindenki ismeri. Mint jogász volt a királynak, akkor kis főhercegnek magyar tanítója, majd pappá lett,

gróf Széchenyi Miklós szentelte pappá győri püspök korában. Tormássynak, a ki most Kapuvárott káplán, a király trónralépte után a Ferenc József-rend tiszti keresztjét, azt a kitüntetést adta, mely sokkal magasabb állás után szokott járni. Ezzel is ki akarta mutatni volt tanítója iránt érzett háláját. Nagyváradon tartózkodása emlékére Bakats József udvarmesternek egy értékes melltűt ajándékozott.

Nem csoda, ha környezete valósággal rajong érte. Nagyváradon tartózkodása alatt is vele volt egy Schweiger nevű főkomornyik, a ki gyermekkorától szolgálja s azóta egy világegyért sem válna meg tőle.

Kiséretének minden tagja, általában mindenki, a kivel érintkezik a legnagyobb elragadtatással beszél róla. Egyik előkelőség, a ki fontos állást tölt be oldala mellett, ezt mondta róla:

— Két szóval lehet őt jellemezni: elragadóan bájos.

A váradi rezidencia történelmi időkről tanuskodó falai közt nagy napokról apró emlékek szállnak szájról-szájra. Esetek, jellemző adatok, értékes vonások, melyekből egy igazi királyi jellem alakul ki. Királyi jellem, igazi férfiú, a ki kardjával visszahódította Erdélyt Magyarországnak és egész Magyarországot meghódította magának a szívével.

Dr K. A.

Fizetéseinket csekkel, bankátutalással teljesítsük!

Ismerteti: Kereszty Kornél, a Magyar Általános Hitelbank nagyvárad i fiókjának főnöke.

Minden téren takarékoskodnunk kell. Ha sikerüljünk a készpénzzel való fizetést és fizetéseinket, készpénzt kimélő módon bankátutalás vagy csekk útján teljesítenünk, úgy sok időt, munkát és fáradságot takarítunk meg.

Nemcsak országban máfól éve erős mozgalom indult meg a háborus készpénzgyűjtés következtében ott is, mint mindenütt megszaporodott bankjegyforgalom csökkentése érdekében. A német bankok körleveleiben hívtak fel minden németet, hogy fizetéseit ne készpénzzel, pénzesborítékban, vagy post. utalvánnyal való küldés útján, hanem bankátutalással, vagy bankcsekk útján honyoltsa le. Ráműtötték arra, hogy úgy a háborúban, mint a békében a készpénzforgalom lehető csökkentése a birodalom gazdasági jólétére nagy befolyással bíró közérdek és egyben hasznos egyéni érdek. Hirdették: minél kevesebb papírpénz van forgalomban, annál magasabbra becsüli a külföld a német bankjegy fedezetét; tehát aki elősegíti a készpénznélküli forgalmat, erősíti a haza gazdasági erejét. Utalással arra, mennyire felszeleges nagyobb összegűeknek kéznél tartása, felszólítottak mindenkit, akiknek — habár átmenetileg is — fölös pénze van, ezen pénzt ne magánál tartsa, hanem azt valamely pénzintézetnél elhelyezve ott bankszámlát nyitasson s úgy összes bevételét, mint fizetésének teljesítését bankjánál összpontosítsa. Kiemelték, hogy ezen eljárás mennyire védi az egyesek magánérdekeit is, hiszen a zsebben, házi pénztárban tartott készpénz amellett, hogy nem kamatozik, lopás, betörés, elfizetés, tűz stb. veszélyeinek van kitéve, míg a pénzintézetnél biztos helyen van és kamatokat hoz. A

EMIR arcmosó

a legtökéletesebb készítmény izzadó, fényes, zsíros, atkás

(mitesseres) arcra! Értékelen utánzatoktól óvakodjunk!

Naponta többször, ha arcunkat „EMIR”-rel bedörzsöljük, az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés, lehetetlenül szép harmattal lenne bevonva. Egy üveg ára: 1 korona 50 fillér.

Kapható: Németh Pál gyógyszerész Arany Kereszt gyógyszerárán Szent László-tér. Városháza mellett. Csanda Endre „Rákóczi” gyógytárán, Csillag gyógyszertár Szarvay-utca, a Vadász drogériában és Farkas István Apolló drogériájában.

kézpénz kezelésénél igen könnyen és gyakran tévedések, hamis pénz átvételek fordulhatnak elő, melyek következtében bennünket veszteségek, kellemetlenségek érhetnek; míg a pénzintézet által teljesített fizetések, azonkívül, hogy nagy kényelmet biztosítanak részünkre, még hosszú évek múltán is ellenőrizhetők, bizonyíthatók.

Nemzetországban minden kereskedő, iparos, háztulajdonos, ügyvéd, orvos, gazda levelepapírjain fel van tüntetve, bankjának neve, ahol csekk számlája van és az ügyfelek, kiensék, bérlik az illető bankhoz irányítják fizetéseiket.

A számláztatás kedvéért az alábbi példával iparkodom filmszerű előadásban illusztrálni a modern átutalási és csekkforgalomban az elvült kézpénzfizetési móddal szemben jelentkező szembeszökő előnyeit.

Példa: X. kereskedő tízezer koronát kap postautalványon egyik budapesti cégtől, az összeggel fizet Y. kereskedőnek, aki az összeget a városnál kifizeti tartozása fejében. Az eddigi eljárás általában a következő: Postahivatal megszámolja átadja a pénzt a kézbesítőnek, postásnak, a postás megszámolja átveszi. A postás körútjában X. kereskedőnél átszámlálja az összeget és átadja, X. kereskedő megszámolja, átveszi és kasszájába helyezi. Majd átadja segédjének, aki megszámolja és átviszi Y. kereskedőhöz, itt megszámolva átadja. Y. kereskedő óvatosan megszámolja, átveszi és kasszájába teszi. Később átadja segédjének, aki megszámolja, átveszi és elviszi a városi pénztárhoz. Itt, hosszabb-rövidebb várakozás után, megszámolva átadja, a városi pénztáros pedánsan megszámolja, a rongyosabb pénzeket kifogásolja, de átveszi. Délután a városi pénztár felgyülemltet készletét lefizeti a Nagyváradi Takarékpénztárnál. Ismét megszámolások, átvételek, átadások, úgy a városnál mint a takaréknál.

Mennyi idő és mennyi munkapazarlás! E helyett a budapesti cég átutalhatná az összeget X. kereskedőnek valamely nagyváradi pénzintézetnél vezetett csekk számlájára, az kétszeres levéllel átiratja Y. kereskedő javára utóbbinak bankjánál. Y pedig két soros megbízással vagy csekkel átíratja a városnak számlájára, vagy a város részére mindjárt a Nagyváradi takarékpénztárnak. Az átutalásokról a pénzintézetek a várost és feleket az átutalásokról értesítik. Nyolc tiszteri átutalás eszközölhető így, bankjegy átvételek, átadások, olvasások melőzésével. Másik példa: X. kereskedő hat óráig fizet. Ha segéddel küldi szét az összeget, hat helyen kell a számlálással, átadással, átvétellel bajlódni és a segéd fél napi munkája reá megy.

Csekk számla hirdokában egyszerű levéllel megbízza bankját, hogy hat kereskedőnek javára írja át a megfelelő összeget azok bankjainál levő számláján.

Mindazok, akiknek bevételeik vannak és fizetéseket teljesítenek, tehát a gyáros, kereskedő, iparos, gazda, orvos, ügyvéd, háztulajdonos, magánzó, iparvállalatok, egyesületek, egyházi, polgári, katonai hatóságok nagy kényelmet szenvednek maguknak, kamattjövendelmeiket növelik, ha valamely pénzintézetnél csekk számlát nyitattak, elhelyezve ott a nem okvetlen szükséges készpénzt, odairányítva a befolyó jövedelmeket és onnan fegyenatosítva a kifizetéseket.

Nagy lendületet nyerne a csekk és bankátutalási forgalom, ha városi, megyei, katonai, hatóságok, kórházak, internátusok, szállítóktól, vállalkozóktól megkövetelnék, hogy bankszámlát nyitattva, csak ezen uton nyerbessék el járandóságukat.

Számos kereskedő takarékpénztári betétkönyvben tartja folyópénzeit; ezen tőkéknek csekk számlára való áttetésével a be- és kifizetések egyszerű, gyors lebonyolítása lenne lehető és a betétkönyv folytonos vándorlása elkerülhető volna. A csekk számla

tulajdonos csekk ellenében természetesen maga is vehet fel pénzt.

A pénzintézeteket, adóhivatalokat nem számítva, Nagyváradi üzleteinek, vállalatainak pénztáraitban, továbbá az üzletemberek, magánzóik zsebeiben állandóan mintegy hatnyolc millió korona hever. Ha felszámoljuk, hogy az összegnek fele a csekk és átutalási forgalom intenzív apolásával a pénzintézetekbe kerülhetne, ez a város polgárságának évi 120-160 000 korona kamattal megtartást jelentene.

Nagyváradi úgy szociális, kulturális szempontból, mint modern gazdasági berendezési fejlettsége tekintetében előkelő helyet foglal el a vidéki emporiumok között. Lelkeltető üzleti forgalmu pénzintézetei foglalkoznak a csekkforgalom népszerűsítésével, propagandistikus tevékenységükkel kényelmet nyújtó könnyítések, előzékeny, gyors lebonyolítások révén minél szélesebb rétegeket óhajtának bevonni a csekkforgalomba. Praktikus, zsebben hordható, apró csekkfüzetek készítése van tervben. Megállapodás történt, hogy a csekk számlák jutalékmentesen vezetnek és azokon elhelyezett összegek felmondás nélkül a tulajdonos rendelkezésére állanak.

A számlatulajdonosokat a befolyt összegekről, csekkbevételekről, átutalásokról aznap értesítik. A bankszámlán elhelyezett összegeket dacára azok folyton változó természetűnek előnyös kamattal gyümölcsöztetik.

Vajha pénzintézeteink előzékeny eljárását a város pénzforgató körei kedveléssel fogadnák és az elvült fizetési módokkal szakítva, elhagyva a kézpénzfizetés megrögzött szokását, áttérnének csekk számla nyitásával a hasznos csekk-és clearing elszámolási módra.

35—40 százalékos községiadó-emelés.

Nagyváradi pénzügyi helyzetének szomorú képe.

Nagyváradi város mai pénzügyi helyzete méltán tölti el aggodalommal a város minden polgárát, mert az évforduló a egyáltalán a jövő esztendő orvondatos változásával nem kecsegetet, sőt a legrosszabb képet mutatja.

Ha ennek az okát kutatjuk, az utolsó évtizedre kell visszamenünk; évről-évre mindjobban szembatűnik a rossz gazdaságkodás, amelyben valóságos versenyre keltek a város tanácsa és a törvényhatóság.

Feljöttünk, igaz, de a rossz gazda könnyelműségével, előrelátás, számítás nélkül, — míg bejöttünk az adósságok reagegtségbe, akárcsak Budapest.

Ma már a 30 milliótól tartunk az adósságban. Ide lyukadtak ki azok a hangzatos beszédek, hogy az adósság bármennyi egy városnál, az nem baj, mert egy fejlődésben levő város mindent megbir.

Az élet, sajnos, nagyon is rációfolt arra a csak önámításra alkalmas feltévére, mert csupán kamat és törlesztésre alig ha bírunk kiadni évenként 2 millió koronát, mivel mindannyian még nem vagyunk hadseregvezérek.

A józan és szariat mi következik ebből kérdéssel biznysággal? — Vagy a teljes tértelenség, a siagaálás, ami egyesül a visszafeljövéllel, — vagy olyan nagy mérvű új teher, amit legfeljebb az adófizetők alnyokok csak egy része bír meg.

Eljutottunk az 1916. év végére, s ma

még nem tudjuk, hogy miként is állunk az ez évi költségvetéssel, melynek millió deficitje a fejünk felett függ, mert a miniszter nem engedi meg tovább azt a gardálkodást, hogy újabb adósságból fedezzük a kölcsönök kamatait.

A deficit eltüntetésére előjából megszavazott újabb jövedelmi források: házbérfillér, vigalmi adó jóváhagyása késik a most már teljesen elmarad legalább is erről az évről; hogy az 1917. évben gyarapítani fogják e ezek a város bevételeit, még az sem egészen bizonyos.

Mindazokat összeszámolva, a legjobb esetben is már az 1916. évről mintegy hatszáz ezer korona hiány nehezedik az 1917. év terhére.

Ebben az összegben azonban nincsenek számításba véve, mindazok az újabb nagy kiadások, amelyeket már megszavazott a törvényhatóság a amelyeket 1917. év elejétől már teljesíteni kell.

Ilyen megszavazott újabb kiadás a községi elemi iskolai tanítók lakbérének emelése: évi 14 000 K; — a háromnál több gyermekkel bíró városi alkalmazottak családi pótléka 18 000 K; — a közs. polgári iskola tanszemélyzetének lakbérémelése és korpótléka mintegy 15 000 K; — a nem közigazgatási alkalmazottak háborús segélye, amelyet még akkor is ki kell adni, ha időközben beállna az annyira várt béke, mintegy 32 000 K; — ez már összesen mintegy 80 000 K.

De ezeken az új személyi kiadásokon kívül a dologi kiadásoknál szintén óriási kiadások többletek fedezéséről kell gondoskodni.

Hogy most ne említsünk, csak rámutatunk, hogy pl. a szóna, amely métermázsánként eddig 12 K volt, most 20 K, a zab az eddigi 30 K helyett most 43 K, de még ezért az árért sem lehet kapni. Vagy ott van a tengeri a mai 54 koronás árával a tavalyi 37 koronás árral szemben.

A kecsisoknak eddig havi 70 koronát fizetett a város, ma 120 koronát kell fizetni.

Még nagyobb eltérés van az utcák tisztántartására szükséges kiadai tételeknél. Eredet 25 ember teljesítette az utcák aprését évi 720 koronáért. Ezek azonban egyszerűen ott hagyták a várost s az utcákat most nap-számokon takarítják 3-4 koronás napszám mellett.

Mindazoknál azonban nagyobb zavart okoz a város háztartásában az, hogy a nagy összegű kölcsönök az utóbbi években is folyton szaporodtak s így évről-évre nagyobb összeget nyel el a kamatok fizetése.

Az élelmiszekek drágulásával emelkedik a járványkórház kiadása; horribilis összegre emelkedik az iskolák, a városnéha és más középületek fűtése, mert most legalább is 50 százalékkal drágább a fűtőanyag, mint azelőtt volt.

A községi iskoláknál alkalmazott tanítók is a jövő évben jutnak be a magasabb fizetési fokozatba ami szintén néhány ezer többletkiadást okoz.

Még ha telemlítjük, hogy most kell mintegy 30 000 koronát befizetni a községi polgári iskola tanszemélyzete után az orerágos nyugdíjalapba, azt hisszük eléggé illusztráltuk Nagyváradi város jövő, elégtő vigasztalan pénzügyi helyzetét.

Pedig ezek nemcsak úgy odavetett adatok; de a város pénzügyi viszonyainak igazi helyzetét a város jövő évi költségvetéséről tájékoztatja majd fel a maga meztelenségében.

Szűcs Géza városi főszámvadó óriási elfoglaltsága dacára már megkezdte a város 1917. évi költségvetésének összeállítását. Eltökélt szándéka, hogy nem követi az eddigi eljárást, hanem tekintet nélkül a végered-

mónyre, teljesen reális költségvetést készít, amint hogy a belügyminiszternek az 1916. évi irreális költségvetéssel szemben elfoglalt álláspontja után mást nem is tehet.

Az így összeállított költségvetésben pedig előreláthatóság legkevesebb 35-40

százalékos közköltőemelésre lehetünk elkészülve.

Hogy fogunk ezzel a sok más új köztelher mellett megbirkózni, ez már igazán — a jövő titka.

Tulceát elfoglaltuk.

Keleti harctér. Berlin, december 23. (Hivatalos.) Lipót bajorherceg vezérlábórnagy hadseregharcvonala. Különös esemény nem volt.

József főherceg vezérezredes hadseregharcvonala. Az Erdőskárpátokban több járőrvállalkozásunkból foglyokat szállítottunk be.

Mescianescitől délre osztrák-magyar osztagok az oroszoktól ismét visszafoglaltak egy nemrég feladott előállást.

Mackensen vezérlábórnagy hadserege. Dobrudzsában a szövetséges csapatok rohammal elfoglaltak több orosz utóvédállást és az alsó Duna mentén megszállották Tulceát. A foglyok száma több, mint 1600-ra emelkedett. Több géppuskát zsákmányoltunk.

Macedón harctér. A Doiran-tó mentén tüzérségi tűz. A Struma sikságon előőrscsatározások. Ludendorff.

Visszarertük az oroszokat.

Keleti harctér. Budapest, dec. 23. (Hivatalos.) A mescianesci szakaszon osztrák-magyar csapatok több orosz előretörést visszavertek.

Olasz és délkeleti harctér. A helyzet változatlan. Höfer.

Az antant döntést remél Szalonikinél.

Budapest, december 23. (Saját tudósítónktól.) Pétervárról jelentik: A Novoja-Vremja tudósítója beszélgetett Spalajkovits pétervári szerb követtel, aki hangsúlyozta, hogy a szaloniki front legközelebb rendkívül fontos szerepet fog játszani a világháború történetében. Az antant Bulgáriát bármely áldozatok árán teljesen akarja elszigetelni a központiaktól, hogy az olasz-román frontot valamiképp egyesítse. A Balkánon legközelebb nagy és döntő események várhatók.

Békekonferencia ül össze Kopenhágában.

Budapest, december 23. (Saját tudósítónktól.) Stokholmból jelentik: A Dagens Nyheter állítólag teljesen megbízható forrásból értesül, hogy a békeajánlattal kapcsolatosan Kopenhágában konferencia ül össze, hogy megbeszélje a tárgyalások megkezdésének lehetőségét. A hadviselő hatalmaknak jelenleg Kopenhágában időző követi között a semlegesek közvetítésével bizonyos megbeszélések vannak folyamatban.

A békejavaslat sorsa.

Az angol sajtó támadja Wilson jegyzékét.

Budapest, december 23. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: Wilson jegyzékét az egész angol sajtó hevesen támadja. A semleges diplomáciai körök szerint a támadásból ép-poly kevésbé lehet Wilson akciójának kudarcát következtetni, mint a hogy Lloyd George beszéde még nem zárja ki lehetőségét a hadviselő államok közötti béketárgyalásnak. Az itteni mérvadó körök meg vannak győződve arról, hogy a háború befejezése minden ellenkező nyilatkozat dacára a közel jövőben be fog következni.

Czernyn gróf nyilatkozata.

Budapest, december 23. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A külügyminiszterium tisztviselői kara délben tisztelgett Czernyn külügyminiszternél. Macchio báró üdvözlétére Czernyn azt válaszolta, hogy politikai programot most nem szándékozik adni, de Burián politikájának vezérelve változatlanul megmaradnak. A központiak által tett javaslatokkal teljesen azonosítja magát, mert a központiak győzelmei a béke dolgában felvetett félremagyarázásokat teljesen kizárják. A hatvanhetes kiegyezésnek teljes mértékben hiva és tevékenysége fundamentumául az Ausztria-Magyarország közötti paritást tekint.

Német sikerek a francia fronton.

Berlin, december 23. A nagyfőhadparancsnok jelentik:

Hyugati harctér.

Albrecht württembergi herceg hadserege. Az Ypera és Vidsaede környékén a tüzérségi tevékenység tegnap jelentősen megerősödött.

Yperntől délkeletre angol osztagok támadtak, tűzünkkel egyik oldalán pedig közel harc után visszavertük őket.

Boeinghetől délre járőrünk be nyomult az ellenséges árkokba és foglyokat, géppuskákat s egyéb zsákmányt hozott magával.

A német trónörökös hadserege. A Champagnei és a Maas arcvonalon csak csekély tevékenység.

A Vogézekben Münsterből északnyugatra német portyázó osztagok elfogtak egy francia árkászörst.

Sappelenél, St. Dietől keletre és a Rajna-Roknai csatornától délre erős tüzérségi előkészítés után támadó francia osztagokat visszavertünk.

Ludendorff, első főszállásmaster.

Az olasz kormány megkapta az Unió jegyzékét.

Budapest, december 22. (Saját tudósítónktól.) Rómából jelentik: Az Egyesült-Államok nagykövete átadta Sonnionak a Lansing által aláírt jegyzékét.

* **Köhögés,** hurut, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatású szer a Farkas féle **burut szeletke.** Ára 1 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagy várad, Rákóczi-ut 7/B. Tejkonzerv is kapható.

Markovits és Weinberger cég téli újdonságai

megérkeztek

és pedig: Szövetek, selymek, barchetek, flanellek, blousok, pongyolák, kész női és férfi fehérneműk, valamint ernyők. — Különös figyelmet érdemel a nagy választéku női öszifelöltő és köpenyraktár, mely a legszolidabb olcsó árban lesz kiárusítva. Costümruhák saját műhelyünkben közismert jó és divatos kivitelben készülnek. Intézeti gyermekfehérneműk, harisnyák, kötények.

Telefon 11-09

Szeszfőzöt állít fel a város.

Rendkívüli közgyűlésen tárgyalják.

Tegnap délelőtt tartott ülésén tárgyalta Nagyvárad város tanácsa a városi szesz-főző felállítására tárgyában beadott indítványt.

Lapunk tegnapi számában dr. Molnár Imre nyug. jogtanár, a szőlőbirtokosok évtizedeken át volt vezetője és a hegyközség elnöke nagy tapasztalatok alapján szerzett véleményét kifejtette s rámutatott azokra a téves adatokra, amelyek a városi szesz-főző tárgyában, főleg szeszgyárosokból összehívott értekezleten előterjesztettek.

Kimutatta, hogy téves és veszedelmes utra lép a város, ha a szesz-főző létesítésébe belemegy.

Ennek dacára a város tanácsa forszirozza a dolgot, s rendkívüli közgyűlésen a szesz-főző létesítésének kimondását kéri.

Nem keressük most, hogy mennyiben szolgálja a város érdekét az indítvány, de különösnek találjuk, hogy mikor a város nyakik ül a deficitben, ilyen, legalább is kétes eredményű vállalkozásba akarja a várost belevinni a tanács.

Értjük, hogy a költségvetés tárgyában küldött miniszteri leirat után a tanács minden számszámba kapaszkodik, hogy új jövedelmi forrásokat teremtsen, de ezek között nem szabad olyan kísérletezésekhez folyamodni, amelyeknek kimenetele bizonytalan s amely esetleg vagy károsodással járhat a városra.

Hiszszük azonban, hogy az e tárgyban tartandó rendkívüli közgyűlésen, a tanácsosok és másokkal szemben is, megfogják védeni a város igaz érdekeit és nem engedik a várost a sötétségbe ugrani.

A tegnapi tanácsülésről a következőket közöljük:

Juricskay Barna tanácsos előadó előterjesztette az értekezletről felvett jegyzőkönyvet, amelyben helyeslik, hogy Nagyvárad állítsa fel a szesz-főzöt. Előadó azonosítja magát az értekezlet véleményével, mert pénzügyi előnyt vár attól. Igaz, hogy az értekezleten különböző végösszegek jöttek szóba, de abban, egy kivételével mind egyetértettek, hogy a szesz-főző előnyös lesz a városra. Javasolja, hogy december 27 én rendkívüli közgyűlést tartsanak s azon javasolják a szesz-főzöre az engedély kérését.

Gerő Ámin úgy tartja, hogy ha a szőlőbirtokosok és termelők összessége akarja a szesz-főzöt felállítani, akkor a város ne menjen a dologba, de ha csak a termelők egy töredéke akarja a szesz-főzöt felállítani, akkor a városra hárul a feladat, hogy a szesz-főzöt megvalósítsa.

Juricskay Barna azt adja felvilágosí-

tásul, hogy a szőlőgazdáknak csak alig egy tízedrész van benne a megalkított szövetkezetben.

Komlóssy József szintén azon a véleményen van, hogy a város állítsa fel a szesz-főzöt.

Lukács Ödön úgy látja, hogy a termelők nem mind léptek be a szövetkezetbe. Nahogy ebből a dologból a városra háruló haszon elmaradjon, ő is azt véli, hogy a város kérje meg a szesz-főző felállítására az engedélyt. Azonban a város hagyja nyitva az utat, hogy ha a termelők egyeteme kívánja a szesz-főző felállítását, a város azoknak engedje át a jogot, vagy ezekkel értékesítse azt.

A tanács elhatározta, hogy a rendkívüli közgyűlésnek javasolja, hogy a város kérje meg a szesz-főzöre az engedélyt.

A Kath. Növédő Egyesület cipőkészítő tanfolyama.

A nagyváradai Katholikus Növédő Egyesület egy éves működése alatt számtalan jelet adta nemes törekvéseinek, minden lehetőt elkövetett szegényei érdekében. Most is, amikorra a jövő hónapban cipőkészítő tanfolyamot létesít, szintén ilyen nemes célt szolgál. Így akar az egyesület segíteni azon az óriási cipőhiányon, drágaságon, mely napról-napra türethetlenebbé válik; alkalmas kíván adni egyeseknek arra, hogy cipőket házilag olcsón tudják előállítani, azonfelül szegényeinek s azok gyermekeinek a tanfolyamon készült cipőből is juttatni kíván.

A tanfolyamon résztvevők megtanulhatják, hogyan lehet bőr nélkül és házilag olcsó, praktikus cipőt készíteni. A cipőfelsőrész posztó-, szövet-, flanel- vagy bársonyból, míg a talp fából, posztóból vagy szőnyegből, mely utóbbiak otthonra úgy a gyermeknek, mint felnőttek egyaránt alkalmasak. A fátalpu cipők pedig csinos kiállításnál fogva utcán is viselhetők.

Két tanfolyam lesz. Az egyikre az urinők közt már többen a legnagyobb lelkesedéssel vállalkoztak, hogy a tanfolyamon részt vesznek, mert a szegényügy apostolai chajtanak lenni. Az urinők tanfolyama jan. 3-án kezdődik s a tandíj 10 korona.

Lesz egy tanfolyam a szegények számára is és ez jan. 4 én kezdődik s tandíj címén 3 korona fizetendő. Mindkét kurzus egy hónapig tart és pedig minden 2 ik nap d. u. 5-8. óráig. Mindenki 4 pár cipőt tartozik készíteni, kettőt a saját, kettőt a tanfolyam céljaira.

Felkéri tehát az egyesület a hölgyeket, kik a tanfolyamon részt venni chajtanak, sziveskedjenek f. hó 27. és 28. án a hivatal helyiségében jelentkezni, mert később jelentkezők, mivel csak korlátolt számban vehetők fel, esetleg kimaradnak az első kurzusról.

Végül pedig az egyesület nevében föl-

kérjük mindazokat a hölgyeket, akiknek van otthon olyan maradék posztó, szövet, bársony, flanel, barchel, vászon mit nem használnak, továbbá ócska frakk, szalonkabát, mellény stb. sziveskedjenek ezt a jótékony célra áldozni, mert csakis így érhetjük el azt, hogy szegényeinknek s azok didergő kicsinyeinek a lábára meleg cipőket csinálhassunk.

Kath. Növédő Egyesület elnöksége.

Beszüntették az államsegélyt a községi iskolák fentartásához.

Nagyvárad városa évenként több mint másfél százezer koronát költ a községi iskolákra s ez az összeg évről évre növekszik, mert hovatovább rákönyeztetik a közgazdasági és társadalmi viszonyok a várost, hogy ne éhbőrrel honorálja a tanítóit, hanem az évi 1200-1600 korona helyett tisztességesebb és a mai nehéz megélhetési viszonyoknak megfelelő fizetést adjon nekik.

A város ezen nagy áldozatát erre a legfontosabb kulturális célra, elismerte az állam s ha már nem is igyekezett nagyobb mérvben segíteni a várost a teherviselésben, de legalább méltányolta annyiban, hogy évenként 14000 korona államsegélyt folyósított az iskolák fentartásához.

Most már ettől a csekély rekompenzációtól is lelesik Nagyvárad városa, amennyiben tovább nem utalják ki Nagyvárad városának a községi iskolák fenntartásához való állami hozzájárulás címén eddig kijuttatott évi 14000 koronát.

Végre is Nagyvárad városa kibírja ezt a veszteséget, de más kérdés az, hogy méltó-e az államhoz ez a szűkmarkuság, amikor Nagyvárad városától megköveteli, hogy az állami főreáliskola részére nemcsak a helyiséget, annak fentartását, de évi 8000 korona hozzájárulást is fizessen.

Ez is azt igazolja, hogy az állam mindég megtalálja a módját, miként lehet valamit megtakarítani.

Sebesült katonáink karácsonyi ünnepélyei a kórházakban.

A Vörös Kereszt Jobbkéz osztálya az idén is megtartja a karácsonyi ünnepélyeket a kórházakban az általa felkért hölgyek vezetésével. Az ünnepélyen idágenek nem vehetnek részt.

Az ünnepélyeket a következő sorrendben tartják:

Délelőtt:

Vécsey utcai barakk. Tordai-Molnár Gézáné vezetésével.

Délután:

Tüdővész szanatórium. Vucskies Julia vezetésével Tisza Kálmán-téri polgariskola.

MAYER ÖDÖN és Tsa.

villamos- és gázerőre berendezett ékszer ipartelepe

Nagyvárad, Színház-utca 4. szám alatt

Elfogad egyházi felszerelések tűz és galván aranyozását és ezüstözését. Készít drágaköves ékszereket, elfogad átalakításokat és javításokat.

!! Aranyat legmagasabb napi árban veszünk !!

iskola. Dr. Személy Kálmán és a tanári kar. Régi esztendőiskola. Dr. Kotzó József. Inf. Reg. No. 70 lábbadozó. Reindner Gyuláné és Fekete Ilonka. Új esztendőiskola. Krausz Saruné. Tisza Kálmán téri elemi iskola. R. chtré Bauer Zsófia és Várady Istvánné. Szilágyi Dező utcai izr. iskola. Sebőtz Albertné és dr. Mihelyi Lajosné. Órutosi községi iskola. A tanítói kar. Kereskedelmi Csarnok. Moskovits Józsefné. Sárc utcai községi iskola. Kiss Károlyné és Rosenberg Izénné. Szacsavay utcai izr. leányiskola. Butyka Lajosné. Gimnázium, Elemár Ferencné. Ref. leányintézet. Szabó Gusztávné. Orsolya-rárda, az intézet növendékei. Reáliskola, Scós Jenőné. Szent József intézet, Hermathy Károlyné és Tárty Kálmárné. Polgári finiskola, Papp Viorika. Bihar megyei kórház, dr. Fráter Imréné. Immaculata zároda (Teleky u), az intézet növendékei. Csapatkórház, Sztaniszlavszky Adolfné, Varró Dumokosné, Gyöngyösi Istvánné. Vasúti nyugvóállomás. Bihar község szeretetadományai. A Noga-intézet növendékei. A járványkórházba az ajándékokat beküldik. A Felix fürdő betegeknek az irgalmas nővérek osztják ki a szeretetadományokat a délután folyamán.

HIREK

KARÁCSONY.

— CHRISTUS REGNAT. —

Kellettlenül nyitottak ajtót a kopogtatásra és százféle okot találtak az elutasításra, mikor a Megváltó Ige helyet keresett, hová a fejét lehajtsa.

Mikor pedig mégis megszületett, először csak egy pár fáradt törődött ember sietett laborálni előtte, később a nép özönlött felé s csak sokára jöttek a királyok, hódolni Neki.

Persze diplomatiail tárgyalások előzték meg a hódolatot. Először Heródesnél kopogtattak a hatalmasság, „Uram hol született a béke királya?”

Lette erre a kérdésre kapkodás és háborodás az egész királyi udvarban. Senki sem mert őszintén szólni, míg végre Heródesnek jó gondolata jött:

— Menjtek csak s ha meglelitek a béke királyát jelentsétek nekem, hogy elmenvén imádjam Őt. Ezt pedig nem igaz szívből mondotta, hanem hogy megakará őlni Őt.

Az egész világ répe megriad már a tűz-és vértengertől; a lélek agg dalmá szeretetért, kik harcolnak; a szív keserősége szerettei nélkülözéséből, kik rosszul ruházkodnak, gyengén táplálkoznak; az emberi érzés gyász a pusztulás felett, mely egy egész kultúrvilágot tesz rú: sivataggá s a megfeszített felebaráti szeretet véres könnye mind azt kiáltja: E ég volt!

És összeültek a bölcs királyok, kelet, dél és nyugat fejedelmek és tanácskozás után elindultak, hogy megkeressék a Béke utját, a szent békeességet, mely megváltja a szenvedő, elvérző világot.

És lón megháborodás a Heródesi udvarokban. Ugy tett a gögös angol Heródes, mintha neki is minden vágya volna imádni a Békét, de kifogásokkal élt és kautélákkal.

— Mutassátok meg a békepontokat — szólta a bölcs és emberséges királyoknak —

hogyan tárgyaljak veletek róla. Pedig meg akarja őlni a Békét.

Be szép Karácsonyunk lett volna! Mint ha csak mácsdörz jött volna el a Krisztus az ő szent estéjén megváltani a világot! De gyönyörű alkalom lett volna Karácsony szent estéjén, keresztény népek között, meg születni a Békének.

De Betlehem házában kapni kellettlenül nyílnak meg ma is a kopogtatásra és százféle okot találtak az elutasításra, mikor a Megváltó Ige helyet keres, hol fejét lehajtsa.

El fog hát mulni a Karácsony örömei nélkül, már harmadszor, jön még egyszer a Kereszt ut, a Golgota útja s míg hitvány Pilátusok kezeit mossák, tovább is ostromozzák, tövissel koronázzák és megfeszítik a népeket, s a Krisztus által adott szent karácsonyi ajándékot a keresztény világnak a — felebaráti szeretetet.

De van vigasztaló remény.

A Béke Királynak születése, végtelen szegényes volt, mégis miután megszületett, minden keresztuton s megfeszítésen keresztül feljutott örök dicsőségébe és uralkodik mindörökkön.

Ha ma is csak szamarakat és egyéb nemű jószágokat látunk a születendő béke körül, akik nem értik meg s fujnak rá; annál bizonyosabb, hogy az igazi béke született meg, egyszerűen — szegényen.

Nem emberek intézik a világ sorsát. Hiszen emberi számítás szerint, harcainkban régen el kellett volna már véreznünk a ime, mikor a pontos emberi számítás utolsó tételét vágják ki ellenségeink a kifáradt nemzet elé az oláh orv támadásban, ime, hetek alatt, megsemmisültek, mert az Ur jár seregeink előtt.

Velünk az Isten!

Es míg mi csak kendőbe takargatva tartjuk a hideg világban az ujszülött békét, Krisztus a Béke országának Királya áldva tartja seregeink felett védő kezét s nem enged, hogy Heródes megölhesse a kisdedet.

Érezni fogja a világ, mint a csaták lefolyásánál, úgy a béke születésénél is, hogy nem emberek kormányozzák a világ sorsát, hanem a seregek Ura és Istene.

Christus Regnat! Krisztus az Ur! s ő velünk van.

Áldottak legyenek a bölcs és emberséges királyok, kelet, dél és nyugat királyai, kik az Ur nevében jöttek s az Ur békéjét hozzák.

Megszületett — élni fog a Béke.

P—y.

Holnap, hétfőn, dec. 25 én, a karácsonyi ünnepek első napján a székesegyházban az ünnepi misét gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t., megyéspüspök tartja és Brém Lőrinc kanonok mondja az ünnepi beszédet.

Az olási plébánia templomban a 9 órai szentmisét Imrik S. Zoltán tb. kanonok, plébános mondja. Ünnepe másnapján ugyan, csak ő mondja a szentmisét és a szentbeszédet.

A Szent László templomban az ünnep első napján a szent misét és a prédikációt dr. Lestyan Erdre plébános tartja. Másnap, nap Puhk Béla kaplan misézik és dr. Lestyan Erdre plébános mondja a szent beszédet.

Váradvelencei plébánia templomban ünnepe első napján Halász Gyula plébános

misézik és predikál, tinnep másodnapján dr. Némethy Gyula mondja az ünnepi misét s Halász Gyula plébános predikál.

* **Lapunk legközelebbi száma, tekintettel a Karácsonyi ünnepekre szurdán reggel a szokott időben jelenik meg.**

* **Ma nincs munkaszünet.** A kereskedelmi miniszter tudvalevőleg értesítette a várost, hogy a karácsony és újév előtti vasárnapokra a munkaszünetet felfüggeszti. Eszerint tehát ma, vasárnap, december 24 én és a jövő vasárnap az üzletek egész nap nyitva tartanak.

* **A megyéspüspök a koronázáson.** Gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t., megyéspüspök a várad püspököt megillető fényvel vesz részt a koronázáson. A megyéspüspök már karácsony másodnapján, s hó 26 án Budapestre utazik Brém Lőrinc oldalkanonokja és dr. Mazurek Gyula titkára kíséretében. Hintáját fogatával együtt már felküldte a fővárosba inasa és kecsisa kíséretében, kik remek diszruhában fogják kísérni a megyéspüspököt egy apróddal, kinek diszruhája most készül Budapesten.

A megyéspüspök a koronázáson Várady L. Árpád kalocsai érsekkel együtt közvetlenül a király személye mellett teljesíti az egyházi funkciót. A koronázási menében kocsiiban ülve kíséri a királyt. Azonkívül részt vesz abban a bizottságban, mely a szent koronát a koronázáshoz viszi s onnan őrzési helyére újra visszaküldi.

* **Nem hagyja jóvá a házbérfillért a miniszter.** A nyár végén, mikor már teljesen nyilvánvalóvá lett, hogy Nagyvárad városa nyakig uszik az adósságban, csőstől kerültek felszínre a hon-, az az hogy csak a várost mentő ideák. Ezek között a törvényhatóság legalkalmasabbnak találta Lukács Ödön várcsi főjegyző javaslatát, hogy hozzák be Nagyváradon a házbérfillérsket. Azt remélték, hogy ebből már az 1916. évben 180,000 korona bevétele lesz a városnak. Mint Budapestről értesülünk, a városnak ez a reménye csalódással fog járn, nemcsak azért, mert már ide s tova elmúlt az 1916. esztendő, de a szabályrendelet még nem érkezett vissza jóváhagyással s így az 1916. évi életbeléptetésről szó sem lehet, hanem főképen azon okból, hogy a miniszter egyáltalán nem fogja engedélyezni Nagyvárad városának a házbérfillérek behozatalát.

* **Bucus Váradszentmártonban.** Karácsony másodnapján, Szent István vértanu ünnepeén bucus lesz a váradszentmártoni római kath. templomban. A bucus alkalmából d. e. 10 órakor lesz a szentmise a premonstrei rend váradszentmártoni templomában.

* **A püspök és káptalan koronázási ebédje.** A nemzet nagy napját, a felséges királyi pár megkoronázását a 1. sz. püspökség és káptalan méltó módon teszi emlékeztetéssé Nagyvárad szegényei között. Ingyenebédet ad 1500 ember számára, ezek közül 1000 a Szent Vince-intézetben, 500 a velencei zárodában ebédel. A jegyeket a Katholikus Nővédegyesület és az irgalmas nővérek adják ki a jelentkezőknek.

*** Andor József Cyprián igazgató lett.** A katolikus szépirodalom minden barátja igaz örömmel veszi tudomásul, hogy Andor József tanár, skit a kultuszminisztériumba rendelték be szolgálatára, igazgatóvá lépett elő. Andor József a katolikus szépirodalom fáradhatatlan és hivatott művelője, maga is költői lelkületű író. Cyprián néven szerzett talentumának számtalan olvasót s mint az *Élet* szerkesztője, megcsinálta azt a lehetetlennek feltűnő feladatot, hogy a magyar szépirodalmat hosszú és nehéz, kitartó munkával a már kétségtelen süllyedésből kivezette s tiszta levegőjű, keresztény lelkek számára üdítő olvasmányokkal ajándékozta meg a magyar olvasóköröket. Ezért elölépése bennünk is ószinte örömet kelt.

*** Dante isteni színjátéka a Kath. Körben.** Párját ritkító érdekes vetítő előadás lesz kedden, karácsony másodnapján és szerdán, december 27-én a nagyvárad-i Katolikus Kör Szent László termében. Dr. Pataky Arnold egyetemi tanárt, a kiváló tudóst és kitűnő előadót nyerte meg a Kör vezetősége a nagyérdemű előadásra, aki *Dante: Isteni színjátékát* fogja ismertetni s pompás vetített és mozgóképekben bemutatni. Tekintettel, hogy a hosszú, 170 álló és 2 hatalmas mozgóképből álló képsorozatot előadni és bemutatni egy este nem lehet, az illusztrációs előadás két estére osztotta be az előadást. Az előadás mindkét napon este 5 órakor kezdődik.

*** Katonák tartják fen a rendet a lisztes boltoknál.** Lukács Ódán főfőjegyző, az élelmiszerügyi igazgatóság fő vezetője, intézkedett, hogy tekintettel a nagy ünnepekre a városi lisztes boltokban, a lisztkönyv előmutatása mellett mindenki vásárolhat nulla lisztes, 1 kiló cukrot, fél kiló rizskását. Ez az elismerésre méltó helyes intézkedés egyezre megővesztette a vásárlók számát. Tegnap egész napon át, késő estig százával állott a közönség a lisztes boltok előtt. Ezuttal fegyveres katonák tartották fen a rendet s így elmaradtak a szokásos botrányos jelenetek s rendben történt a kiszolgálás.

*** A Vörös Kereszt Szilvesztere.** A Vörös Kereszt Szilveszter napján délelőtt a tavalyhoz hasonlóan a megyeház udvarán élelmiszervásárt rendez. Este a Kath. Kör negytermében terített asztalok mellett lesz a tulajdonképeni Szilveszter estély. A programm dúsz és változatos. Tréfás tombola, hölgyek szépségversenye, tábori posta, jóslás, kártyavetés mellett kedves szórakozást fog nyújtani Mándoki Gizi k. a. énekesnő, Fehér Dezső, a Nagyvárad-i Napló főszerkesztőjének tréfás felolvasása, Szobeni Margit stancosámai, Vajnovszky Vilma k. a. dalai, a Kenéz-kolon közreműködése. Azután újévi tableau következik Losonczy Gábor kiváló rendezésével. A műsort Nadányi Zoltán új évi köszöntője zárja be, amelyet Kassits Eszter k. a. ad elő. A szüneteket a katonazenekar játéka tölti be. Belépti jegy 1 korona. A cukrásztermékekről Novomazky Imre, ételokről és italokról pedig Ilse Gábor, a Kath. Kör vendéglőse gondoskodik.

*** A Népszövetség karácsonyi vetítő estélye,** melyet december 25-re terveztek, minthogy a megrendelt képek a postai közlekedési viszonyok miatt nem érkeztek meg, — egyelőre elhalasztatik. A vetítést idejéig később fogjuk közölni.

*** Elhunyt praelátus.** Walter Antal pécsi püspöki vikárius, pápai praelátus hetvenhét éves korában elhunyt. A pécsi székeskáptalan kiváló, a társadalmi életben is tevékeny tagját vesztette el benne. Temezése tegnap szombaton volt. A beszentelést Zichy Gyula pécsi püspök végezte.

*** Csak eljön a Jézuska!** Váradszöllősen igen szép sikerű karácsonyi pástorjátékot rendezett a hitközség, minden nemes iránt lelkesültni tudó s lelkesedését kitűnő izléssel megvalósító tanítónője Szabó Erzsébet. A mai nehéz viszonyok között is 400 koronán felül gyűjt össze, különösen a hadiárva és évek óta harcoló polgárok gyermekei számára felülfizetésekből a karácsonyi ajándék. Különösen az iskolások, a község, a főjegyző s egyes tekintélyes gazdik adtak bőkezűen. A hitközség ezután is szívesen nyújtja ritka buzgalma tanítónőjének elismerését és az adakozóknak köszönetét.

Felülfizetések: Fernbach Antal 30, Fernbach Antaláné 5, Fernbach Mariska 2, Fernbach Katica és Margit 2, Reskovits Béla 20, Szabó János 20, Szabó Jánosné 2, Katona Béla 2, Ridi Károly 11, Ridi Károlyné 2, Ridi Erzsébet 4, Ridi József 12, Ridi Józsefné 2 ifj., Ridi József 140, legifj. Ridi Károly 1, Ridi Mariska 1, Ridi Margit 4, Máté András —60, Papp Erzsike 2, Kopasz Margit 2, Oszváth János 6, Oszváth József 6, öz. Kopasz Józsefné 3, Nagy Jolánka 2, Óvári Klára 5, Rónaföld Rózi 1, Juresik Paláné 2, Havó Jánosné 4, Bagosi Anna 1, Beróné 1, Rivászné 1, Pekker Márkné 1, Rácó Minálné 2, öz. Jäger Ignácné 2—, Nagy Sándorné 2—, Gasparik Jánosné 5—, Kéri Gizi 2—, Kéri Margit 1—, Nagy Jánosné 1—, Kovács E. —40, Hubert E. —40, Kovács Eszti M. —60, Hubert M. —60, Varga Julius —40, öz. Papp Lászlóné 2—, Zilahi Józsefné —50, ifj. Szilfay István 1—, Pekker Antal —40, Ridi Piroška 2—, Katona Rózi 1—, Gyepák Anna 2—, Havó István 2—, Bodaár E. —50, Paizs István 4—, Kovács Pál 2—, Bérás István 10—, Bérás P. és Ilus 1—, Polonkay és neje 2—, öz. Szigetvári —80, Lőrinc József 2—, Kun Józsefné 1—, Hegedűsné 1—, Löschner Jakab 1—, Buncóné —40, Kovács J. —60, Nemes J. —50, Sajtó Sándor 1—, Réteg Jánosné —50, Varga Margit —50, Bogdándy Gusztávné 9—, Schindler Irna 1—, Rollinger testvérek 5—, Kropp K. —40, Stokker E. —70, Krajosi B. —40, Mészár István 2—, Bogdándy testvérek 2—, Pahor Sándor 1—, Kárándi R. 1—, Ridi Sándor 2—, Jäger Ignác 5—, Nagy János 20—, Kiss Elek állatorvos 2—, Váradszöllős község 80—, Takarékszövetkezet 40—, S. J. Terézia 2—, Pálffy Béla 40—, Bogdándi Gusztáv 20—, K.

*** Sebesült és beteg tiszték jelentkezése.** Mindazon tiszték (havidijasok) és tiszték (havidijas) jelöltek, akik a harcterről visszatérve, betegségük miatt, vagy mint lábadozók magán ápolásban vagy magán kórházban a város vagy megye területén szabadságon vannak, vagy valamelyik póttestnél vagy az állomáson könnyebb szolgálatot teljesítenek, kötelesek dec. hó 27-én, d. e. 10 órakor nálam: (Őr-utca 5. szám alatt) személyesen jelentkezni. Amennyiben valakit betegsége a személyes megjelenésben gátolna, ezen körülményt katonai orvosi bizonyítvánnyal, ha pedig ilyen orvos nem áll rendelkezésre, hatóságilag láttamozott polgári orvosi bizonyítvánnyal tartozik igazolni. Fülöpp Artur altábornagy, állomásparancsnok.

*** A Népszövetségi Hitelszövetkezetben** az ünnepekre való tekintettel a legközelebbi befizetés dec. 28-án, esztörtökön délután lesz. — Haditörlésjegyzést a Hitelszövetkezet 1917 január 10-ig elfogad.

*** Adomány.** Sürger Mariska 10 koronát küldött szerkesztőségünkbe a hadiárva részére. Rendelteséi helyére tuffatjuk.

*** A városi konyha heti étlapja.** Tudatom a város közönségével, hogy a városi konyha heti étlapja a következő: Vasárnap: Reszelt tésztaleves, töltött káposzta. Hétfőn: Gulyáshúsleves, sülttészta. Kedden: Daraleves, savanyu burgonya vagdalt hússal. Szerdán: B. leves, mákoslaska. Csütörtökön: Kőménymagleves, kelt káposzta foghagymás sülttel. Pénteken: Burgonyaleves, csirkeleves. Szombaton, a koronázás napján: Ünnepi ebéd Nagyvárad, 1916 december hó 23-án. Lukács Ódán, polgármesterhelyettes.

*** Gyűjtők figyelmébe.** A Hadszállás Hivatal által kiadott nemzeti gyászpalacsok és gyászérmék korlátolt számban még kaphatók a hivatalnál, V. Akadémia-utca 17. A gyászpalacsok kartonpapírból készült, egy darab ára 20 fillér, a gyászérmék (I. Ferenc József arcmásával 1830—1916. földrészei) fekete szalagon 1 korona. A kiadások egész jövedelme az elesett katonák özvegyei és árvái alapját illeti.

*** Szegény gyermekek felruháztatása.** A nagyvárad-újvárosi róm. kath. iskola tanterületére a ft. Káptalan tagjai és a város nemes szívi közönségeinek adományából karácsony alkalmából 53 tanulót látott el cipővel és ruhával 1594 kor. értékben. Ugyanakkor a szegény tanulók közt ingyen tankönyv mellett 60 K 40 fill. értékű írószert osztottak ki.

*** Államsegélyesek figyelmébe.** Az államsegélyben részesülőkkel közlöm, hogy december 16-tól 1917. évi január 15-ig esedékes segélyösszegeknek folyósítása f. hó 27-én, szerdán, 28-án, csütörtökön, 29-én, pénteken, 30-án, szombaton, 1917. évi január 2-án, kedden, 3-án, szerdán, 4-én, csütörtökön és 5-én, pénteken a tűzoltó lakonyában levő hivatalos helyiségben fog eszközöltetni. December 27-én, szerdán d. e. segélyösszegeknek átvételére végezték jelenkezzenek 1 től 700 ig, d. u. 701 től 1300 ig, 28-án, csütörtökön d. e. 1301 től 2000 ig, d. u. 2001 től 2800 ig, 29-én, pénteken d. e. 2801 től 3500 ig, d. u. 3501 től 4200 ig, 30-án, szombaton d. e. 4201 től 4900 ig, d. u. 4901 től 5500-ig, 1917. január 2-án, kedden d. e. 5501 től 6100 ig, d. u. 6101 től 6800 ig, 3-án, szerdán d. e. 6801 től 7300 ig, d. u. 7301 től 7800 ig, 4-én, csütörtökön 7801 től 8300 ig, d. u. 8301 től 8800 ig, 5-én, pénteken d. e. 8801 től 9218-ig sorzámmal ellátott egyének. Egyidejűleg mindenkit figyelmeztetek, hogy a fizetések akadálytalan teljesítése szempontjából 2 korona összegben váltópénzt hozzon magával s azt a fizetést teljesítő pénztárnál az államsegély összeg átvétele alkalmával váltassa be. Nagyvárad, 1916 évi december hó 22-én. Juricskay Barna, tanácsos.

*** Antalfy Margit** táncintézetében vasárnap a szent este miatt nem lesz kolón. Önagysága Dr. Várkonyi Gáborné uraságon védőköszönet alatt álló kolóna estélye kedden az ünnep második napján lesz megtartva, kezdete este 8 órakor. Hétfőn este 8 órától nagy hoszton gyakorló kolóna van. Kedden 9 órától a randes kolóna lesz megtartva.

*** Gyönyörű rózsás arc** a nő legszebb díszje. Az első ránc a szép asszony első igezi bánata. Adjunk tehát neki módot hogy eltüntethessék. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO krém és szappant használja melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát eltünteti a ráncokat, szepileket, mitesereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-utca 7/B. Rimauóczy palota.

x Polcskaiertő MOZIK hírtov azaz
Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kisértő az
Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-
ut. 7/B.

Az **EMKE** kávéházban ma és a követ-
kező napokon Budapestről Farkas Aladár
híres cigányprimás — ki eddig a budapesti
Ritzben játszott — teljes zenekarával hang-
versenyez.

Karácsonyi cukorka eszkoládó és
díszek előadása megkezdődött Aszódi Mihály
üzletében. Fűzlet Kossuth utca Szilvaföld.
Fűzlet: Csokoládó Király Rákóczy-ut. Kará-
csosony estére Pásztor József, Borok herceg Windisch-
grätz tokaí pincéből. Andrásyi Árad, Domay
Árad és Paluayai Pozsony mind nemes faju
borok. Friss déligyümölcs, dió, malagaszőlő,
krach mandula gardinetek. Azonkívül gyer-
mekeknek kész bájos karácsonyfa, ezer és
ezer féle játékok cukorkával töltve. Friss
salonkorka, összes látászó likőrök, szilvó-
rium, rum, seprő és törkölypálinkák. Finom
valódi kenyek. Zamatos teák és kiváló finom
Aszódi 8 féle zamatu pörköltkávái készen-
darálva. Kugler Garbeaud bombonok főraktára
Fűzlet telefon 635. Fűzlet telefon 610.

* **Megfagyott** szélől kivörösödött
arc, orr, kéz ápolására az fehéritésére gyors
és biztos hatású a **Harmattoj-crème** és
hozzávaló szappan. Kapható Farkas István
"Apolló" drogeriájában Nagyvárad, Rákóczy-ut
7/B. Telefon 13-02.

Őszi és téli ruhák, férfi öltö-
nyök, felöltők, festése és tisztí-
tása. Függyöny, kézimunka, ke-
lengye neműek tisztítása. Fe-
kete festés elsőrendű kivitelben.

HALTENBERGER VILMOS

kelmefestő, vegytisztító és gőzmosógyműködésében
Nagyvárad.
Gyár telefon sz. 34. Felvételi üzlet 14-69.

Keresek megvételre egy 12 személyes
ezüst evőeszközt és egy komplet 12 vagy
24 személyes étkező sörvíst. Címeket kérek
a kiadóhivataltba.

IRODALOM

Medgyaszay Album. A „Színházi
élet” Iacse Sándor pártatlanul népszerű né-
tilapjának karácsonyi albuma gyönyörű il-
lusztációk keretében ismerteti Medgyaszay
Vilma tüneményese karrierjét. A többiek kö-
zött irnak Medgyaszayról: Blaha Lujza,
Molnár Ferenc, Langyel Menyhért, Szép
Erdő stb., stb. Teljes egészében hozzá az
album Schubert gyönyörű operettjét a „Há-
rom a kislány” t. Nagyon figyelemre méltó
cikkek: „Színház a háboruban” több
száz illusztrációval. „Hogy kell mozdírábat
írni” Korda Sándor cikke (mozdírábat mia-
tával), Medgyaszay Vilma karrierjét három
gyönyörű dalban is közli az album. Teljes
kötetjébe adja az „Áltató dal” a „Zserbóban”
és az Árva Pál című gyönyörű Sürmei da-
loknek. A díszes kiállítású többszínűnyomású
album ára 1 korona. Kapható minden do-
hányüzletben. A Színházi élet előfizetési
ára egynekve évre 4 korona. Január első
jélől belépő új előfizetők ingyen kapják a
karácsonyi albumot. Kiadóhivatal: Erzsébet
körut 24.

Az **Élet** szépirodalmi és művészeti
hétlapi (Szerkesztő Andor József) december
24-i száma következő tartalommal jelent
meg: A harmadik karácsony. Prohászka
Ottóvár. — Ének minden emberhez. (Köl-
temény.) Sik Sándor. — Itthonlevők éneke.
(Költemény.) Lampérth Géza — Péter Er-

zsébet legendája. (Elbeszélés.) Harsányi La-
jos. — Az szerdes. (Költemény.) Krúzer
Aladár. — Csodafételek a Margit-legendá-
ból. Közli Vargha Damján. — Az ügyetlen-
(Regény) Pásztor József. — Carmen sarau.
Iare. (Költemény.) Boros Ferenc. — Rab-
szolgálat (Elbeszélés.) Kádár László. —
Karácsony este. (Költemény.) Nil. — Ádám.
(Elbeszélés.) Mócs László. — Kultura. —
Hétről-hétre. — Glosszák. — Szerkesztői
üzenetek. A kitűnő lapot melogaz ajánljak
olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és ki-
adóhivatal: Budapest, I. Fehérvári ut. 15.
szám. Előfizetési ára félévre 10 korona.
Műtárgyszámot készséggel küld a kiadó-
hivatal.

Kitűnő cérvásznak, sze-
pességi törlek törülközők,
méteres lendamasztok, asz-
tálneműek, lepedő és pap-
lanlepedő vásznak, len és
cérna kanavászkok legelő-
nyösebben beszerezhetők

Vászonüzletben

Beöthy Ödön-u. 1. Bejárat a
kapu alatt.
Helyi és vidéki telefon 1163.

SZÍNHÁZ.

Heti műsori
Vasárnap délután: Gócsák.
Vasárnap este: Szűzlet.
Hétfő délután: Névtelen asszony.
Hétfő este: Három a kislány.
Kedd délután: Katonadológ.
Kedd este: Mágus Miska.
Szerdán este: A farsang. (Molnár Fe-
renc vígjátékaok bemutatója.
Csütörtökön: A farsang.
Pénteken: A farsang
Szombaton délután: Varázskörnyök.
Szombaton este: **Ünnepi előadás a ko-
ronázás alkalmából: A KIRÁLY HAZA-
SODIK.**

Bérletezést a színházban. Hétfő-
főn és kedden bérletezést van a Színhá-
zban. Ezekre az előadásokra va-
sárnap délig tartja fenn a színház a bérlek
jórát.

SZERKESZTOI POSTA.

M. M. - a. A cikk későn érkezett, a kará-
csosny nagy anyagtorlóadás miatt későbbre kellett a
közlet halasztanunk.

Több közlemény, melyeket szerzőik a
karácsonyi számrá szántak, mai számunkból kimaradt.
A cikkek későn érkeztek, mi pedig a lap nagy pél-
dányszámára való tekintettel kénytelenek voltunk a
lap nyomtatását már a kora délutáni órákban meg-
kezdeni; a melléklet még előbb készen állt. A nem
aktuális cikkeknek sorját fogjuk ejteni.

VIGADÓ Vasárnap
mozgó- Millenáti
színház vigjáték 3 fel.
Előadások kezdete: Szombaton, va-
sárnap és ünneppan 8 órákor és
hétköznapokon 5-kor.

URANIA Vasárnap
mozgó- Nani néni
színház szimfő 4 felv.
Előadások kezdete: Szombaton, va-
sárnap és ünneppan 3 órákor és
hétköznapokon 5-kor.

APOLLÓ Vasárnap
mozgó- A tenger asszonya
színház dráma 3 felv.
Előadások kezdete: Szombaton, va-
sárnap és ünneppan 8 órákor és
hétköznapokon 5-kor.

NYILTTÉ.

Karácsonyi vásár

Heti árjegyzék:

- Chica ezüst kenyér kosár . . . 4 K
- China ezüst cukor tartó . . . 4 K
- China ezüst vaj tartó . . . 4 K
- China ezüst cukor kosár . . . 4 K
- China ezüst dohányozó készlet . . . 4 K
- Vizes készlet 6 személyre . . . 4 K
- Boros készlet 6 személyre . . . 4 K
- Likőrös készlet 6 személyre . . . 4 K
- Sörös készlet 6 személyre . . . 4 K
- Tészta készlet 6 személyre . . . 4 K
- Befőttés készlet 6 személyre . . . 4 K
- Teás készlet aranyozással 6
személyre . . . 12 K
- Kávé készlet aranyozással 6
személyre . . . 12 K
- Mocca készlet aranyozással
6 személyre . . . 12 K
- Mosdó készlet fayence . . . 10 K
- Fűszer készlet állványgal . . . 10 K
- Cigaretta ezüst készlet . . . 10 K
- Ebéd készlet aranyozással 6
személyre . . . 28 K

Evőeszközök, kávéházi felsze-
relések, vendéglői felszerelések
Répkerepezés, ablak üvegezés
gyorsan, előnyös árban készül.

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg nagykereskedés
Zöldfa-u. 13. Telefonszám 372.

Főszerkesztő: **Dr. KRÜGER ALADÁR**
Felelős szerkesztő: **Dr. PAPP KÁROLY**

Pénzüntézetek háborus tevékenysége.*)

Az Osztrák-Magyar Bank

a leghasznosabb szerepet töltötte be a háboru hosszú ideje alatt. A pénzpiac szoliditását legjobban igazolja az, hogy az O. M. B. váltóállománya, amely a háboru előtt 50 millió felül volt, ma a 2 milliót valamivel haladja túl. Ellenben a lombardüzlete a banknak a háboru előtti állományt többszörösen felülmúlja, ami a hadikölcsönök kibocsátásával kapcsolatos. Ez eredmény annak a bölcs vezetésnek következménye, amely *Hiemesch Frigyes* főnök nevéhez fűződik s amely pénzpiacunk megszilárdulására vezetett.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókja.

Alaptőke és tartalékalap 145 millió (a folyamatban lévő tőkeemelés után közel negyed milliárd)

Központ: Budapest.

Fiókok: a fővárosban: Egyetem-utca 11., Károly-körút 3., Berliini-tér 9.

a vidéken: Brassó, Debreczen, Fiume, Győr, Kassa, Kecskemét, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Szabadka, Temesvár. Kirendeltség: Belgrád.

Affiliált intézetek: Abony, Baja, Bakta, Bátaszék, Békés, Békéscsaba, Besztercze, Csap, Czegléd, Csetnek, Déva, Eperjes, Érsekújvár, Fad, Fehérgyarmat, Felsővízköz, Girált, Gyoma, Gyöngyös, Héthárs, Illava, Jablonka, Kamocsa, Kaposvár, Karlovac, Kiskundorozsma, Kisvárd, Komárom, Kolozsvár, Kunhegyes, Lajosmizse, Marosvásárhely, Medgyesháza, Mezőberény, Miskolc, Nagybecskerek, Nagykálló, Nagykapos, Nagykároly, Nagykikinda, Nagykőrű, Nagymihály, Namesztó, Nyiregyháza, Ogyalla, Olaszliszka, Ozd, Paks, Pancsova, Puhó, Puj, Putnok, Pelsőcz, Ratkó, Rimaszék, Rimaszombat, Rozsnyó, Sajókaza, Sajószentpéter, Stubnya-fürdő, Szatmár, Szászrégen, Szeged, Szekszárd, Szerednye, Szikszó, Szinerváralja, Szolnok, Szombathely, Szucsány, Tiszapolgár, Tokaj, Torna, Tornalja, Trsztena, Turán, Turócszentmárton, Ungvár, Vágselye, Vecsés, Zágráb, Zilah.

A fiókinézet a háboru egész tartama alatt változatlanul rendelkezéseire tartotta ügyfeleinek a korábban megszabott hitleveleket, sőt különösen az első és második hadikölcsönmissziók alatt rendkívüli hitelekben is részesítette vidéki pénzüntézetek összeköttetéseit.

A főintézetnél a négy hadikölcsönből egy és egy negyed milliárdnál nagyobb összeg jegyeztetett, míg a nagyváradai fiók gyűjtése az

I. hadikölcsönből	K	8,425.000
II. »	»	10,739.000
III. »	»	16,571.000
IV. »	»	14,596.000
V. »	első ciklusban K	11,200.000
összesen K		61,531.000

Oly eredmény ez, melyet az intézet kassai, pozsonyi és győri testvérfiókjain kívül egyetlen vidéki jegyzőhely sem ért el.

Gabonaosztály: Az 1914, 1915, 1916 évi termés requisitóját végezte Nagyvárad város és négy biharmegyei járás területén. Mintegy 2.400 waggont forgalmazott, közel 8 millió korona értékben.

Árukra, terményekre a fiók a háboru tartama alatt, részint a tulmagas árneveura, részint egyéb szempontokra tekintettel, előleget nem folyósít.

Cukorosztály: az 1916. november 1-én életbeléptetett rendeletig — mint a magyar cukorgyárak megbízottja — a

megye és a környéki megyék hivatásos fűszerkereskedőinek cukorszükségletét ellátta.

Hadi jótékonycélokra: a Hitelbank eddig 2 és fél milliót fordított. A fiók személyzetéből 9 teljesít harctéri szolgálatot. Egy hadifogságban van.

Az intézetet *Kereszty Kornél* főnök vezeti. Agitációjában a találékonyágnak olyan perspektíváját nyújtotta, amelynek eredménye az Alföld pénzüntézetek fél, egymillió és másfélmillió jegyzéseiben jelentkezett. *Cziffra Kálmán* dr főispánnal egyetértve s összhangban a földbirtokos osztály hadikölcsönjegyzéseivel mozgósította e még nem eléggé mozgékony erőforrásunkat. A kormányzati hatóságok az ő tapasztalt pénzügypolitikai módszerével elért jelentős sikerrel számolhatnak be.

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank nagyváradai fiókja

Központ: Budapest, V., Fürdő-utca 2. Alapított az 1841. évben ő cs. és ap. kir. felsége legmagasabb elhatározása folytán.

Részvénytőke és tartalék-alapok: 232 000,000 korona.

Üzletköre:

Hadifoglyok részére átutalásokat a hazafias cél érdekében díjmentesen eszközöl.

Értékpapírok vétele és eladása mindenkor a pontos napi árfolyamon.

Tőzsdei megbízások teljesítése a budapesti, bécsi és külföldi tőzsdéken a legelőnyösebb feltételek mellett.

Sorsjegyek eladása letétjegyre, csekély foglaló lefizetése ellenében, a fennmaradó vételárát az intézet kölcsönzi mérsékelt kamattal.

Kihuzott sorsjegyek és egyéb kisorsolt értékpapírok beváltása, ugyszintén legolcsóbb elszámolása esedékesség előtt is.

Szelvények díjmentes beváltása. (Az intézet számos állampapír és magánvállalat szelvényeinek hivatalos beváltóhelye.)

Uj szelvények beszerzése a szelvényutalványok ellenében. *Vagyonkezelés* készpénz, értékpapírok, okiratok stb. megőrzése és bankári kezelése.

Külföldi pénznemek és ércpénzek vétele és eladása mindenkor a pontos napi árfolyamon.

Utalványok (cheque) és hitellevelek kiállítása valamennyi európai és tengerentúli piacra.

Előlegek nyújtása értékpapírokra mérsékelt kamattal.

Igérvények kibocsátása minden huzásra.

Biztosítások átvétele sorsjegyek, tőkeelhelyezési értékek, részvények kisorsolásából eredő árfolyamvesztés ellen.

Pénzbetétek átvétele folyószámlára külön megállapítandó előnyös feltételek mellett.

Safe-Deposits rekeszeinek bérbeadása előnyös díjak alapján.

Zárt letétek őrzése jutányos díjak megállapításával.

Költségmentes megvizsgálása sorsjegyek, valamint mindennemű kisorsolás alá eső értékpapír huzásainak.

Felvilágosításokkal értékpapírokról, valamint készpénz gyümölcsötetésének módozatairól szívesen szolgál.

Háborus tevékenysége pedig a legújabb hadikölcsön körül máris figyelemre méltó eredményeket mutat fel. A nagyváradai fiók főnöke: *Szöke Sándor*.

*) A Biharmegyei takarékpénztár háborus nagyszabású tevékenységét az évi jelentés megjelenése után közöljük.

Nagyvárad Takarékpénztár.

Legrégibb nagy pénzügyintézetünk a háboru tartama alatt állandóan folyósított váltó, jelzálogkölcson, folyószámla és előlegkölcsonöket anélkül, hogy a kamatlábat emelte volna.

A pénzügyintézet vezetése mindig kiváló pénzügyi tehetségek kezében volt. Az intézet elnöke: *dr. Hoványi Géza* udvari tanácsos, városunk országgyűlési képviselője hosszas vezérigazgatói működése alatt virágzóvá tette ez intézetet, *Hofbauer Pál*, a nemrég elhunyt vezérigazgató kiváló szak tudásával az intézetet nagyban tovább fejlesztette, s a jelenlegi vezérigazgató *Horváth Árpád* kiszélesítette, megmélyítette, és pénzügy-gazdaságilag nagy formációkban vezeti az intézetet, mely ezzel altruista tevékenységének korszakát nyitotta meg, s háborus feladatait ezzel a vezetéssel kifogástalanul teljesíti.

Nagyvárad város közéletének pénzügyi műveleteit a Nagyvárad Takarékpénztár bonyolítja le. Városunk ezen országosan elismert mintaszerűséggel vezetett intézménye a vállalat nagy kiterjedésénél és fejlődésénél fogva mind nagyobb méreteket ölt, melynek finansiális kezelési munkálatait az intézet közmegelegedésre és kifogástalanul intézi.

A Magyar Hadi Hitelintézet r.-t. nagyváradai képviselőisége. A háboru okozta nehézzé vált hitelszerzés ellensúlyozására a kormány, Budapest főváros, és a budapesti nagy pénzügyintézetek támogatásával alakult Magyar Hadi Hitelintézet a helybeli nagyobb pénzügyintézetek, Biharvármegye, Nagyvárad város, a Kereskedelmi és Iparkamara és az Ipartestület garanciát vállaló szindikátusának megbízásából átvette a Magyar Hadi Hitelintézet képviselőiségét, mely 1915 március 17-ike óta működik kiváló eredménnyel. A képviselőiség összes teendőit díjtalanul végzi az intézet. Kölcsonöket főként iparos és kereskedő osztályunk érdemes tagjainak nyújt.

A Hadi Termény Részvénytársaság kirendeltsége Biharvármegye és Nagyvárad város részére: A kirendeltség az intézettel szoros kapcsolatban működik a takarékpénztár saját helyiségében a Központból kiküldött két szakértő vezetése mellett a takarékpénztár saját alkalmazottaival. Főfeladatai: a kirendeltségi körzet területén lévő vámörklő malmoknak és törvényhatósági szükséglet fedezésére örlő malmoknak kellő ellenőrzése, továbbá az illetékes minisztériumok által a vármegye lakosságának lisztellátása céljából kiutalt lisztmennyiségeknek Biharvármegye alispánjának rendelkezései szerint való szállítása és Nagyvárad város lakosai számára a polgármester rendelkezései szerint való szállítása és az ezzel kapcsolatban a törvényhatóságok részére örlő malmoknál teendő intézkedések. A kirendeltség pénzügyi forgalmát az intézet bonyolítja le és *igy fontos közérdekű és hazafias tevékenységet fejt ki a most folyó gazdasági háboruban.*

A hadikölcson jegyzéseknél városunk élénk piaca az elért fényes eredményével a vidéki városok között első helyen áll. Ezen hazafias cél előmozdításában a takarékpénztár is nagy mérvben kivette részét, amennyiben a hadikölcson jegyzésekhez szükséges összegeket, úgy a takarékbetétek akadálytalanul való folyósításával, mint előnyös lombard-kölcsonök nyújtásával elősegítette, mi által a helyi jegyzések terén — mondhatjuk — a legnagyobb eredményt érte el.

Az öt hadikölcsonre az intézet ügyfelei 17 millió koronán felül jegyeztek. Az intézet a saját tárcája részére mintegy 2 millió koronát jegyzett.

A Gazdasági és Iparbank Részv.-társaság

vezérigazgatójának, *Ternyei Antalnak* bevált és kipróbált vezetésével a háborus években is megállta helyét s működése osztatlan elismeréssel találkozott mindenütt. Az intézet, melynek alaptőkéje 3 millió tizezer korona, tartalékalapja 600.000 korona, a hadikölcsonre 700.000 koronát jegyzett.

Az intézetnél történt összes hadikölcsonjegyzések összege cca 3.000.000.— A jegyzések tulnyomó része betétből történt, a betétállomány ennek dacára a háboru alatt 1.000.000 koronával emelkedett. Hadijótékonyagra fordított az intézet 6000 koronát.

Affiliált intézetei: a Belényesi Népbank, Biharvármegye egyik legtekintélyesebb pénzügyintézte, továbbá a Bihardiószegi Takarékpénztár, az Élesdi Bank és a Magyarcsékei Takarékpénztár. A főintézethez méltóan teljesítették háborus feladataikat s kuláns eljárásukkal a közönség elismerésére méltán tarthatnak számot.

Az Egyesült Biharvármegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság

háborus vonatkozású tevékenysége a háboru eddigi folyamán nagyszabású volt.

Bár a háborus viszonyok különösen annak kitörése idején az intézet szolgáltatási képességéhez rendkívüli igényeket támasztottak. Ezen kezdet bizonytalan időszakában sem zárkózott el az intézet újabb hitelek nyújtásától. Különösen nem élt moratórium adta jogával és betevőinek a moratóriumra tekintet nélkül fizette ki az igényelt összegeket, sőt a legtöbb esetben még a rendes felmondáshoz sem kötötték magukat. Konciliáns eljárásuk honorálását látjuk az intézetük iránti bizalom fokozottabb megnyilvánulásában, amennyiben az 1914. üzletévi mérlegükben szereplő 12.883.462 korona összegű takarékbetéti állaggal szemben, az intézetüknel ezidő elhelyezett betétek cca 17 millió koronát tesznek ki.

Érdekeltséget vállaltak és működést fejtettek ki mindjárt a háboru kezdetén a Magyar Hadi Hitelintézet nagyváradai körzetében, ez intézet bonyolította le eddigé a terményekre folyósított előleget — ugynevezett zöld hitellel — kapcsolatos ügyleteket és mint a Haditermény r.-t. főbizománya külön e célra beállított szakszervezet utján intenzív működést fejtettek ki.

Mint a cs. és kir. Hadügyminisztérium sertésátvételi bizottságának kirendeltsége pedig a sertések rekvirálásában és a hadügyi kormány részére történő átvételében ténykedtek.

A hadikölcson kibocsátások kihelyezése körül minden rendelkezésükre álló eszközzel igyekeztek a legszélesebb alapon hathatós propagandát csinálni és hogy ezirányban érvényesített hazafias törekvésüknek meg volt a megfelelő eredménye, bizonyítja az, hogy

az	I. kib. hadikölcson	K	1.502.350.—
a	II. " "	K	1.111.600.—
a	III. " "	K	3.989.000.—
a	IV. " "	K	2.596.800.—
az	V. " "	eddig mintegy	K	2.250.000.—
				Összesen: K 11.449.750.—

sikerült ügyfelek körében elhelyezniök, mely tizenegy és fél millió összegű jegyzésekből maga az intézet saját számlára 2.000.000 korona összegű címleteket jegyzett.

A minden évben jótékony célra fordítani szokott összegeken felül a háboru eddigi folyamán a nagyon is indokolt hadi jótékonyagságból is intenzív módon kívánta részét kivenni az intézet és minden ezzel összefüggő mozgalmat, — melyeket részben maguk kezdeményeztek — megfelelő hozzájárulásokkal igyekeztek előmozdítani.

Igy nagyobb összegeket juttattak a Vörös-Kereszt különféle intézményének, a háboru kitörése után a hadbavonultak hátramaradott családjainak felségélyezéséhez, továbbá a háboruban megvakult katonák segélyezéséhez nagyobb ado-

mányokkal járultak és adományoztak a Kárpátokban felépülő «Nagyváradfalvi és Biharfalvai» költségeikre.

Végül saját tisztviselőiről sem feledkezett meg midőn a háboru alatt oly mostohára fordult megélhetési viszonyok közepette megfelelő hadi drágasági pótlékban részesítette őket.

A kiváló képességű pénzügyi koncepciói révén országosan ismert vezérigazgató, *Popper Ákos dr* személyes tevékenységéről, ennek határozott kívánsága folytán itt nem szólnunk.

A Polgári Takarékpénztár

helyettes vezérigazgatója, *Incze Lajos* nagyvállalkozó az őt jellemző szerénységet tette az intézet jellegzetes tulajdonságává. Az intézet szintén résztvett a hadijótékonyaságban, a hadikölcsönjegyzés körül jelentős eredményeket ért el, betétállományát növelte, s klientelájának, érdekeltségének bizalmát fokozottabb mértékben élvezte. Az intézet vezetésében *Waldmann Ödön* főkönyvvezető szerencsés kezének munkája érvényesül.

Leszámitoló és Jelzálogbank Részv.-társ.

A háboru elejétől fogva mindvégig ügyfeleiknek fenntartotta hitelösszeköttetéseit még a legsúlyosabb s illetve legfeszültebb pénzügyi viszonyok mellett is. Tulajdonképen megelőzte a moratoriumi rendelet intencióit, amennyiben az adóseleket fizetésre nem szorította és csak a legszükségesebb indokolt esetekben élt behajtási kényszerrel. Viszont a betevő felekkel szemben a legnagyobb előzékenységgel állott mindenkori a felek rendelkezésére és itt még a moratoriumban megengedett korlátozások dacára kifizetéseket és előlegezéseket teljesített a megszabott mértéken felül.

A bank részt vett a Magyar Hadi Hitelintézet nagyváradai fiókjánál a többi helybeli nagyobb intézetekkel egyforma arányú tevékenység kifejtésében és működésében és ilyformán Nagyvárad város kereskedő, iparos és gazda-közönségének jelentékeny hitelnnyújtással állott rendelkezésére.

Az öt izben kibocsátott hadikölcsönjegyzés sikeres előmozdítása érdekében a bank a legnagyobb buzgalmat és előzékenységet fejtett ki, a maga részéről is, erejéhez mérten saját számlájára résztvett a hadikölcsön jegyzésében, úgy, hogy saját, valamint ügyfelei által jegyzet hadikölcsönök összege az 5 millió koronát meghaladja.

Elnöke *Szajbely Gyula* m. kir. udvari tanácsos nevére 5000 koronás alapítványt létesített hadiárva és rokkantak részére.

Az intézet talán egyetlen a nagyváradai pénzügyintézetek között a tekintetben, hogy valamennyi férfi tisztviselője, 13, besorozott katona, kikből tíz a különböző frontokon tényleges katonaként teljesít harctéri szolgálatot. Az itthonmaradt tisztviselők részére az intézet a drágaságra való tekintettel megfelelő háborus pótlékot folyósított.

A világháboru kitörése folytán kibocsátott moratoriális rendeletek a pénzügyintézetek részére a betevő közönség részéről várható megrohanásoknak gátat vetettek.

A Nagyváradai Agrár Takarékpénztár

ezen rendeletek szószerinti utasításait mindég üzletfelei javára alkalmazta akként, hogy a betevők jogos és méltányos kérését mindenkor teljesítette. Éppenugy a legnagyobb előzékenységgel viseltetett adósaival szemben is.

A hadikölcsönök ismertetése, jegyzőfelek buzdítása és a kölcsönök minél szélesebb rétegben való jegyeztetése körül tevékeny és eredményes munkásságot fejtett ki. Nagyvárad város jegyzésének elősegítésében a Nagyvárad Agrár Takarékpénztár iniciáló magatartást tanúsított, amidőn a IV. hadikölcsönjegyzés alkalmából módot nyújtott arra, hogy a lombardkölcsönt meghaladó összeg a maga egészében előnyös folyószámlakölcsön alakjában biztosíttassék a város részére.

Ezen takarékpénztár ajánlatát tették magukévé azután az összes helyi intézetek, amelyek Nagyvárad városának hadikölcsönjegyzése körül segédkeztek.

Városunk fiatal agilis intézeténél 1,500.000.— K-t meghaladó hadikölcsönjegyzés eszközöltetett.

Ez év folyamán a takarékpénztár két érdekkörébe tartozott birtok szétosztását vitte keresztül Ártánd és Marciháza községekben, ahol a község lakosai a cca 400 hold területű két birtokot csaknem teljes összegben készpénzzel vásárolták meg.

Most tette folyamatba az intézet Biharvármegye Árvaszéke megbízása alapján Zsadány község határában lévő kiskoru *Juricskay István* tulajdonát képező bölcsi pusztát cca 400 kat. hold földbirtok parcellázását, mely ingatlanból a háborut megelőző időkben Zsadány és Okány község lakosai már 350 kat. holdat vásároltak meg.

E pénzügyintézet ily irányu működése igazolja különösen, hogy a földek mily élénk forgalom tárgyai és jó földek vásárlása iránt a község lakosai mily előszeretettel viseltetnek a háboru tartama alatt is.

A pénzügyintézet előnyös összeköttetései révén a megye területén épen úgy, mint városunkban törlesztéses és kamatozó zálogleveles kölcsönök engedményes keresztülvitelével áll a nagyközönség szolgálatára és e téren elért eredményeiről eddigi mérlege is előnyösen tanuskodik.

A háboru tartama alatt a háborus üzletek különleges fajtát: az árufedezet melletti hitelnnyújtást is kultiválta az intézet, amellyel Nagyvárad kereskedővilágának tett jelentékeny szolgálatot.

Ugyancsak a háboru tartama alatt állította fel sorsjegyesztályát, amelyet előzékeny üzletvitelle mellett oly erős lendülettel fejleszt, hogy rövid idő alatt a Nagyvárad Agrár Takarékpénztár városunk legnagyobb osztályosorsjegy főárusítója lesz.

Alkalmas helyiségénél fogva idegen valuták beváltásával ért el még jelentékeny forgalmat, amely üzletág folytatásával különösen a városunkban tartózkodó, vagy átvonuló szövetséges államok katonáinak tett szükséges és készséges szolgálatot.

Az Általános Takarékpénztár

háborus üzleteredménye javulást mutat. Ez intézet, mely másfél évtized óta működik Nagyváradon, a polgári elem — kereskedők és iparosok — körében általános bizalmat élvez, melyre gondos üzletvezetésével méltóvá is tette magát. Új üzletkötése ugyan kevés volt, de anyagát javította, betétei nőttek s adósaival humánusan járt el. 780.000 korona hadikölcsönjegyzést produkált, melyre betéteit előzékenyen adta ki. Mint ebből látszik, az Általános Takarékpénztár megállja a helyét a háboru nehéz idejében is, amit a helyi piac szempontjából örömmel regisztrálunk.

Az Ujvárosi Takarékpénztár r.-t.

a háboru tartama alatt működését újabb üzletkörrel nem fejlesztette ki, hanem óvatos üzleti politikával csak a már megkötött üzletei ápolásával és lebonyolításával foglalkozott.

Mindezek betartása mellett is azonban *felei ügyeit a legnagyobb méltányossággal intézte el.*

Hadbavonult felei hozzátartozóinak betéteit a moratorium rendelet dacára is kívánságukra kifizette, a kezelésében levő Ujvárosi Takarékpénztár és Hitelszövetkezet tagjainak késedelmi kamatot a háboru tartama alatt egyáltalában nem számított.

Az intézet minden hadijótékonyasági akcióban részt vett, s ebben előljárt vezérigazgatója *Pásztor Ferenc* is, kinek eredményes, hasznos és szép működése mindnyájunk előtt ismeretes.

Az intézet kisebb felei között is iparkodott a hadikölcsönök jegyzésében agitációt kifejteni, s 38 ilyen kisebb felel 51.600 koronát jegyzett, amelynek összege teljesen befizetett, míg az intézet 20.000, Pásztor Ferenc vezérigazgató 10.000 koronát jegyzett.

A Bihoreana takaréék és hitelintézet.

A BIHOREANA takaréék és hitelintézet városunk és megyénk eme egyik legjobban megalapozott szolidan s nagy körültekintéssel vezetett intézete a reá háruló fentebb vázolt súlyos feladatokat szintén megoldotta. A világháború kitörésének első napjaiban az intézetnél betétjeikért jelentkező összes betevők gyümölcsözés végett elhelyezett tőkéiket hiány nélkül megkapták, aminek következtében az egyes megrémült betevők teljesen visszanyerték a pénzügyintézetek iránti bizalmukat és a Bihoreanánál még a háború kezdetén is egyáltalán alig volt szükség a moratórium-rendeletek intézkedéseinek a betevőkkel szemben való alkalmazására, amelyekhez az intézet különben is soha mereven nem ragaszkodott, sőt már 1915. év eleje óta minden betétet korlátozás nélkül fizetett vissza.

Betéteinek állaga a háború kitörése óta több mint egymillió koronával szaporodott, már 1916. év április hó óta visszleszámitolási hitelt sehol nem vesz igénybe és a háború előtt kihelyezett kölcsönök egy jelentékeny része a jelenleg uralkodó pénzhiány következtében vissza lett fizetve. Különös gondot fordított mindenkor az intézet mint a hadi kölcsönök egyik hivatalos aláírási helye arra, hogy a kibocsátott hadikölcsönök aláírásában ügyfelei és maga az intézet is részt vegyen. Ezen célból ügyfelei körében élénk propagandát fejtett ki és a betevőknek mindenkor rendelkezésére bocsátotta a betétekből a hadikölcsönre aláírt egész összegeket. A Bihoreanánál jegyzett hadikölcsönök összege — nagyrészt kiszáradt pénze — meghaladja a 700,000 koronát és az intézet saját számlájára is jegyzett eddig 150,000 koronát.

A különböző hadi-jótekonysági célokra nagyobb tételekben adományozott összegek a 8000 koronát jóval meghaladják.

A BIHOREANA tisztviselői közül tizenegyen vonultak hadba, kik közül *Hosszu Kelemen* volt pénztárnok hősi halált halt, *Barbu Romulus*, *Popovici Antal* és *Szabó János* hadifoglyok, a többiek pedig különböző harctereken teljesítik hiven és lelkesedéssel a haza iránti kötelességüket. A hadba vonult tisztviselőkről és családjaikról az intézet szintén mindenkor gondoskodott és több ezer koronára megy azon összeg, amelylyel őket segítette s ma is segíti, tehát közvetve ezúton is jelentékeny összegeket áldozott a hadi-jótekonysági célra.

A Magyar Bank R.-T.

tevékenyen résztvett a hadikölcsönjegyzés nagy munkájában. Az öt kölcsönből összesen 200.000 koronát jegyzett s a hadijótekonyságban is résztvett. A redukiók folytonos szemlélő tartásával s keresztülvitelével, továbbá a Pénzügyintézeti Központtal történt megegyezés biztos kilátást nyújt arra, hogy az intézet felvirágzása most már rohamosan halad.

Kevés olyan intézet van városunkban, mely oly rohamos fejlődést tud felmutatni hat év alatt, mint a

Nagyváradai Kereskedelmi és Forgalmibank.

Eltekintve attól, hogy magába olvasztotta a Kereskedők és Iparosok Takarékpénztárát, mi által csaknem az egy milliót meghaladó alaptőkével városunk számottevő intézete lett, de működésével a kereskedő világ figyelmét is magára vonta. Az utóbbi időben létesített áruosztályával a városban lévő kiskereskedőknek áll rendelkezésére miáltal e nehéz időkben városunk lakosága szükségleteiket könnyen kielégítheti. Az intézet iránti bizalmat mi sem illusztrálja jobban mint az, hogy a háború alatt betétje mintegy félmillió koronával emelkedett. Ugyancsak kivette a részét a hadikölcsönökkel kapcsolatos mozgalmakból is, ugyanarra, hogy az intézetnél jegyzett hadikölcsönök összege meghaladja a másfél millió koronát. Az intézet ez évben osztalékot fizet, mi *Friedländer Ernő* vezérigazgató szakszerű, céltudatos működésének tudható bg.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékébe tartozó biharmegyei hitelszövetkezetek eddig háborus akcióról.

Biharmegyében az Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékébe ez idő szerint 87 hitelszövetkezet tartozik, melyek működésüket 319 községre terjesztik ki.

A 87 hitelszövetkezet tagjainak száma 1915. évi december 31-én volt 32367, az ezek által jegyzett üzletrészek száma pedig 65812, melyeknek értéke 3.572.950 korona és amelyekre a fent jelzett időpontig 2.192.223 korona volt befizetve. Ezen hitelszövetkezetek ugyancsak a fenti időpontig 479749 korona tartalékalapot gyűjtöttek, míg a náluk elhelyezett takarékbetétek összege 2.407.760 korona volt.

A hitelszövetkezetek háborus akciói.

1. Melegítő-ruha akció. Az Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatójának neje Báró Korányi Frigyesné lelkes hangú felhívására Biharmegye 53 községében készült 16.265 darab különféle téli melegítő holmi és ezen mennyiséggel Biharvármegye az összes megyék közül a 3-ik helyre került.

2. A Kárpáti falvak felépítésére a megye 71 hitelszövetkezte részben gyűjtött, részben adott 7810 koronát.

3. A Vörös-Kereszt és hadbavonult katonák családjai részére 49 hitelszövetkezet részben adott, részben pedig gyűjtött 5009 koronát.

4. Ronggyűjtő akció szintén igen jól sikerült, amennyiben a vármegyéből több vagon rakomány köldetett rendeltetési helyére.

5. Hadikölcsön akciónak már csak azért is jól kellett sikerülni, mert belevág a hitelszövetkezetek mesterségébe. Az eddigi 4 hadikölcsön jegyzés eredménye a megyebeli hitelszövetkezeteknél összesen 7.680.200 korona. Ezen tekintélyes összeg kizárólag a kisemberek jegyzéséből folyt be.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékébe tartozó hitelszövetkezetek a négy hadikölcsönnél összesen 273 millió koronát értek el.

Kitüntetések.

A biharmegyei hitelszövetkezeti vezetők közül hárman részesültek legmagasabb királyi kitüntetésben és pedig *Brösztel Lajos* esperes-plébános, a margittai szövetkezet ügyvezető elnöke a Ferencz József-rend lovagkeresztjét; *Szücs Balázs* árpádi igazgató-tanító, hitelszövetkezeti ügyvezető-igazgató a koronás arany érdemkeresztet és *Makai Sándor* gazdálkodó, hitelszövetkezeti könyvelő a koronás ezüst érdemkeresztet kapta meg. A m. kir. pénzügyminiszter részéről Ő felsége a király által reáruházott fölhatalmazás folytán elismerő oklevéllel való kitüntetésben a biharmegyei hitelszövetkezeti vezetők közül 20-an részesültek.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet nagyváradai képviselőisége.

A nagyváradai képviselőiség működése nemcsak Biharvármegyére terjed ki, hanem Csongrád-, Békés-, Hajdu-, Jász-nagykunszolnok-, Szatmár- és Szilágymegyékre is, melyekben 273 hitelszövetkezet van.

A nagyváradai képviselőiség kitűnő vezetője *Pirovich József* képviselőiségi főnök, a beosztott hivatalnokok: *Kadernoska János* főellenőr, *Schlisz Imre* (hadbavonult), *Korda Andor* és *Tóth Zoltán* ellenőrök és *Hant Ida* gépiró és kezelő. Az O. K. H. vezérigazgatója a kiváló pénzügyi vezérember, *Kelen Béla*, aki a törvényhatósági bizottságnak is sullyal bíró tagja.

A Kath. Népszövetségi Hitelszövetkezet.

A keresztény szövetkezési eszmének ez a nagyszerű fejlődésnek indult s kiváló vezetés alatt megszilárdult gazdasági szerve a háború alatt életképességeinek számtalan kitűntető jelét adta. A hadijótekonyság terén ép oly áldozatokat hozott, mint a hadikölcsönjegyzés nehéz munkájából kivette részét. A gazdasági védekezésre kellő tőkét gyűjtött azokból az erőforrásokból, amelyek a nemzet pénzügyi erejét alkotják: a kistőkék felkutatásából s a gazdasági életbe való bekapcsolásával.

Nagy karácsonyi vásár!**a „PARK“ nagyáruházban**

Diszműáru osztály! (Rákóczi-ut 5.) Leszállított árak!

Elegáns készitáskák: Legujabb divat. K. 5-, 6-, 8-, 10-, 16-, 24-, 30-

Gyöngy készitáskák: K. 4-, 6-, 10-, 15-

Férfi és női pénztárcák K. 2-, 3-, 5-, 8-, 12-

Férfi és női solingeni acél zsebkések:

kor. 1-, 1.50, 2.50, 3-, 4.50, 6-, 8-, 10-

Továbbá állandó raktár: Patent gyufatartókban, öngyújtók, villamos zseblámpák s minden e szakmába vágó cikkekben. Nagy kefe-vásár: Ruhá- és fogkefék leszállított árakban. Pipereszappan nagy választékban.

Játékáru osztály!

Női, flor és műselyem hatisnya párja Kor. 3.10, 3.40, 3.90, 4.50, 5-

Nagy téli kötöttáru vásár! Leszállított árakban.**Játékáru vásár I. hó 20-án veszi kezdetét.**

Zsebkendőkbea leszállított árak.

Belépési felhívás**a Népszövetségi Hitelszövetkezet V-ik évtársulatába.**

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1917 január 1-én V-ik évtársulatát nyitja meg.

Az első évtársulat, — dacára a háboru okozta nehéz megélhetési viszonyoknak, — igen szép eredménnyel zárult.

Belépni szándékozók üzletrészeket jegyezhetnek már most is a hivatalos órák alatt a szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső-u. 5. sz. a.) Egy üzletrész heti **20 fillér** befizetésre kötelez, s ki-ki annyi üzletrészt jegyez, amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként 10 fillér. 3 év múlva az évtársulat feloszlik; a tagok a befizetett összeget a reájuk eső nyereséggel megkapják.A tagok a befizetett összeg $\frac{1}{5}$ részéig a szövetkezettől olcsó kamatra kölcsönt is kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azonfelül betáblázásra, értékpapírra, vagy váltóra, bármily összeg erejéig.

A tiszta haszon és nyereség teljes egészében a tagok között osztatik fel, s kiki heti betétje arányában részesedik.

A szövetkezet elfogad betéteket is, s azokat legmagasabb kamatlábbal kamatoztatja. Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti.

Bizalommal kérjük a belépni szándékozókat, sziveskedjenek szövetkezetünk helyiségében részjegyeket jegyezni.

Teljes tisztelettel

Népszövetségi Hitelszövetkezet.**MINNIGRAF****a legtokéletesebb
fényképezőgép**amellyel egyszeri töltésre
50 felvételt eszközölhető.A gép külön berendezés nélkül
mint:

Másoló készülék.

Diapositívok készítésére.

Vetítésre 2 méterig.

Nagyító készülék 40×50 cm-ig
használható.A gép 5×6×13 cm. nagyságu oszlop
bőrhuzattal és oly fényerős leeresével
van ellátva, amely lehetővé teszi bár
mily kedvezőtlen időben is éles ké-
peket készíteni és mint ilyen turista
célokra kiválóan alkalmas.**Kapható:****Rigler József Ede**papirneműgyár részv.-társaság
fényképészeti cikkek raktárában.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 3. sz.

Az Erzsébetligeten lévő

4 ujj földszintesházban két és három
szobás lakások kiadók.

(Püspöki residenciamellett.)

Értekezni lehet a 3. épület-
ben lakó házmesternél, vagy
Incze irodában Bémer-tér 3.**Vas és rézágak**afrik és lószőrmatracok,
amerikai és sötöny-
nybetétek: összehajtos
ágak eredeti gyári árakon
kaphatók**Tátray Sándor**

r-t.-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558.

Nagy karácsonyi vásár!

a „HÖFEHÉRKE“ harisnyaáruházban Szent László-tér.

Mélyen leszállított árak!

Occasio gyapju női kabátokban: Sárka K 36.- Olga K 45.- Erzsi K 60.-

Női selyem kabát nagy schláger. Böske K 100.— minden színben. „Béla“ gyapju gyermek sweater leszállított ár:

Szám	1	2	3	4	5	6
Kor.	6.80	8.—	9.20	10.40	11.60	12.80.

Lélekmelegítők: Kor. 5.—, 6.—, 8.—, 10.—.

Női harisnya flor, musselin és selyem Kor. 4.10, 5.—, 6.—,
Férfi harisnya flor és pamut: Kor. 1.50, 1.80, 2.70, 3.50, 5.—.

Nagy occasió zsebkendőkben:

Ia. Női pamut zsebkendő 8.—, 10.—, 12.—, kor.
Ia. Női cérna zsebkendő 13.—, 14.—, 15.—, kor.

schlager! Himzett zsebkendő tucatja K 12.—, 13.—, schlager!

Nagy választék keztyűkben, csavargamasnikban, gyapju ing és nadrág stb. kötöttáru cikkekben. Leszállított árak csak néhány napig.

Helfy József utóda

NAGYVÁRAD.

KOSSUTH LAJOS-UTCA 7.

Telefon-szám: 51 Alapított 1868. évben.

Ajánl dús raktáráról előnyösen: lisztes és gabonaszákot, ponyvát, mindenféle legjobb kötéláru, kender és papírzsineget,

szalmaszákot, pokróczok és takarókat,

gazdasági erős csizmákat és fedéllemezeket, olajokat és gépszirt.

Nagy raktár kárpitos kellékekben.

IZSÁK LIDIA

elsőrendű tűzszalon

Nagyvárad,

Park-szálloda

Nagy Sándor-u. 1.

mellette.

Tűzőket a legelső dívat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kész tűzőkben egyenes tartók, melltartók és háskötőkben nagy választék. Tűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szigligeti színház művésznőinek egyedüli szállítója. Karácsonyi ajándékba megrendelésre babatűzőket készítek.

Telefon: 11-53.

Belépési felhívás.

Az Általános Takarékszövetkezet, mely az Általános Takarékpénztár kábelében működik, (Nagyvárad, Bémer tér 2.) 1917. jan. 1-én nyitja meg

XV. évtársulatát.

A belépés tetszés szerinti számú törzsbetét jegyzésével történik, melynek mindegyike után hetenkint 20 fillér fizetendő. Az új évtársulat 3 éven át, vagyis 156 hétig tart, aminek eltelte után a tagok az általuk megtakarított tőkét az elért haszonban való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet tagjainak váltóra vagy kötelezványra kölcsönöket folyósít és a folyósított kölcsönök a heti befizetésekkel három év alatt törlesztendő le. A befizetések vasárnap és ünnepnap kivételével mindennap délelőtt 9—12 óráig, délután 3—5 óráig történnek.

Vidéki tagok részére póstatakarékpénztári lapokat küldünk, melyekkel befizetéseiket portómentesen eszközölhetik.

Az új évtársulat működését január 1-én megkezdjük, ezért felkérjük a belépni szándékozókat a mielőbbi jelentkezésre.

Nagyvárad, 1915. december 16.

Általános Takarékszövetkezet.

Mezőgazdáknak saját gazdasági szükségletükre szolgáló köles hántolását a Hadi Termény-Részvénytársaság feltételei szerint elvállaljuk.

Moskovits Adolf és Fiai
„Adria“ R. T. Nagyváradon.

30.000

tábla Schuchard és Stollverk csokoládé kerül eladásra Maximális áron 24 korona kilója.

5 kiló vételnél kilónként 1 korona árengedmény. Viszont eladóknak még olcsóbb. Kapható:

Benedek Testvérek

Zöldfa-utcai fűszer áruházban, Bémer-téri cukorka Bonbonier és Rákóczi-uti cukorka Bonbonierbe

Beraktározás.

Beraktározási helyiségünkben úgy kisebb, mint nagyobb terjedelmű tárgyak szobabútorok fülkékben beraktározásra elfogadtnak. Termények beraktározására való száraz pincék, továbbá boros-pincék, istállók és kocsiszínek állanak rendelkezésre. A beraktározott tárgyakat tűz és betörés ellen biztosítjuk.

Beraktározási ár hetenként és négyzetméterenként 1 korona.

Fekete Sas és Zöldfa Rész.-Társ. beraktározási osztálya.

Utóda: Sas-pass age, 24. sz. lépcső. Telefon 1400.

Janky Antal Utóda

(Cégtulajdonos Csafary József.)

A legrégebbi fűszerüzlet Nagyváradon.

A mai viszonyok közt való nehéz beszerzési viszonyok dacára mindentől teljes raktárkészletet tart

!
 Elsőrangú férfi öltönyök
 készülnek

LEBOVITS és FIA cégnél

Nagy-Várad, Rakóczi-ut.
 Apolló épület.
 !

Bubla és Társa.

Cégtulajdonos: Bubla József
 Sztaroveszky-utca 1.

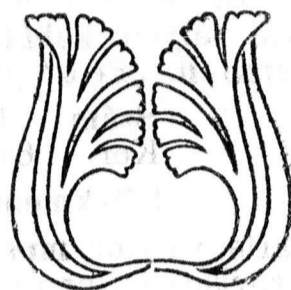
Minden kapható e fűszer
 és csemege kereskedésben.
 Szalámi, sajt, szalonna,
 kitűnő **Málnaszörp,**
 Törley pezsgő, valódi
 kitűnő **ó-borok.**

Saját termésű bor.

Szappanok. Naponta friss
 izletes házikenyér. Felvágott
 fa házhoz szállítva. Élelmi
 cikkek. Naponta friss vaj,
 remek lipthói turó.

Telefonszám 11-49.

Kurländer és Ullman cég r. t.
 Nagypiac-tér. Telefonszám 3.

Fűszer és gyarmatáru
 nagykereskedés.

CZILLÉR IMRE NAGYÁRUHÁZA

NAGYVÁRAD—EGER.

Uri- és női-divatáruk, fehérneműek.

Menyasszonyi kelengyék.

Ruhaszövetek, bársonyok, selymek.

Szőnyeg, függöny, asztal- és ágyterítők, paplan,
 matrac és függönytartók. Blousok, jupponok, kötények.

Kötött, szövött áruk, harisnyák, keztyűk. Kézimunkák és hozzávalók.

Összes katonai felszerelések.

Legnagyobb választék.

Olcsó szabott árak!

Spitzer Sámuel és Fia

Nagyvárad, Nagypiac-tér
Zöldfa-utca sarok.

Marhasó.

M. kir. marhasó
nagyáruda.

DAJKOVITS E.

fényképész
Fekete-sas passage.

Művészi kivitelű
fényképek,
fényképnagyítások.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

BUDAPESTI**Steiner-féle sütőde és cukrászda**

Rákóczi-ut 23. Telefon 7-41.

Kenyér, cakes, biscuit, karlsbadi kétszersültek, cukrok, cukrászsütemények, lakodalmi kiszolgálások pontosan, a legfinomabb kivitelben.

Emir arcmosó.

Legtökéletesebb szer: izzadó, fényes és zsiros arcra, továbbá arcsömör és pattanások ellen

1 üveg ára 1.50 fillér.

Vidéki megrendeléseket azonnal szállítok.

Telefonszám: 92.

Alabástrom-szappan

Legjobb pipereszappan, mert a legtisztább növényi zsirokból van összeállítva, kellemes illatánál fogva általánosan elvan terjedve

1 drb ára 3.50 fillér.

Raktáron mindennemű híres bel- és külföldi orvosi és gyógyszerészi különlegességek, kötszerek, toilette cikkek, fog- és szájvizek, pipereszappanok. Legfinomabb parfümök. Manikür- és parfümcasetták stb.

Emir hajfestő.

Legszébb fekete vagy barna színre fest minden haját, bajuszt és szakált

1 készlet ára 3.50 fillér.

NÉMETH PÁL

Aranykereszt gyógyszertár.

Nagyvárad, Szent László-tér,
Városháza mellett.

Alabástrom-crém.

Kétféle minőség, van nappali és esteli, szeplős, pattanásos arcra legjobb szer
1 téglgy ára: 1.30 fillér,
hozzá

Alabástrom-pouder
1 doboz ára: 2 korona.

Telefonszám 13-02.

Köhögés, hurut, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatású szer a FARKAS-féle

HURUT- SZELETKE

Ára 1 korona.

Kapható :

**Farkas István „Apolló” drogeriájában
Nagyvárad. Rákóczi-ut 7/B.**

Tejkonzerv és ecetsav kapható.

Telefonszám 13-02.

Melléklet a Tiszántúl 1916. december 24-iki (karácsonyi) számához.

AZ EZREDES.*

Részt vett — ki tudja, hány csatában!
Ott volt a megrohant Szabácsban.
Az első honvédszázadot,
Mely a városba behatolt,
Bősz srappellzápor közepette
Véres rohamra ő vezette.
Őrnaggyá lett a csatatéren.
Aztán dermesztő, szörnyű télen,
Tizenhat rémes héten át
Uzsoknál védte a határt.
Mindennap jött a muszka tenger.
Bömbölt az ágyu este, reggel.
Szibériai ezredek,
Kozákok, finnek, cserkeszek
Támadtak s vált belőlük hulla.
Másnap — támadt kétannyi ujra.
De mind hiába tört előre:
Honvéd volt a határok öre!
Ott állta ő is a csatát
Dermesztő, gyilkos télen át.
Aztán egy szent tavaszra kelve,
Magyaros, büszke lendületbe'
A Kárpát hőse völgybe szállt
És Breszt-Litovszkig meg sem állt.
Egy ország — egy hónap alatt!
A merre hódított a kard,
Uj élet kél a sír felett,
S hol járnak honvédseregek,
Szabadság, hajnal ébredéz.
Ott lett ő is alezredes.
Majd Görz alatt kilenc csatába'
Sujtott az áruló taljánra
És mint ezredest érte már
A hír, hogy Erdély lángban áll!
Erdély, a bérces kis haza
Zsiványoké nem lesz soha!
Uj ellenség, uj hitszegő,
S magyar föld most a harcmező!
Jelszó ismét: honvéd, előre!
Te sujts a gyáva betörőkre,
Te sujts, mint Isten ostora!
Elszántan, dühvel ment oda
S a hol járt honvédezredével,
Futott a móc had szerteséjjel.
Ott harcolt Petrozsény felett,
Megvívta Brassót, Nagyszebent
S elsőnek ment be Krajovába.

Ott egy félig rommá lőtt házba'
Hol pillanatra megpihent,
Egy sebesült honvédre lett.

Lázás, kinlódó, szenvedő,
Agyongyötört népfölkelő.
Ajakán — láztól cserepes —
Egy szó: „Vizet!”

Az ezredes

Kivett egy ezüst kulacsot,
A sebesült fölé hajolt
S utolsó pár korty italát
A nagybetegnek adta át.

Mi ez? Ott künn valami robban,
Az ablakon valami koppan,
Melléhez kap az ezredes,
Aztán —

Különös csoda ez!

Olvad az ágyuk bömbölése
Győzelmes ünnepi zenébe.
Az égő város lángjai
Meggzúntek világítani
És mégis: merre lát a szem,
Sugár, fény, tiszta, végtelen.
Egy szőkefürtű kis leánya
Ragyogó hófehér ruhába'
Hozzá lép. „Ismersz, ki vagyok?”
Az ezredes megtántorog.
Ez itt, e ragyogó ruhába'
Rég elsiratott kis leánya,
A kit — husz hosszú éve már —
Piciny koporsó zárja zár.
Valóság ez, vagy puszta álom?
„Csak egy szót szólj, kicsinyke lányom!”
S a gyermek halkán így felel:
„Jőjj Jézus országába fel.”

És szálltak, apa és leánya.
Egyik csukaszürke ruhába.
Megtépve, mellén véresen,
Másik fehéren, fényesen.

„Óh tudtam én, jó katonának
A menny kapui nyitva állnak.
Szabács! — ott bátran verekedtem!”
Kis angyal szőke fürtje rebben

S fejcskáját megrázza. „Óh,
Arról itt nincsen semmi szó.
Jutalmad elvevéd a földön:
Őrnagy lettél utána rögtön.”
„Igaz, Ne is szóljunk hát róla.
Hanem Uzsok — csatázni hóba'
Étlen-szomjan mászni a bérce!” —
„Ha tudnád, hogy remegtem érted!
De már ezért — hiszen tudod —
Kaptál ott lenn uj csillagot.”
„Ugy Nagyszeben? Brassó talán?”
„Oly büszke voltam rád, apám!
Dicső, nagy lett ott lenn neved —
Múló fény mindez idefent.”

Megáll a büszke katona.
„Hát akkor menj magad tova.
Ha nincsen semmi érdemem,
Ingyen a menny sem kell nekem.
Nézd: várnak lenn a katonák.
Bocsáss. Küzdök velük tovább.”

S egyszerre gyémántfellegek
Szikrázó fénye közepett,
Mit el nem bírna földi szem,
Más szózat szólal szeliden.

„Emlékezzél egy katonára.
Véres kezét feléd kitérta,
Beteg volt, lázas, szenvedett,
Egy ital vizért esdekelt
S te odaadtad — több se volt —
Utolsó pár korty italod.
Én vagyok, lásd, a szeretet.
A szenvedőkkel szenvedek.
A ki egy könnyet letöröl,
Az én könnyem szárazítja föl.
Egy gyöngéd szó, egy csöppnyi víz,
Mit a szeretet rejtve visz
A szenvedőnek: meglel engem,
Ki haldokoltam a kereszten.
Ott lenn jutalmát kapja minden:
Tudás, bátorság — földi kincsben
Duskálnak ott minden nagyok.
Csak egynek nincsen földi díja,
Egy van csak szívemben fölírva:
Jóság jutalma — én vagyok!”

Dr. KRÜGER ALADÁR.

* Megjelent az „Élet” karácsonyi számában.

Napkelet csillaga.

Részlet
az „Idők teljessége“ című
evangeliumi színjátékból.

Irta: **Bihari Ákos.**

SZEMÉLYEK:

Nagy Heródes, Judaea királya.
Antipater herceg, a király fia.
Barzapharnes, perzsa csillagjós, Heródes kegyeltje.
Sameas, kincstartó.
Nicolas Damascenus, udvarbíró.
Pollio)
Gemellus) udvari főtisztviselők.
Syllaeus)
Bathylus Libertus, főajtónálló; azelőtt Antipater szabadosa.

Rabbi Judás ben Sephore.
Rabbi Matthias (Margarus fia.)
Gaddis) papok.
Avaran)
Jair) irástudók.
Raboam)
Melchior, babyloni főmágus.
Balthazár, Aethiopia királya.
Gizbár, indiai mágus.
Caius Lucius) római őrtisztek.
Marcus Fulvius)

Papok, irástudók, római katonák.

Történik Jeruzsálemben, Krisztus születése idején. A királyi várpalota nyitott, oszlopos csarnoka. Tulzott pompa. Aranyozott oszlopok. Márvány falak. Sok szőnyeg és nehéz függönyök. Hátul emelvény húzódik, amelyen a két őrtiszt őrt áll. Középen, az emelvény előtt, ennél valamivel alacsonyabb lépcsős trón, rajta királyi szék. A háttérben a város, mely fölött a felhőtlen, tiszta égen egy üstökös látható. Csóvája vízszintes irányban jobbfelé sugárzik. A teljes napfény dacára, az üstökös ragyogása tisztán kivehető. Jobb és bal a nézőtől.

1. JELENET.

Caius Lucius és Marcus Fulvius az emelvényen.

C. Lucius: Fulvius!

M. Fulvius: Mit kívánsz, jó Lucius?

C. Lucius: Janus templomát Rómában mikor zárták be utoljára?*

M. Fulvius: Tizenkét éve. Azóta a harcok istene nem vonult ki. Poshad a világ!

C. Lucius: Csömört kaptunk a hosszú békétől s e füledt napok renyhe gözében álmosan ödöng a férfi tetterő. Róma, mint lusta leviathán végig nyújtózik kelettől nyugatig és virágos Hispaniától köves Arabiáig maga alá gyűr minden nemzetet. Mint tikkadt szélcsendben a tunya tenger, — semmi sem mozdul, csak lomhán piheg. (Kitorve) Utálok Judaeát! Vágyom innen, — el!

M. Fulvius: Tanácslom, jó Lucius, vigyázz nyelvedre. Ha a herodiánusok meghallják e beszédet, egy fabatka nem sok, annyit sem adok fejedért.

C. Lucius: A szabad Rómának szabad gyermeke vagyok és Heródes, bár térdig gázol a vérpocsolyában, engem le nem tiporhat. A nagy Augustus rendeletéből vagyok Judeában. Helyemet megállom és e vérivó szörny ellenem hiába agyarog. (Szünet) És mégis, — nem jól van ez így! Te Fulvius, — nézz amoda, fel! Fényes nappal van és a kékselymű égbolton egy csillag tündöklök. Fulvius, — én várok valakit. — Nem hiszek már Róma isteneinek, émelyedem e pöffeszkedő zsidó papoktól és unom e se hus, se hal herodiánusokat. Én várok valakit, aki eljön, bizonyosan eljön. Az a csillag amott nagy eseményeknek az előhírnöke. — Ha azt a csillagot nézem, leikem beleszédül a végtelenbe és szemeim meglátják az örökkévalóságot. — (Karjait a csillag felé tárva) Isten, Isten kell nekünk!

2. JELENET.

Bathylus Libertus, C. Lucius, M. Fulvius.

Bathylus Libertus: (Jobbról be) Zsidóknak királya, nagy Heródes kíséretével érkezik.

* Janus temploma háború idején mindig nyitva volt és csak béke idején zárták be.

Legfelsőbb parancsra utasítalak Caius Lucius, szólítsd be az őrséget és te Marcus Fulvius hívd elő a künn várakozó országgyogyokat. (C. Lucius int a bal háttérbe. Kürtszó. Az őrség bevonul. Marcus Fulvius a bal I. ajtón távozik, de rögtön visszatér az összes országgyogyokkal, papokkal, irástudókkal és tisztviselőkkel.)

3. JELENET.

Pollio, Gemellus, Syllaeus, Gaddis, Avaran, Jair, Raboam, Rabbi Judás és Rabbi Matthias, Sameas, Nicolas Damascenus, Voltak.

Pollio: Mi lehet oka ez országos hühónak?

Sameas: Miért hívtak össze bennünket?

Syllaeus: Vajjon miért rendelte el Heródes az országos nagy-gyűlést?

Sameas: Talán az általános népszámlálással függ össze a dolog?

Pollio: Meglehet. Szíriában a népszámlálás már befejeződött.

Syllaeus: A népszámláló bizottság főnöke Judaeában is Sosius lesz?

Pollio: Igen.

Nicolas Damascenus: Rossz csapáson haladtak mindannyian. A gyűlés összehívásának más okai vannak. Heródes nagyszabású összeesküvésnek jött a nyomára.

Gemellus: Igazán? És kik vannak belekeverve a dologba?

Nic. Damascenus: Elsősorban Antipater herceg, a király fia, aki csak minap tért vissza Rómából.

Rabbi Judás: Más senki?

Nic. Damascenus: Azután — te!

Rabbi Judás (megrémmülve): Én?

Nic. Damascenus: Igen. Több társaddal te is gyanuba jöttél. Vigyázz nyakadra; a hurok szorul. (Általános megdöbbenés.)

Marcus Fulvius: Ne riadozzatok emberek! A Messiásról lesz szó csupán, kinek eljövetelét állítólag e csillag hirdeti.

Rabbi Matthias: Dehát ki lesz a Messiás? (Kívül hármas kürtszó)

Bathylus Libertus: (a ceremonias botját magasra emelve) A király!

4. JELENET.

Heródes, Barzapharnes és a rendkívül fényes kíséret jobbról. Voltak.

(Heródes 60 éves, körszakállas, erőteljes aggastyán. Bizalmasan Barzapharnesre támaszkodva, a trónra felmegy. Leül. Mindenki mélyen meghajlik.)

Heródes: Hozzátok be a fiamat, Antipater herceget. (Bathylus a jobb I. ajtón kiint; két nubiai katona behozza Antipatert. Fekete körszakállas 40 éves sötét tekintetű férfi. Előkelő római öltözetben. Keze, lába vasra verve.)

5. JELENET.

Antipater. Voltak.

Heródes: Antipater!

Antipater (Összeszorított ajakkal, dacosan némán áll)

Heródes: Az anyád szolgáló leány volt Bythiniában és én királyos asszonyommá tettem őt.

Antipater: Az anyámat szegényt, száműzetésbe kergetted, egy másik asszony miatt.

Heródes: De azt a másik asszonyt — oh, kárhozzat reám! — a gyermekeivel együtt a te cselszövényeid miatt kellett legyilkoltnom.

Antipater: Ki akartak forgatni jogos örökömből; megérdemelték sorsukat.

Heródes: Minden gyermekeim között téged kedveltelek legjobban.

Antipater: Azért csörög most is e bilincs tagjaimon?

Heródes: Nem — oh, te átkozott — hanem azért mert atyádnak életére törtél. E nagy időket jósló üstökös, azt hitted, hogy neked hozza meg a messiási hatalmat. Messiás akartál lenni! Le akartál trónomról taszítani. De most én ruglak le téged a pokolba, ahol üvöltönek már gaz cinkosaid, kiket előre küldtem.

Antipater: Hazugság! Nem igaz! Ki árulhatott el? Átkozott légy te vérivó ördög!

Heródes: Ragadjátok meg ez apagyilkost. — Hurcoljátok Berytusba. Törvényszéket fogunk fölötté tartani és esküszöm az alvilág összes szörnyeire, hogy e lázadó fattyut ugyanazon méreggel küldöm halálba, amelyet ő szánt én nekem. Vigyétek! Fejetekkel álltok jót érette!

Antipater: Átkozott! Átkozott! (Bilincsekbe vert kezét felemeli, — atyjára akar rohanni, de lefogják és elhurcolják.)

6. JELENET.

Voltak, Antipater nélkül.

(A rabbik zugni kezdenek. Heródes villogó szemmel néz rájuk.)

Heródes: Csend!

Rabbi Judás (A szomszédjához halkán): Antipaternek igaza van.

Rabbi Matthias: Szörnyű! Szörnyűség!

Heródes: Ki mer püssenni, ki mer moccanni, ha nagy Heródes azt parancsolja: csitt!?

(Szünet.)

Barzapharnes: Antipater valóban átka volt a királyi családnak. Ne gondold rá nagy Heródes! Fordítsd lelkedet derüesebb dolgok felé. — A csillag, mely feltűnt országod keleti boltozatán. . .

Heródes: (közbe szól.) Igazad van Barzapharnes. A lángoló üstökös már itt ragyog, királyi székvárosunk, szent Jeruzsálem felett. E csóvás csillag, mely fűszeres Indiától Hercules oszlopáig bizonyára mindenütt látható, e tüzes égi jel a zsidók királyát köszönti és meghirdeti a népeknek azt, akit évszázadok óta várnak, — a Messiást, aki kétségkívül nem más, mint. . .

hogy ennek a vallásnak eredete ne közönséges emberhez legyen kötve, jobban mondva a vallási fejlődésnek egy pontbeli megrögzítése nagyszerű személyt követelt, de ez nem volt, tehát a mindig működő képzelet megalkotta magának. Ez a képzelet egyén csodákat mivel, jövődől, embertársait utánozhatatlanul fölülmulja, de a valóságban mint ilyen soha sem létezett.

És mily könnyen meg lehet alkudni ezzel a Krisztussal és tanításával! Ha mindaz, amit neki tulajdonítunk nem factum, hanem legenda, mítos, miért kellene tőle félni, mért lenne értelme lelkiismeretességnek, tulvilági számvételnek? Soha jobb kibúvót a tiz parancs alól nem tanított még bölcséleti iskola, soha hitetlen ember számára megfelelőbb iskola nem tárta még fel kapuit. Az ilyen tanításon könnyen kap az ember. Nem csoda hát, ha a mítos elméletnek fő képviselőit Heyne, De Wette, Müller, Steinhall, Goldziher és különösen Strauss-t számosan követték. Ezen az uton haladt Renan, Harnack, Loisy és mindazok, akik azt gondolták, hogy a kereszténységet meg tudják magyarázni a keresztény Krisztus nélkül.

De egy dolgot nagyon figyelmen kívül hagytak. A történelem az érzelmi, átélt dolgokat nagyon meg szokta rostálni s a képzelet alkotásait csontvázra teszi. A mítos-elmélet hívei nagyon félnék a történelemtől, mert az rideg kézzel markol bele szépen megépített szisztémájukba és jobban szétszórja elveiket, mint nyári vihar a kékvetet.

Nevezetesen valamely legenda fejlődéséhez, a mítos kialakulásához két dolog szükséges: kell megfelelő hosszú idő, másodsor olyan idő, amely alkalmas a mítos fejlődésére. A jelen konkrét esetben arról van szó, hogy az egyszerű, szürke Krisztust minden természetességéből kivetkőztessék és csodás, isteni jelleggel ruházza fel a képzelet. Másrészt a mítos csak ott fejlődik, ahol az ember gondolkodása még nem egész kiforrott, felfogása még gyermekes, inkább a képzelet, mint a kritika dolgozik nála. Tehát csak az a talaj jó a mítosznak, ahol még nem művelt, felvilágosodott életet találunk. Ezért látjuk, hogy ott, ahol a kultúra hódít, amely arányban nő a műveltség, oly mértékben fogy a mese, legenda, mítos. Olyan formán van ez, mint az igazi vallásosság és babona. A kettő mindig hadilábon áll egymással. Tehát a Krisztust és vallását szülő mítosznak is megfelelő időt és talajt kell keresniök a modernistáknak, ha nem akarják, hogy felfogásuk a levegőben ne lógjon. De ezt a talajt csak a történelemben találhatnák fel. De az nagyon szűkkeblű irántuk, mert épen az ellenkezőt hirdeti.

Eltekintve ugyanis attól a tani többlettől és profetikus jelleg teljesedésbe menéstől, ami a kereszténységben feltalálható és ami semmi vallási, sem zsidó, sem hellén, perzsa stb. vallási szisztéma fejlődése, keveréke, mozaikja nem lehet, a külső körülmények olyanok voltak a Krisztus megjelenésekor, hogy abban egy a modernisták által tanított Krisztusmítos megszületése nem kevésbé lett volna csodálatos, mint amilyen csodálatos a mi Krisztusunk.

Most, amikor a kereszténység bensőséggel üli a szent karácsonyt, vessünk egy pillantást abba a korba, amelyben az Ige testté lön, lássuk, milyen környezetben jött el az emberek Megváltója és mily keretek közt terjedt először annak a tanítása.

Zsidóországban, zsidó szüztől született a Megváltó. Legközelebbi környezete egész életében, az egiptomi rövid tartózkodást leszámítva, mindig Palesztinából került ki. Ha tehát a Krisztus megjelenésével, annak külső körülményeivel foglalkozunk, Zsidóország akkori állapota kell megértenünk.

Bármennyire és akárhányszor ismételte is Jehova azokat a tilalmakat, melyek óvták a zsidó népet az idegen istenektől, bármily szigorú volt is a pogányoktól való tartózkodás parancsa, azon természetes fekvésnél fogva, mely szerint Palesztina a világkereskedelem országutjába esett, nem zárkozhatott el az idegen eszmék elől. És a zsidó nép, bár nagy

inklinációja volt a bálványimádásra, megőrizte az egy Isten hitét, de társadalmi, művelődési, bölcséleti felfogásában az idegen eszméknek tág utat nyitott. Sem Zsidóország fekvése, sem a zsidó nép karaktere nem olyan, amely megengedte volna, hogy a kultúra elhanyagolt állapotban maradhatott volna nála.

Hogy már a többi népek közül való kiválasztásakor és vallási elszigeteltségének kezdetekor messze felülmúlta a többi népeket, melyek körötte tanyáztak, élesen mutatja a pátriarchák műveltsége. Míg a bálványimádó népek kultúrája érezte a sok istenhivésnek terhét és különösen társadalmi berendezkedésük tökéletesbedését, nagyban akadályozta az emberek istenítése s a rabszolgák megvetése, addig a zsidók igaz Isten hívése nagyban hozzájárult kultúrájuk tisztán tartásához. Valóban míg nyomon tudjuk a Krisztustól visszamenőleg követni a zsidók történetét a szellemi fogékonyságnak, talpraesettségnak sok-sok nyomával találkozunk. Eltekintve attól, hogy valóságuk az akkori összes népek közt legelőkeltesebb volt, már a pátriarchák idejében oly társadalmi berendezkedésük volt, mely mutatja szellemi életük megnyilvánulásának sokoldalúságát. Minden hatalomnak egy személyben való egyesülése az alárendelt szolgasága nélkül nem található fel a pogány népeknél. A nő helyzete komoly és nem sajnálatraméltó. Az ékszer nagy változata, ruhák megkapó díszítése nem csekély jelei az ügyességnek. Zenét s annak nem egy fajtát már a pátriarchai korban kultiváltak, ismeretes a népdal, költemény s már rég Mózes előtt az írás mestersége.

Azok a szerencsétlen körülmények, melyek a zsidó népet a pogány nemzetekkel szorosabb érintkezésbe hozták, csak arra szolgálhattak, hogy annak kultúráját növeljék. Vallási szupremációtól eltekintve mindig műveltebb, nagyszerűbb államok igájába vetette a boszuálló Jehova választott népét, ha az lelkiismeretlenül megvetette parancsait. Köteket lehetne arról a határról írni, amelyet e hódító népek a zsidókra gyakoroltak. Azt a szabadságot, melyet elvettek ideig-óráig tőle, sokban és százszorosan kárpótlták azok az ismeretek, szokások, intézmények, melyek a zsidó kultúrának valóságos lendítő kerekjei lettek.

Mert, ha sajnáljuk a választott nép elnyomatását Egyiptom földén, mégis irigyelni tudjuk azt, hogy oly művelt államban 400 éven át tartózkodhatott. Az ó-kor eme legműveltebb állama jó iskola volt a választott népre. S midőn onnan kivonult, nem az volt nagyobb kincse, amit aranyban, ezüstben magával vitt, hanem azok az ismeretek, tudományok összege, amit az egiptomi földön elsajátíthatott. Mert a történelem Egyiptomban már Kr. e. 4000 évben oly kultúrát fedez fel, amelyre a rég letűnt birodalom porladó piramisai mindig büszkék lehetnek. „Midőn más népeknél alig pítymallott, az egiptomiak már delelő pontján állottak kultúrájuknak s a jövő századok, bármily nagy számot tegyenek, nem szülhetnek újat. Egyiptom a következő századokban már némileg veszít érdekességéből, miután nem jöhet oly korszak, melynek alkotásai a piramisokat nagyszerűségükben felülmulthatnák” — mondja a híres egiptomi műgyűjtő Mariette.

A rosette-i kő feltalálása, Yong, Zoëge, Champollion fáradságos munkája manapság már annyira megfajították a hieroglyphikus emlékeket, hogy előttünk tisztán áll a régi Egyiptom a maga pazar kultúrájával. S a folytonos ásatások oly színben tüntetik fel ez államot, amilyenről fogalma sem volt az emberiségnek. Valóban megszólaltak a kövek, melyek e nép irodalmi termékeit megőrizték számunkra. „Minden irodalmi emlékek között — mondja Giesswein — első helyen említendők ama hatalmas foliánsok, melyeket az óriási templomoknak hieroglyphjegyekkel teleirt falai és oszlopai képeznek. Továbbá a sarkamarák, szobrok, obeliszkek, sarkövek, koporsók, oltárok is mind megannyi vasok kötetek, mert ezeknek minden szabad helyeit föliratokkal látták el az egiptomiak. A Nílusvölgy lakói mintegy büszkélkedve azon találmányukban, melynek segé-

lyével képesek voltak gondolataikat és viselt dolgaikat megörökíteni, nem mulasztottak el felhasználni egy alkalmat sem, mely erre kínálkozott. Így lön Egyiptom maga mintegy sűrűn teleirt óriási könyvvé.” (Mizraim és Assur. 29. l.)

És e bámulatos sok feliratban nemcsak a vallásos hiedelem nyer változatos kifejezést, hanem minden tudományág. Az ének, zene-művelés, csillagászat, geographia, gyógyászat, számtan, mérésstan, építészet, szobrászat, festészet mind oly magas fokon állottak, hogy produktumaikat ma is ámulattal nézzük. Tehát boldog országból vezette ki népét Mózes és az ígért földje ezzel az országgal mindig összeköttetésben maradt.

A zsidó népet Istentől kijelölt földön való elhelyezkedése oly külső körülmények közé helyezte, amely a művelődés szempontjából a legszerencsésebbnek mondható. Az egiptomi közellét hatása már szembetűnő volt, de más szomszédnépek és birodalmak is csak előmozdították Izrael felvilágosodását.

Zsidóország északi határain a hatalmas Szidon és Tyrus mutatta az emberi haladás tökélyét. A Libanon hegység aljában elterülő, aránylag kis területű birodalom nagy szerepet játszott az ókorban. A fönici népnél az ipar és kereskedelem oly magas fokon állott, hogy az akkori világ országutjai e birodalom földjén kigyóztak át. A már említett két város mellett Byblus, Azalus, Szarepta, Berytus a mozgalmas kereskedelmi életnek gócpontjai valának. Hát még szétszórt gyarmataikkal hogyan hálózta be az ismert világ nagyrészét. A szíriai partokon Dor és Joppe városok, Cyprus, Rhodos, Thera, Melos, Tharos, Paphos, Cythere, Kréta szigetek mind gyarmathelyei voltak. De Szicília, Málta, Gozzo és Gomino szigetek sem voltak ismeretlenek előttük. Megjelentek Szardiniában, Korzikában, Balearok és Pythiosok szigetén, ott voltak Afrika partjain egyaránt.

A Dali, Alambra és Larnaka melletti sarkamrak cserepei nagy művészi érzékről tesznek tanuságot. Arany, ezüst és réz ékszereik maiglan is utánzásra méltók. Bányászata, kohászata előkelő és habár az üveg feltalálása és a biborfestés első alkalmazása nem is a föniciak dicsősége, mindezeknek tökéletesítése és művészi alkalmazása elvitázhatalan érdemük. A kezükben levő világkereskedelem folytán ékszerrel és legtöbb iparcikkal a föniciak látták el az egész világot. Világhírűek voltak közlekedési eszközeik, különösen a Libanon cédrusaiból és ciprusaiból készült hajóik, melyekkel gyorsabban jártak, mint a velencei hajósok a XV. században.

Ez a környezet is csak előnyösen befolyásolhatta a zsidó szellem művelését. Mellőzzük a syr hatást.

Még egy népről kell megemlékeznünk, ez a híres asszir nép, amelynek uralmát használta fel Jehova arra, hogy a tőle elpártolt zsidó népet 70 évi fogsággal büntesse. 588-ban két évi hosszú harc után Nebukadnecar elfoglalja Jeruzsálemet és feldulta a híres salomoni templomot s a szeme világától megfosztott Szedecziás királyt a zsidó nép előkelőivel s a polgárság zömével Babylonba hurcolta. Milyen helyen ették a zsidók a számkivetés keserű kenyerét?

A roppant káld-asszir birodalom Elő-Ázsiában, a Tigris és Eufrát folyam vidékén terült el s hatalmas fővárosáról Babylonról Babyloniának is nevezték. Az idő, ez a kérelhetetlen temető ezt a virágbirodalmat is eltemette, ugyanarra sorsra jutott, mint Egyiptom; de a tudomány ép úgy tetemre hívta szellemét, mint amannak. Ninive és Babylon romjai mellett közönnnyel ment el Xenophon és Nagy Sándor s a hatalmas Róma gyarmatott alapított itt, anélkül, hogy tudta volna, hogy azok a romhalmazok az isteni igazságosság mutatóujja, amely az erkölcstelen birodalmak rombadőlését siettet. Az angol Rich majd a francia Botta s ezek követői Layard, Fresnel és Oppert stb. ásatásaikkal és az ékiratok megfejtői, Grotefend, Burnof, Sassen, Westergaad, Rawlinson, Hinksz és sok mások napfényre derítették e letűnt birodalom minden gazdagságát, nagyságát, meglepő kultúráját. Schmidt György

rendezé a legnagyobb részt Londonba szállított cserép könyvtár, amely már eddig több mint 100.000 kötetből áll. Mily óriási könyvtár tisztán cserepekből, melyekbe beégetve vannak azok a jegyek, melyekből ezeltől 60-70 évvel mint ismeretlen dolgokról beszéltek s melyeket ma már úgy olvasnak a szaktudósok, mint falusi gyermek az olvasókönyvét. Ezek a felirások az asszír történelmen kívül megismeretnek bennünket a számtan, természettudományok, csillagászat akkori álláspontjával. *Larsa* és *Szinkara* városok az aritmetika híres központjai valának. Csaknem minden városnak volt csillagvizsgáló intézete s ezek pontos feljegyzéseiket kiadták. *Rézbányái* közül ezek közül egyet: 15-én nap és hold egyszerre látható, mindkettő tiszta. Az egész birodalomban nyugalom uralkodik, öröm honol az alattvalók szívében. Akkád isteneinek áldása nyilvánul a jólétben. Hold és nap tisztán nyugszanak; a király meghosszabbítja a kihallgatásokat. Tudósító: Ablua (Az ókori népek műv. tört. 262.) Naptár, mérték, súly és pénzrendszer, mind oly dolgok, amelyekben utörök voltak az asszirikok. S midőn a szent város megnyitotta kapuit e hatalmas birodalom urának, Nebukaduecarnak, az asszír birodalom műveltsége delelőjén állott. Tehát a zsidó nép, mely leigázva Babyloniába jutott, a legkedvezőbb befolyás, legjobb környezetbe jutott. A perzsa uralom szintén ezt mutatja.

Vagyis a zsidó nemzet története azt mutatja, hogy soha sem volt szellemi tétlenségre kárthatva, sőt mindig oly körülmények közt élt, amelyek rányomták érezhető és mindenestre kedvezőbb befolyásoló jegyüket a zsidó szellemi élet megnyilvánulására és tökéletesedésének okaivá lőnek.

Hogy a hellén uralomnak mily hatása volt, mellőzzük, mert a római kultúra annak volt visszénye és az anyagilag leigázott Görögország nagy mestere lett a leigázó Rómának. Azért, mivel a Krisztus megjelenésekor a római sas Palesztina felé is kiterjesztette szárnyát, mivel a független Zsidóország már csak árny volt, de valóságban a Caesar volt az ur ott is, a Krisztuskorabeli állapotok már a római állapotokkal esnek egybe és elég az utóbbit nézünk. Tulajdonképpen ez érdekel leginkább bennünket, mert itt látszik meg, hogy csakugyan lehetetlenség volt abban a korban a Krisztuslegendának kialakulnia, mert a felvilágosodás, a műveltség oly magas fokon állott, hogy ott mythos már nem keletkezhetett.

A megmérhetetlen római birodalomba, mint tartomány kapcsolódik be Palesztina a Krisztus korában. Ott van ugyan Galileában Heródes, de már Judeában a helytartó az ur, de mindenütt meghihetődéssel éjtik ki *Augustus* császár nevét. Próbáljunk csak megismerkedni eme szörny birodalommal! Bizony nem csekély munkába fog kerülni, mert még a képzelet is elfárad, míg bejárja határait, vagy beletekint e nagy mélységbe, ahol annyi fény és árny, annyi erény és bűn megtudott féni, ahol a Krisztus átalakító munkája oly gyönyörűen, hitvédően tudott érvényesülni.

Annak a hétszáz éves folytonos háborúnak, melyet a római nép a világalomért folytatott, meglett a meglepő eredménye. Mikor elérkezett a holdog óra, hogy testté lett az Ige, *Augustus* császár oly birodalomnak volt ura, amelyről elődei aligha álmodoztak. Az *Eufkrat* képezte a birodalom keleti határát, nyugaton az *Atlanti ocean*, északon a *Duna*, *Rajna* és *Caledonia hegysegei*, délen az *Atlasz*, a *Szahara* és *Nilus* vizeséi. 109.000 mértföldön 120.000.000 lakó. És, habár ez a rettenetes birodalom óriási távolságokat tüntet is fel, úgy a területet, mint a magában foglaló népek, országok jellemét, nyelvét, felfogását stb., illetőleg mégis a római államférfiak és nagy hódítók a műveltség eszközei által a legnagyobb távolságokat is a minimumra tudták redukálni és egységessé tudták tenni a birodalmat. Ha *Mithridatesnek* 22 nyelven kellett megtanulnia, hogy a birodalom minden népe nyelvén tudjon beszélni, ekkora fáradság már felesleges volt a Krisztus idejében, midőn a görög és latin nyelvet a

birodalom minden tartományában megértették, mert habár a hivatalos nyelv a latin volt, mégis az uri társadalom előkelőbbnek tartotta és inkább használta a görögöt.

A birodalom székhelye Róma. Innen ágaznak el a kitünő műutak a birodalom minden részébe, úgy, hogy a postai közlekedés, háborus mozgósítások, nagyarányu kereskedelem ment a maga rendje szerint gyorsan, veszély nélkül bonyolódott le. Eme páratlan utihálózatnak köszönhető egyrészt Róma hihetetlen fellendülése, másrészt az az egységes szellem, mely az oly különböző népeket egymással egyesítette. Mert minden, de minden Rómába gravitált. „Aegyptom Rómába üvegét, vásznát, papirosát küldte; India elefántcsontjait és drágaköveit; Görögország remekműveit; Perzsa murrhiai edényeit; Gallia kendőket, vágómarhát, réz-, vas-, ólom- és ónmunkákat; Britannia önt; Afrika ében- és cédrusfát, az Észak borsostyánkővet; Pontosz bőrt és sóshalakat. A római asztalom voltak a lucrini tó osztrigái, a Pó tokjai, vaddisznók Umbriából, kecskék Dalmáciából, pávák Kolchisból, vad Numidiából, datolyák Szziából, szilvák Aegyptomból, gyöngyök Angolországból és indiából, függönyök Perziából, illatszerek Arábiából, selyemszövetek Szinából. Ugy Aegyptomban, mint Ázsiában főleg a földmivelés, kereskedelem és ipar virágzott; a Nyugat többet fogyasztott, a Kelet többet produkált. (Weiss: Világtört. 3 K. 6. 1.) Amit a távoli gyarmatok produkáltak, mind arra szolgált, hogy a kényes római igényei kielégítést nyerjenek. Nem csoda hát, ha a fényűzés oly mérhetetlen mértéket öltött, hogy a nagy birodalom korai bukását idézte elő.

Egységes szellem uralkodott a birodalomban, a törvénykezés, katonáskodás mindenütt ugyanazon szabályok szerint történt. Ha vallástekintetben nagy tarkaság üti is meg tekintetünket, mégis a római államvallásnak mindenütt megvolt a szupremáciája a leigázott népeké felett. Csakhogy ez a hivatalos pogány vallás bármennyire magasztos és tetszetős volt is külső megjelenésében, még sem tudta átgyurni a birodalom lelkét. A felvilágosultság sokkal nagyobb volt, mintsem a régi poetikus vallás, amelyen a képzelet többet alkotott, mint a józan ész, megtudta volna őrizni befolyását a népek millióira. Róma csak külsőleg volt vallásos, amint növekedett a Capitoliumon az idegen istenek szobra, úgy fogyott az ősi istenek iránti tisztelet és hit. És a hitetlenség, a meggyőződés nélküli élet divat lett az előkelők körében s hideg szívüket, amíg az ünnepélyes vallási szertartásokon milliókat pazarolva azok fényére résztvettek, a filozófia igazságai és tanaival akarták felmelegíteni. A bölcséletnek soha annyi ember nem hódolt, mint a Krisztus korában, mert annyian belátták a hivatalos vallás ürességét, esztelen voltát. Kiábrándultak a bálványokból és kapva-kaptak a bölcséleti iskolákon, amelyek nem csekély követőkkel dicsekedhettek. A gyermekies gondolkodásmód helyett felváltotta az ész uralma, de ez az ész is magára maradvá, messze járt az igazságtól.

Csakhogy bármily hatalmas volt is a római fegyver, mellyel legyőzte vetélytársait, a római szellem nem tudott felülemelkedni a görög szellemem. Róma értett a hadviseléshez, kitünő *jogász* volt, de ott, ahol szépet, nemeset kellett alkotnia, legtöbbször görög minta után indul. Így van a bölcséletben is. A folytonos háborusok között, jogi vitatkozásokban kimerült, vagy a tétlenségtől ellanyhult római szellem nem tud magának önnálló bölcséleti iskolát teremteni, hanem a görög filozófia morzsáit szedegeti fel és igyekszik meghonosítani, de azon mindig meglátszik a görög eredet. *Empedokles*, *Pythagoras*, *Sokrates*, *Aristoteles*, *Plato*, *Zeno*, *Epikur* nemcsak a görög bölcsélet hallhatatlan utjelzői, hanem a rómaiak nagy mesterei is. Csakhogy ez a görög bölcsélet római földön pozitív színezetet nyer; a rómainak nem kell a szörzsálhasogatás, ott a reális élet a fő. Inkább az eszmék gyakorlati oldalát nézik s kutatják, mint lehet azokba a hétköznapi életet bekapcsolni.

Igazi virágzásra Rómában csak *Epikur* és

Zeno iskolája talált. Az előbbieket szerint a boldogság a kellemes érzések helyes irányításában áll; a tulzás mindig és mindenben bűn, még az élvezetekben is meg kell tartani a helyes mértéket. Ennél egoistább filozofia még nem termett a földön, mert mindig az én boldogsága, előnye jön figyelembe. *Zeno stoicizmusa* egészen más szellemű. A szabad akarat a fő. Te szabad akaratl vagy felruházva, önmagad fölött uralkodol. Akkor vagy igazán boldog, ha legyőzöd magad. Fájdalom, üldöztetés, halál mit sem árthat, mert az egyén boldogsága saját magában van, attól senki és semmi sem foszthatja meg. Mindkét iskola az egyént tekinti, azt igyekszik boldoggá tenni, ha más, más eszközökkel is. Természetes dolog, hogy az Isten figyelmen kívül hagyják, így hát az a boldogság, ami után áhítottak, soha sem lett kincsük. Mert bármennyire is hangoztatták elveik örök érvényét, abból vajmi keveset vittek át a praxisba, csak olyan öngyilkos *Cato-t* és a híres *Szenekát* tudott teremteni. Ez utóbbit pedig tudja a történelem, hogy elméletben rekedtségig dicsérte és ajánlta az erényt, de tanítványát *Nérót* a legocsmányabb dolgokra sarkallotta. Szünet nélkül kárhoztatta a vagyont, de emellett 30 millió sestertius gyűjtött és uzsorájával Britanniát lángba borította. Harcolt a fényűzés ellen, de nem kevesebb, mint 500 asztala volt cédrusfából elefántcsont-lábakkal. Elveiben nem szerette a hízogókat, tanította az igazszívűséget, de mégis förtelmesen hízogott az állatias *Nérónak*.

Mert annyira ridegek voltak a filozofiai iskolák, nem is tudták áthatni a római népet, innen van, hogy a birodalomban annyi a skepszis, annyi az atheizmus. Ily filozofia nem is tud embert boldoggá tenni, a lelki élet harmóniája nem ily elvek gyümölcse.

És mégis ebből a filozófiából akarják származtatni a Krisztus vallását! „Mintha a bölcséletből vallás származhatnék, mintha *Zeno* és *Epikur* boldogságából az evangéliumi boldogság; az önzésből az áldozat törvénye, a fatumból az Atya-Isten, a tehetetlenségből az erő, a közönbösség és kétségbeesésből a kifogyhatatlan és isteni remény keletkezhetnék; mintha *Jézus*, ki malasztját, világosságát és az életet hozta, nem lett volna egyéb bölcselőnél, vagy egy római felekezet követőjénél. Nem, az ő megérkezése előtt a világ a bölcsélet gyöngyei dacára csak televényföld volt; és ő, a nagy magvető, beveté a világot igéjével, mintegy kovással, mely mindent átváltoztat s melynek kiapadhatatlan élettereje szüntelen működik a szegény emberiségnek még fenmaradt pogányságában.“ (*Didon*. *Jézus* élete. 30.)

Még manapság is meghatva járunk Róma utjain. A történelem mily impozáns emlékekben kövült meg! Mennyi szellem, mennyi intelligencia, mily nagyfoku művészi érzék kellett Róma megteremtéséhez, egy olyan Róma létrehozásához, amely még porladozó mivoltában is káprázatos. Igen, oly művészi, oly gyönyörű volt Róma a Krisztus korában, hogy hozzáfoghatót ember nem gondolhat. Az etruszk és görög lefolyás alatt fejlődött műépítészet monumentális alkotásokat hozott létre. Templomtemplom után emelkedett, maga *Augustus* 82 templomot állíttatott vissza régi fényükben. Bazilikáknak, forumoknak, diadalívnek, színházaknak, amphitheátrumoknak, szobroknak, stb. se szeri se száma. Magánházak, paloták, villák mind, mind bizonyítékai a fejlett, jó izlésnek. Szobrokkal tele volt hintve az egész Róma. Nemcsak a meghódított népek műkincesit szállították Rómába, hanem az új emlékek is naponta gyarapodtak számban. Nyilvános terek, kertek, beszöggellések épügy, mint a magánházak és nyaralók elengedhetetlen része volt a szobor. A szobrok mellett ott látjuk a festészet remekeit.

És ez a nagy művészi érzék nemcsak Rómát ékesítette föl káprázatosan, hanem a birodalom egyéb városait is. E tekintetben nem érheti vád a hódítókat, mert ahol a vidéken előkelőbb városra találtak, ott a caesari kegy építkezésben, műkincesek széthintésében nyilvánult. Igaz, hogy el is vittek, amit lehetett, de

intézetébe. Hát én felkeresem a régi jó embereimet, akiknek be is vallottam, hogy mikor láttam, hol csaptam be őket, ezért megszeretlek. Most nem látom őket becsapni, mondom és ők elhiszik. Csak a villamosoktól félek az átjáróknál. Ott megfogom valakinek a karját, s az átvisz. Már megesezt, hogy a kíséremet elgázolta a villamos, én pedig elugrottam. Hehehe!

A hajóskapitány: (bagót töm a szájába s anekdotába kezd) A hajóskapitánytól azt kérdezte egy matróz: „Kapitány ur, elveszett az, amiről tudom, hogy hol van?” „Nem veszett el” felelt a hajóskapitány. „Hála Istennek,” örvendezett a matróz, „akkor a kapitány ur órája sem veszett el, mert tudom, hogy a tenger fenekén van, oda esett be.”

Az Unió ember: (halkan) Már kezdi. Egészen meghülyült. És én, kulturember, ezzel az állattal együtt vagyok kénytelen lenni.

Az ügynök: (kellemetlenül) Miért nem megy be a vakok intézetébe?

Az Unió ember: (összerezzenve) Utálok a vak zongoristákat, mindig kártyáznak és disznóságokat beszélnek és borzasztó szaguk. A kosárkötők pedig melankolikusak és fűtőresznek egész nap.

A színész: Uraim, jó napot! Uraim, senkise köszön? Üres ház? Rosz kedvű a közönség?

Az újságíró: Nem közönség ez, esedezem, művész, hanem a legvéresebb tragédia szereplői ők, csak hogy panasszal telítvük. Mind-egyik azt hiszi, hogy a szerepet rosszul osztották ő rá, épen ő rá s nem stílusosan játszik.

A színész: És én?

Az újságíró: A vak tükör szomorú látvány.

A pap: (arcán nagy lelki harcok nyoma) De az Ur képe bennünk és ez megvizsgál.

Az ügynök: Ohó, főur, maga is igen berzenkedett egy időben.

A pap: Igaz, elégedetlenkedtem és nyugtalan voltam. Sok-sok idő telt el azóta, sok zokogással és álmatlan éjszakával, míg rájöttem valamire.

Az újságíró: Hogy ezen változtatni nem lehet?

A pap: Rájöttem arra, hogy hinni kell: ez a megpróbáltatás nem is rosz.

A színész: Nem rosz, ez igaz, tiszta, szép élet, de nehéz. Nincs gázsi, nincs fellépti díj. Én már megpróbáltam: játszottam már. Nem értem, a közönség sirt és nem jött el másodsor.

A pap: Persze, nekünk már ez egészen természetes, hogy vakok vagyunk. De nézni, szembe, meredt szemünket . . . Lássák, hinni kell. A hit az erőtartalék, nem enged, hogy a multon keseregjünk, hogy ránk szálljon a depresszió, hanem bizalommal menjünk a nehéz uton tovább. Óh, hinni kell, hogy egy nagy cél szolgálatában állunk s nem hiábavaló szenvedésünk. A hit megacéloz, ez a legnagyobb energia.

Az újságíró: A hit, ha előre néz, új életet ad, egy új világot teremt. De nini, jön a katonánk.

Mind: (élénken) A kis katona? A bankfiú? Ohó, a gránátos? Mióta nem volt itt.

Az újságíró: Igen, kis vak katona. De miért gránátos?

Az Unió ember: Egy gránát horzsolta a bornyut a hátán s a légnyomástól vakult meg. Azt hiszi, hogy látni fog még.

A bankfiú: (vidáman) Igen, hiszem és hittem is mindig. Csak eleinte voltam kételkedő, míg a hitemet meg nem találtam.

A hajóskapitány: Talált egyszer a cigány . . .

Mind: Csönd!

Az ügynök: Ejnye, be furcsa nap a mai. Hit, hit, meg hit. cseppet se mulatságos, olyan mint a hitel. (Nevet.)

A többiek: Hol volt olyan sokáig? Mit csinált? Beteg volt?

A bankfiú: Bocsanat, valami történt velem. Ezelőtt egy héttel vékony fénysugár hatolt szemembe. Homályosan láttam a tárgyak körvonalait . . .

Az Unió ember: Mint én, mint én. De aztán kivacillált a szemem.

A bankfiú: Aztán mindjobban észrevettem, mi van közel hozzám. Ijedtemben lefeküdtem s imádkoztam. Buzgón. Lassan világossá lett előttem minden és én (akadozva) és én . . .

Mind: És?!

A bankfiú: És én látok. Az orvosok azt mondják, hogy szemidegeim épek maradtak s csak egy időre bémultak meg. És most — — —

Mind: Most?

A bankfiú: Eljöttem, hogy bucsút mondjak önöknek. Kilépek a vakok társaságából s belépek a bankomhoz újra. (Kezet fog.)

A színész: Én már nem tudnék visszamenni a színpadra. Amit én lelkemben megláttam s megteremttem, nem tudnám felcsérélni semmivel.

Az ügynök: (vállat von, dacosan) Legfeljebb többet tudnék keresni, ha látnék. Így kevesebbet dolgozom és mindenki előzékeny hozzám.

Az Unió ember: (fellekesülve) Már látom, hogy nem kell kétségbeesni. Hátha, hátha . . .

Az Újságíró: És én, akinek a szeme már vacillál évek óta, hiszem, hogy megvakulok s úgy várom, mint egy új, ismeretlen, gazdag élet közeledését.

A pap: Uram Isten, érzem, hitem sziklánál szilárdabb lett.

A hajóskapitány: (belekezd az anekdotába) A gazda utánakiáltott a tolvajnak: „Állj meg!” „Álljon meg kend, kendet senkise kergeti,” felelt vissza a tolvaj.

(Mind otthagyják. A nap melegen süt. Csönd.)

JÉZUS.

Két ragyogó nagy szem néz ki az arcból,
Két szemből száz lélek napfénye világol.

Mikor belenézel ama nagy szemekbe,
Mérhetetlen mélységtől szédülsz el remegve.

Mennyi gyöngy, mennyi kincs pihenhet odalent.
Lelkében minden oly magasztos, tiszta, szent.

Mint csodaszép virág illatozva kékül —
A halhatatlan eszme világ remekéül:

Az örökös béke az emberek között —
És nem lesz már többé eltiprott, üldözött.

Kósa Rezső.

Azokat az embereket törvény elé kellene állítani, akik gyermekeiket oly iskolákba küldik, am elyekre ez van írva: Itt nem tanítanak vallást.

Hugo Victor.

Esküvő pergőtűz mellett.

Galicia, 1916. okt. 14.

Az orosz jelentések megírták, hogy „ránk nézve kedvező harc folyik, az elkeseredett küzdelem tart.” Milyen is volt ez az oroszokra kedvező harc s ez az elkeseredett küzdelem? A délelőtti folyamán s a borongó, hűvös őszi dél idő alatt három orosz rohamot ezer és ezer veszteségükkel visszautított. Néhány foglyunk sirt örömeiben, hogy életét megmentették s véres habzó ajkával kezét csókolt mindenkinek, akit ért: az orosz lélek ütött ki belőlük. Délután újból előre törtek. Akadályaink szétváltak rombolva, állásaink betemetve idegeink kimerülve. S közben dolgozott az ágyú, kicsi, nagy, az övék, a miénk, a gépfegyver, az aknavető, kézigránát s taktikát is változtattak. Egyetlen ezred frontja elé gyűjtötték, egy hegyhajlásba és nem tiszteres, nem huszoros rajvonalba, hanem határozatlan tömegben törtettek előre. A többi arcvonalat csak kisebb csapatok foglalkoztatták.

Megkell adni, önödaadással s rendíthetetlenül jöttek előre, fegyverrel alig löhető a tömeg, csak a tumultusban elvegyülő tisztjeik revolvere csattanása hallatszott, amivel előre ülték a gránátok és shrapnellek esőjétől vert, elárasztott s ingadozó csoportokat. Délután kettőre áttörték a frontunkat. Legalább azt gondoltuk. A támadt hézagon özönlött szerte a mérhetetlen orosz tömeg s megkezdődött az elkeseredett küzdelem.

A völgyben történt áttörés a szétlőtt telefon vezetékek miatt a kétszárnyú az ellenség ádáz keresztüzzébe került. Ha valaki látott valaha oktanul kezdett s fékezhetetlen korcsmai verekedést s ennek a dühét hatványozta a vérét folyóvá dagasztja, gyilkoló szerszámait megtoldja a fantázia s a tudomány hatalmas eszközeivel s mindenekfölött félreteszi azt a meggyőződését, hogy emberi emelkedettség és méltóság létezik, hanem ennek a helyébe kölcsön kér egy hatalmas adagot a dsungel fenevad-jaitól, akkor mondhatja magáról, hogy megpróbálta megérteni a háború lelkét, de még nem sikerült ezt a harcot elképzelnie.

Acél, parancs és fej nélküli futósok, lövöldöző, rohamozó mieink és ellenség körébe pedig hullott a gránát s lecsapott néhány harminc és feles. A tölcser, amit ütött, volt egy jó szobányi s utána körül az erdő fenyőin ruhadarabok, emberi tagok akadnak fel mint csecsebecsék a karácsonyfák. Óh karácsonyfák, a béke és szeretett és szelidség és léleköröm ragyogó szimbolumai az emberi történet végtelen, hajnaltalan éjszakáiban! . . .

Egy valami mégis volt, ami kiverte rajtam a halálverítéket, hogy azt hittem abban a pillanatban vége mindennek: harcnak, életnek az egész világnak. Az özönlő ellenség elől futásban kerestek menedéket teljesen körül fogott mieink, futottak tiz lépést, meg-megállottak egy-egy fa mellett, le-lebujtak egy-egy gödörbe, kilődöztek egy-egy magazint, eldobtak egy-két kézigránátot s futottak megint pár lépést s így tovább egy órája már. Az erdség áttekinthetetlen sűrűjében, kettő-három vadász tartott össze, védte egyik a másikat s meghalt egyik a másik mellett. S ebben a rettenetes zürzavarban, minden oldalról sivitó lövedékek között, üldözve, állásaikon tul, egész napi küzdelem s rohamok után egyszer egy ritkához érték. Össze gyűlhetett vagy száz ember ott, nyomukban, oldalukban, hátukban az ellenséggel, mikor valaki elkialtotta magát mellettem: hurrah! roham s két kürtös megállva, tele tudóból rohamot fujt.

— Trá-tata, trá-tata, trat-tatata, trát-tatatrátata, trattatata! . . .

Shrapnelpukkanás, gránátsüvítés, puskaropogás, ordítózás között vigigsivított az éles kürtöző az erdőn, egy pillanatra mintha minden más elhallgatott volna, egész testemen végigfutott a hidegláz, kezemben önkénytelenül elsült a pisztoly s e következő pillanatban ez a száz ember, százfűtő fejvesztett ember visszafordult, mellükből mint vihar robbant ki a

hurrá, mely tulharsogott minden zajt, még egyszer végig pillantottam a szuronnal rohanó csapatot s valami idegrázó érzéssel éreztem, a háború s az élet borzalmasságát — a halál iszonyát — egy félpercig tartó iszonyu tusa s futás, visszavonulás tovább. De már akkor csak ötvenen sem voltunk. Végig futottunk az erdőn, de egész idő alatt s most is itt zug fülemben a trombitaszó, a hurrá s tudom, ha majd egyszer vége lesz s talán álomban felidézem az emlékeket (mert ébren futni fogok előlük) ez a roham az, mely kísérteni fog és gyötörni végnélkül.

A német vadászok még este ellentámadást kezdtek s éjfél után régi állásainkban voltunk. Másnap lágyan szemelt az eső, csönd volt s én elvánszorogtam erre a helyre, hogy egy fohászt mondjak értük és magamért. Mig hajdon fővel egy kidöntött fán ültem, sértetlen szemmel, néma ajakkal vártam, vártam valamit, az eső csöndesen rögzött a sárguló leveleken s a fák tépett lombjai borultak az át-döfött szíví eléktelenedett hallottak felé, hogy eítakarják előlem az iszonyatot s rettegést, mely ott ült kékes, vagy fakó arcokon. Nem-sokára (vagy talán órák múlva) jöttek a sebesültvívők s harminckét halottat temettek el közös sírba.

Másnap tartalékba kerültünk s másnap, mintha üldözne bennünket a sors, újra kezdődött minden előről. Az idegeink már végsőkig feszültek: lehetetlen kitarítani. Sápadtan, éhesen, és étvágytalanul, kábultan ténferegünk ide-oda, mikor ide biceg hozzánk (hármán voltunk) közös barátunk, egy tiroli olasz főhadnagy. Így szól a maga kevés magyar-német-olasz nyelvén s a legkomolyabb ábrázattal:

— Képzeljétek, pajtás, mától kezdve nős vagyok, most kaptam a levelet, hogy megházasodtam.

Azt hittük elvesztette szegény a józan eszét — pedig olyan jó fiú volt, de csatlódtunk.

— Was ist? — folytatta a maga sisselő kiejtésével — mit bámultok rám. Hát nem érdekes. Helyettes utján házasságot kötöttem a mennyasszonyommal, akit mindnyájan ismeretek. Végre is az embert minden percben érheti valami mallór ebben a kutya időben, legalább azzal hálálom meg a szeretetét, hogy neki hagyom a geschäftet odahaza. (T. i. déligyümölcs nagykereskedése van Triestben.) Most láttuk, hogy bizony nagyonis ép eszénél van az öreg, siettük hát sok szerencsét kívánni.

Szerencsekívánatunk talán beválik, megérdemli ez a derék talián, aki huszonegy hónapot töltött már a harctéren s háromszor volt sebesült.

Különben már nászajándékra is gyűjtötünk egy szép summát s ha eljön — nem a háború vége, — de csak a csöndesebb idő, majd mint kedves és páratlan emlékre gondoltunk vissza, erre a házasságra.

(Syn. som.)

Mankón.

Agyugolyó elütötte ballábom.

Mankó segít már e forgó világban.

Körülöttem átkozóduak szertelen...

Csak én áldom, áldom a jó Istenem.

Sok sebesült bajlársamat sajnálom,

Engemet is sirathat majd a párom.

Dehát mégis megmaradt az életem:

Ezért áldom, áldom a jó Istenem.

Ha az ágyu másik lábam se hagyja,

S ha megfojt is vérem piros patakja,

Csak a házam maradjon meg szemzetem:

És én áldom, áldom a jó Istenem!

Szepessy László.

A halálraitélt.

Irta: Fredério Bonnet.

Halpherson, a hirneves kísérletező pszichológus kidüllesztett mellet állott két amerikai kollégája, Joffries és Moffat előtt és nagyhangon kijelentette:

— Azért bátorokdram önöket ma estére magamhoz kéretni, mert rendkívül érdekes és fontos kísérletet akarok tenni, melynek élvezetétől nem szívesen fosztottam volna meg az urakat! Ez a kísérlet évtizedes, beható tanulmányaim koronája lesz és azt fogja bizonyítani, hogy találmányaim sokkal értékesebb, mint magam is hittem! És most kövessenek uraim a laboratóriumba!

A kor kívánalmainak megfelelően felszerelt laboratóriumban a villamos lángok ríktó fényt terjesztettek. A két szolgál, — aki a tömördek műszerek között teljes biztonságban mozgott, — most egy nagy fürdőkádát töltött meg meleg vízzel, melynek párája az egész teremben elterjedt. A kádhoz közel alacsony számon egy férfi guggolt fürdőruhában, megbilincselte kezekkel és lábbal és a nagy hőség ellenére is, egész testében remegett. Közvetlen mellette, — mintha őrségre lenne kirendelve, — egy atlétatermetű szerezcsen állott fenyegető mozdulatlanban.

— Tisztelt uraim! — így szólott Halpherson látogatói felé fordulva, miközben feltárta a széles sebhelyet, mely balmellén látszott. — Itt láthatják félreismerhetetlen nyomát annak a halálos támadásnak, melyet magamról, botom segítségével, sikerült ügyesen elhárítani. A merénylet közvetlen az ajtóm előtt történt és hűsleges Jackson szolgálom segítségével, — itt a mozdulatlanul álló szerezcsenre mutatott, — sikerült a gazembert biztonságba helyezni. A neve Wilson; halálraitélt gyilkos, aki a fogházból megszökött és így megmenekült a földi igazságszolgáltatás elől. Most tehát kötelességem volna őt a törvényszéknek kiszolgáltatni.

E szavaknál a fogoly újból megreszkedett; a tudós pedig folytatta:

Azonban más tervem van vele. Önök tudják, uraim, hogy én már régóta tanulmányozom a nagyfotosságu kérdést: mivel lehetne az emberi vért legbiztosabban pótolni? Azt hiszem, most felfedeztem a szükséges anyagot. Felfedezésem valódiságát most ezen a gyilkoson akarom kipróbálni. Megigérttem Wilsonnak megmentem az életét, sőt továbbra is előmozdítom szökését, ha beleegyeznek, hogy vele kísérletet tegyek és ő bele is egyezett. Arról van szó, hogy mindenekelőtt kiszippolyozzam az ő véréit és pótlásául — befecskendezem az általam feltalált szérumot. Megnyitom tehát karjának ütőereit a fürdőben, hogy vére fájdalom nélkül folyhasson el... Beleegyeznek még most is a kísérletbe, Wilson? — kérdezte a nagynevű tanár.

— Beleegyezem! — hebegte a halálra rémült fogoly.

Gondolja meg, tanár ur — vélekedett izgatottan Moffat, — hogy ilyen módon, a társadalomra nézve közveszélyes embernek viaszadja szabadságát! Hová jut így a földi igazságszolgáltatás? ...

— Istenemre mondom, — hebegte Wilson, — hogy becsületes, munkás ember leszek és még az ólombányákban is szívesen dolgozom, ha most élve kiszabadulhatok!

— Én is úgy hiszem — mondta Halpherson. — Wilsonnak elég volt az egy halálos ítélet és a jövőben biztosan megjavul. Jelen óhajt ön lenni a kísérletnél, Moffat ur!

A kérdezett csak néhány pillanatnyi habozás után felelt:

— Igen!

— Én szintén! — mondta dr Joffries kérdezettlenül ...

Wilson, — akit megszabadítottak bilencseiből, — engedelmesen a fürdőkádba lépett. Mialatt a szerezcsen a fogoly vállait erősen tartotta, Halpherson áthajolt feléje és ismételtén kérdezte:

— Tehát szilárdul el van határozva?

— Csak rajta! — kiáltotta Wilson és lehunyta szeméit. A fogai vacogtak, mintha lázban volna.

— Talán sejtik uraim a műtét lefolyását? Az érverés folyton fokozódik, az ütőerek feszereje gyöngül, a kísérleti objektum előbb szédülést, majd erős szomjúságot, szédülési hajlamot érez, míg végre teljes eszméletlenségbe merül.

A tanár elhallgatott... áthajolt Wilson fölé és láncettájával megérintette karjait. A fogoly megrezgett. Finom, vörös sáv folyt végig karján, mely pirosra festette a fürdőkád vizét. A tanár megtapintotta Wilson ütőerét... elmondta észrevételeit... Wilson nem mozdult többet...

A két orvos borzalommal figyelte tudós kollégája kísérletét... A szerezcsen mozdulatlanul várta ura parancsát... szemének minden intését. Halpherson, aki megőrizte nyugalmát, félhallan így szólt:

— Szédülök, nyögte Wilson elhaló hangon. — Szomjazom!

Kinyitotta szeméit és merően nézett a fevegőbe.

— Az érverés gyöngül... az ütőér feszereje enged.

— Emeljenek ki! Elég volt! Nem engedem tovább!

— Ezek a legérdekesebb tünetek, sugogta a tanár. — A vég közeledik.

— Nem, nem, nem akarom! — ordította Wilson, kétségbeesett, ideges mozdulattal.

A szerezcsen hatalmas fogással visszazorította a vörösre festett vízbe. Wilson feje fáradtan, bágyadtan visszahanyatlott...

— Elájult! — magyarázta Halpherson.

Jeffries hirtelen odaugrott.

— Idáig hát eljutottunk. Most emeljük ki a vízből... öt perc múlva azután megkezdheti tanár ur a szérumbefecskendezést.

De Halpherson sajátságosan mosolygott.

— A kísérlet tökéletesen sikerült, — így szólt hidegen.

Hosszu, nyomasztó és kínos szünet következett.

— Ugy van, amint mondtam, — folytatta gunyosan mosolyogva a tanár. — Eltitkoltam önök előtt a valóságot, az igazságot. A kísérlet egészen más természetű volt, mint önöknek előzetesen jelentettem. Én, tudniillik az autoszugesztióval kísérleteztem...

— Az autoszugesztióval? — kérdezték csodálkozva az orvosok.

— Ugy van! Az önök jelenléte, a fürdő, a műtét és beható szavaim mind azt az egy célt szolgálták, hogy a kísérleti tárgyat hipnotizáljam. Ugyszólván ki akartam próbálni az objektum ideggyöngeségét. Uraim, én nem nyitottam meg annak az embernek az ereit... Csak elhittem ezt vele, ugyszólván önökkel is, uraim!

A tanár fölemelte Wilson mereven aláfüggő karját.

— Nézzék kérem, alig látható könnyű karcolás van csak mind a két karján. Lancettám hegyével csak könnyen érintettem bőrért, miközben másik kezemmel egy tömlőcske piros karmint nyomtam szét, mely lassacskán vörösre festette a vizet. Wilsonnak addig szuggeráltam akaratomat, míg végre eszméletlenségbe merült... Érdekes kísérlet, ugy-e bár uraim?

— Mely sokkal jobban sikerült, mint a tanár ur gondolja, — mondta Moffat, aki időközben megvizsgálta Wilsont — mert ez az ember, csakugyan meghalt!...

— Nem kár érte... ugyszólván halálra volt itélve! dörmögte Jeffries.

A tudós tanár azonban mégis elsápadt és megremegett...

Alszik a hugom . . .

*Pici szobában fehér halott van,
Ki angyalarcu, kedves rózsá volt,
Pici szobában sok-sok virág közt
Kis szöke arcon játszik a hold.*

*Fehér virág van a ravatalán,
(Hisz a fehér színt úgy szerette. . .)
Koszorut fontak szöke hajára. . .
Én meg sirva-sírok felette.*

*Fehér rózsát tűzök kebelére,
Odatűzöm kis szíve fölé.
Azt a virágot senkise bántsa
Az a fehér virág az övé.*

*Csak hadd vigye el vele a sirba,
Csak vigye ott a szíve fölött.
Hadd tudja meg, hogy mindig szerettem
S hogy leltem érte gyászba öltözött. . .*

*Kicsiny szobában fehér halott van,
Angyalarcu gyermek: a hugom. . .
Csitt. . . A szobában csendben járjatok,
Gyászének zeng az angyali huron. . .
Csitt. . .
Fehér rózsák közt alszik a hugom. . .*

Németh István.

Megölt szívek, élő lelkek.

Menetszárad ment, — elől a virágból ki sem látszó kis zászlóssal. Szíve felett az édes anyja piros rózsájával. Jobbról gyöngyvirág, balról ibolyacsokor. A második és harmadik nővér adta. A csákója mellett az ötödik a legkisebb, legjobban szeretett testvérke maga ápolta, gondozta, — cserepes rózsáján nőtt, — gyönyörű nagy rózsaszínű rózsá lengedezett, míg kardját a negyedik testvér vörös szegfűjei fonták körül és végül mikor a menetszárad a legidősebb nővér erkélye alatt haladt el, egy szekérrakásra való orgonavirág lepte el a 17 éves kis zászlóst.

Majd előttünk állt a felvirágozott vonat és mielőtt az utolsó Isten veled elhangzott volna, az édesapa félrehívta a kis zászlóst. — Nem igen szolt hozzá, hanem átkarolva őt, inkább jószágos lelke beszélt, két szép kék szemén át hozzá!

Hogy elhalmoztak nénéd virággal?! — Én nem virágot adok. Én a szívemet adom melléd kísérorül, hogy vigyázzon az én bátor, derék, egyetlen fiamra! — Vigyázz, egy percre el ne hagy! Mindvégig gondold reá, mert amelyik percben elfeledkeznél róla elveszted — és ha nem tudnád visszahozni — akkor én sem élhetnék tovább.

Csitt! — Édesanyád szívét nekérd. Őt fiatalasszony leánya van, kik vigaszra, anyai tanácsra, gyámolításra szorultak mindvégig!

A fiu elment. Elvitte a legjobb, leggyöngédebb apának, a mi drága játszótársunknak, — pajtásunknak a szívét. — Azután teltek-multak a napok. Jöttek a messze idegenből a levelek. Még aznap azon a lesújtó gyilkos napon is jött levél a fiutól, hogy jól érzi magát. Minden jól van. Csak az otthon hiányzik. Igen ezt írta a fiu és őt az apát mégis sajnálják? . . .

Mi az? Mit beszélnek? Hogy hős lett? Elesett? Nincs többé? Eh mese az! És nem hitte és ő lett a család rendithetetlen vigasztalója.

Várjatok csak! — Ne esetek azonnal kétségbe. Hátha így, hátha úgy történt. Ő Istenem, minek az a fekete lepel? A gyász már igazán a legutolsó. Ma is történnek csodák. — És miért éppen az én egyetlen fiammal ne történe?

És a drága jó apa mindennapra tudott valami halvány derüvel, vigasszal szolgálni. — Ma ezt hallottam, Ma ez ezt mondta, — az azt mondta!

Lótott-futott az elvesztett szíve után. És ez a forgandó-mulandó időnek a kereké mely sebéket gyógyít és új sebeket hoz, mintegy három hónap múlva valami aranyéremről beszélt!

Vagy úgy, hát csakugyan nincs többé? — Aranyérmet kapok a szívem helyett?! — Sajnos, a rideg érmet még nem tudják műsziv gyanánt alkalmazni!

És az erős, egészséges, életvidám, soha két napig sem fekvő édesapa, napról-napra ment össze. — Ámbár próbálta magát vigasztalni azzal, hogy a hazának adózott. Egyetlen fiát adta hazájának. Hős lett! — Kicsorduló drága vére egyesült a sok hős vérével s a melyből sziklafal képződött fel az égig! — Melyen keresztül nem törhet az ellenség a drága szülőföldre!

Az ember azonban mindvégig gyarló ember marad, és nagyon sokszor nem tud rettenetes fájdalmával megbirkózni, bármennyire szép és nemes eszmék csillapítsák és csitítják is azt.

Igen most már a család kezdett lassan-lassan felocsudni a nehéz napokból, s szeretetének minden jelével körülvette a hangtalanlanná vált, buskoinor édesapát.

— Nos, édesapa hát mi lesz? Miért lett édes, jó apa egyszerre olyan nagyon hangtalan? Olyan nagyon szomorú? — Hova lettek egyszerre a ruganyos léptek? — S a még alig élt javakorabeli férfikor? Hiszen így nem lesz soha, amire olyan nagyon vágyott, — boldog és megelégedett öreg ember?

— Éppen ez az édes gyermekeim. — Már-már azt hittem, hogy az lehetek — mindegyikötök szárnyára bocsátva új, — boldog otthonba láttalak! — És most ez a fiu s ez a háboru léket ütött rajtam, — elvitte a szívemet — és nem hozta vissza! Már pedig sziv nélkül még férfi sem tud élni! — S így magam indulok a nagy éjszakának, hogy felkeressem fiamat! És elment a fia után. A virággal, szalaggal dusan borított ércporsóra csakugy hullott a sárgarög. Négy muszka, — ő — de szorgalmasan kapálta befele ama világnak ajtáját, — ahová most olyan nagyon sok áldott jó sziv és jó lélek megtért.

Óh — hogyha a borzasztó fájdalom sulya nem tartott volna fogva, hogy rohantam volna neki annak a négy muszkanak!

Miattatok van mindez. A háboru. Az ellenség miatt! Elment, — igen elment az egyetlen fia után!

Ki kárpótol bennünket mindezért?

Megadták reá a muszák a feleletet, Levett kalappal a sir szélén ők is térdre hulltak. A pap imádkozott mondván: A hatalmas Teremtő és kegyes fia Jézus Krisztus adjon vigaszt az élőknek és örök nyugodalmat mindent az Urban elhunytak. Amen. Ugy legyen.

És ugyis van az odaát az ellenség földjén is. Éppen így temetik ami magyar bakáink is a fiok, — és férjök után elment apákat, — aszonyokat. Kapálják reájok a sárgarögöt, — de a melyen tul már nincs fájdalom, nincs ellenség, — nincs háboru! — Csak a mindent megbocsájtó és elfelejtő lélek tisztasága.

Méza.

CSILLAG

GYÓGYSZERTÁR

**Nagy-Várad,
Zöldfa-utca.**

**Az összes bel- és külföldi
gyógyszer-különlegességek,
illatszerek és manikűr-
kazetták nagyban raktára.**

Telefonszám : 5-52.

Ifj. ULLMAN IZIDOR és FIA
fűszer nagykereskedők.

Nagyvárad, Nagypiac-tér.

MERTZ JÁNOS
BŐRRERESKEDŐ.

Hopjes szabad. gummitalp.
Teljesen pótolja a cipőtálpot.
Pyram cipőkrém mindig friss állapotban kapható

Nagyvárad, Rössuth Lajos-u. 6.

KÁDÁR JÁNOS cég
Nagyvárad legforgalmasabb üzlete

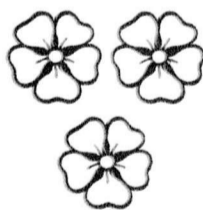
Telefon 85.

Gyarmatáru
nagykereskedés.

Gyógy- és ásványvizek
főraktára.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 3.

Róth M. Utóda
Nagyvárad legrégebb
divatáru üzlete

Nagyvárad, Bémer-tér.
Alapított az 1846. évben.

Mihelyf Jenő

fűszer, csemege és déli-
gyümölcs nagykereskedés

A Magyar Bank és
Kereskedelmi R.-T.
által rendezett déli-
gyümölcs aukcióról
hetenkénti behozatal

Nagyvárad, Szent László-tér 10.
Telefonszám 14.

